

140
1955/3

საქართველოს
საბავშვო ჟურნალი

დავით
გურამიშვილი
ДАВИД
ГУРАМИШВИЛИ
ВЕЛИКИЙ ПОЭТ
БРАТСКОГО
ГРУЗИНСКОГО НАРОДА
1705-17

ქ. ნ. ნ. ნ. ნ. ნ. ნ. ნ. ნ.

№ 10
თვეობა
1955

წყარო, საიდანაც ღვინო გამოიღებოდა და ვით გურამიშვილი. ლამის ყანელი კოლ-
მეურნე ილია ღვინიაშვილი პატარებს მოუთხრობს იმ მძიმე წარსულის შესახებ.

ფოტო შ. ჩხეტიანისა

პ ი თ ე რ ი

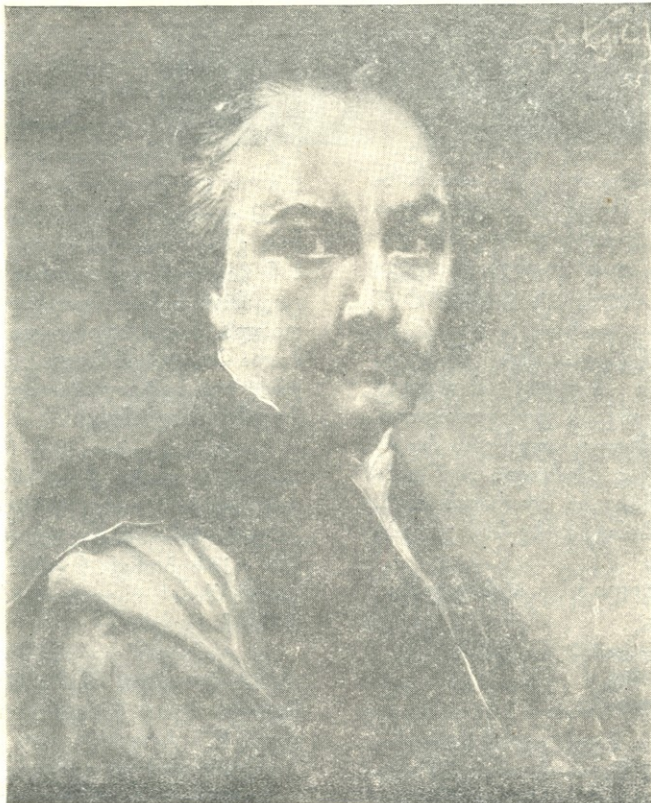
№ 10

ოქტომბერი, 1955 წ.

საქართველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საგაზეშო უზრუნველყოფის

წელიწადი XXIX

6904

დავით გურამიშვილი

ნახატი უჩა ჯაფარიძისა

ისმინე, სწავლის მძებნელო!
მოყევ დავითის მცნებასა,
ჯერ მწარე ჭამე, კვლავ ტკბილი,
თუ ეძებ გემოვნებასა,
თავს სინანული სჯობია
ბოლოჟამ დანანებასა, —
ჭირს მყოფი, ღნინში შესული,
შვებად მიითვლი ვნებასა.
სწავლა სიკვდიმდე შენია,
მუდამ შენთანა მყოფელი;
მას გეცილებს ვერავინ,
არ არის გასაყოფელი.

სხვას ყველას მახე უგია,
თავისა გასაყოფელი.
თუ კაცსა ცოდნა არა აქვს,
გატანჯავს წუთისოფელი.
ცოდნა თან დასდევს მცოდნელსა,
რაზომსაც დაეტარების,
აქვს უხილავი საუნჯე,
ხელი არ შეეკარების;
არც ცხადით ძალით წაერთმის,
არც მალვით მოიპარების;
ჭკუვა უნმარ არს ბრიყვთათვის,
ჭკვა ცოდნით მოიხმარების!

დავით გურამიშვილი

დ ა ვ ი თ გ უ რ ა მ ი შ ვ ი ლ ი

დაბადებიდან 250 წლისთავის გამო

ორნახევარი საუკუნის წინათ, საქართველოს უძველესი დედაქალაქის, მცხეთის მახლობლად, სოფელ საგურამოში დაიხდა გამოჩენილი ქართველი პოეტი დავით გურამიშვილი, რომლის თხზულებათა კრებული, ცნობილი „დავითიანის“ სახელწოდებით, ქართული კულტურის სიამაყესა და მშვენიერებას წარმოადგენს.

ხავეშეობის ადრინდელი წლები მომავალ პოეტს გაუტარებია გლეხის ოჯახში, სადაც ის ძიძას გასაზრდელად მიიბარეს.

საქართველო იმ ხანებში საშინელ განსაცდელში იყო. თურქი და ირანელი დამპყრობლები არა მარტო თვითონ არბევდნენ მის სოფლებსა და ქალაქებს, არამედ აქეზებდნენ დაღესტნელ ზეგებსა და ნაიბებს, რათა ისინიც თავს დასხმოდნენ ქართველებს, აეოხრებინათ მათი სახლ-კარი, გაეწყვიტათ და ტყვედ წაეყვანათ ხალხი.

მდგომარეობა უფრო გამწვავდა მას შემდეგ, რაც ქართლის მეფე ვახტანგ მეექვსე რუსეთში გადაიხვეწა და ქართლში თურქები დამკვიდრდნენ. მემართანე ვახუშტი ბატონიშვილი, აგვიწერს რა იმ დროის ვითარებას, აღნიშნავს: „ქართლი ისე დააცარიელეს, რომ ტყვედ წასაყვანი აღარავინ იყო, თუ სადმე ვინმე გადაჩხა, ისინიც ციხე-სიმაგრეებში იყვნენ შეფარებულნი“.

იმავე პერიოდს გურამიშვილი ასე ახასიათებს:

„მოისრა ხშირი ქვეყანა,
გახდა ვერანად, ტრამლად,
სულ წარიტაცეს თუ ვინმე
შამბში მოურჩათ წამლად“.

ბუნებრივია, რომ ამ მწარე ზედს ვერც სოფელი საგურამო ასცდებოდა. 1722 წელს მოთარეშე დაღესტნელმა ფეოდალებმა დაიპყრეს საგურამოს მიდამოები და სოფელი მთლიანად აიკლეს და ააოხრეს. ჩვიდმეტი წლის დავითი ამ დროიდან ცხოვრობს სოფელ ლამისყანაში (ქსნის ხეობა).

1724 წელს ზედაველზე (გორსა და ატენს შორის) გაიმართა ცხარე ბრძოლა ქართლში შემოსეული თურქების შესამუსრავად. დავით გურამიშვილი, როგორც მისი ნაწერებიდან ჩანს, მონაწილეობდა ამ ბრძოლაში. ზედაველას ბრძოლაში ქართველებმა პირველად მარჯვედ შეუტყვის მტერს, მაგრამ შემდეგ, დალატის წყალობით, ქართველთა ჯარი დამარცხდა.

ამის შემდეგ საქართველოს მდგომარეობა უფრო გაუარესდა, თურქი ფაშები და დაღესტნელი ფეოდალები განუკითხავად თარეშობდნენ ქართლ-კახეთში და აოხრებდნენ ქვეყანას.

დავით გურამიშვილი სოფელ ლამისყანაში ცხოვრობდა, როგორც თვითონ ამბობს მოყვრის ოჯახში. რაკი-და „მოყვარე“ საქართველოში ცოლის ნათესავს ეწოდებოდა, უნდა ვიფიქროთ, რომ მას ლამისყანაში, თავის სიმამრის ოჯახში უცხოვრობდა.

მაგრამ ველარც ლამისყანაში გაქცევამ უშველა დავითს და ზაფხულში, ყანების მკის დროს ის ტყვედ წაიყვანეს ლეკებმა.

ამ ამბავს პოეტი შემდეგნაირად გადმოგვცემს:

დილით მომკვლებზე ადრე წასულა ის ყანაში.
მომკვლესი შორიდან ყოფილან მოსასვლელი და
ჯერ თურმე არსადა ჩანდნენ; მას აუხსნია იარაღი,
მუხის ძირას მიუყუდებია და ხშირ ტყეში ჩასულა
წყაროზე პირის დასაბანად.

სწორედ ამ ტყეში იყვნენ ჩასაფრებული ხუნძახელები, რომელთაც იგი დაატყვევეს, ხელები შეუკრეს და წაიყვანეს.

ამ დღიდან იწყება მისი დაუსრულებელი ხეტიალი. გზა, რომლითაც იგი ქართლიდან წაიყვანეს, ხან მიყრუებულ უღრან ტყეებს მისდევდა, ხან ციციბოიან ჩამონგრეულ კლდეების თავზე გადადიოდა. ძალმიხდელი და სასოწარკვეთილი მიჰყვებოდა პოეტი იმ ბილიკებს უცხო ქვეყნისაკენ. ხანგრძლივი ხეტიალის შემდეგ ის სოფელ უნსულქულში მიიყვანეს.

პოეტის გადმოცემის მიხედვით მას საშინელ პირობებში უცხოვრობდა. ახლა ის ჩვეულებრივი მონა იყო, რომლის არც საჭმელზე და არც სასმელზე არავინ იზრუნებდა. მას თურქეთის ბაზარზე გაყიდვას უპირებდნენ, მაგრამ პოეტმა მოახერხა გაქცევა. გზაში ის ისევ დაიპირეს, სცემეს და ხნელ ორბოში ჩაადგეს.

ამ ტანჯვამ გურამიშვილი მაინც ვერ გასტეხა; ის არ მინებდა მწარე ზედს და მტკიცედ გადასწყვიტა მეორედ გაქცეულიყო. ზაფხულის დამლევს მან როგორც იყო მოატყუა თავისი დარაჯები და ხელახლა გაიქცა.

პოეტმა გეზი ჩრდილოეთისაკენ აიღო. შუა დაღესტანში, ხრიოკ მთებში, დამით საშინელი ავდარი წამოეწია, ქარიშხალსა და ჭექა-ქუხილს სეტყვა მოჰყვა.

ამ გამაყრუებელ ჭექა-ქუხილს, უზარმაზარ ხანძარს, რომელიც ცაზე ინთება და ყოველ წუთში მიწაზე გადმოშვებას ლამობს, პოეტის გული უსაზღვრო შფოთვით და განგაშით აუვისია. მარტოდ-მარტო დარჩენილს ბუნების პირქულში და საზარელი მრისხანების წუთებში სეტყვის შიშით თავი სარტყელით შეიხვევია და განაშულა. უცებ ელვის შუქზე გამოქვაბული შეუნიშნავს და თავი შეუფარებია.

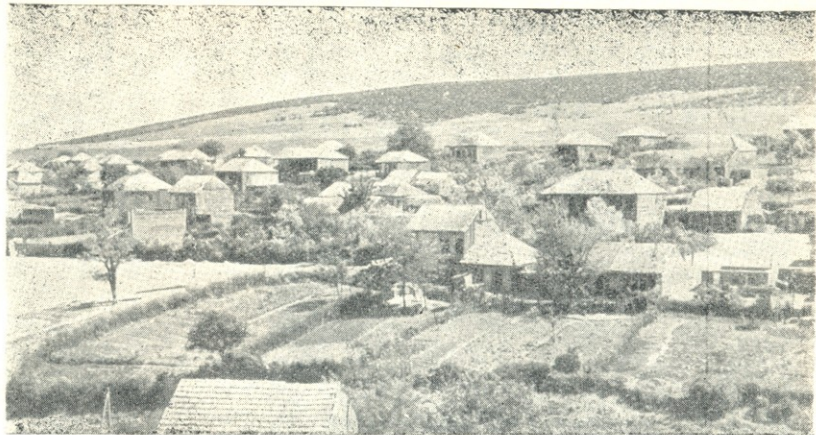
ცა რომ გადაიწმინდა, ის გამოქვაბულიდან გამოვიდა.

დაღესტნის უდაბურ და უკაცურ მთებში ხეტიალმა ის საშინლად დაჰქანცა, ტანსაცმელი შემოეხა. მდევრის შიშით იძულებული იყო სამი დღე შამბში წოლილიყო; გაქცევასას როგორღაც ნარმის ახალი პერანგი გაჰყოლია, მუხლქვევით კი დედი-მობილა ყოფილა; მშიერ-მწყურვალი ხან ყვავის-

ფრჩხილას სჭამდა, ხანაც მყავე კო-
წახურიცა და ტყემლით იკვებებო-
და...

მსოფლიო ლიტერატურაში იმ-
ვითად თუ ვისმეს ასე ცხარედ
უტირია შიმშილზე, როგორც გუ-
რამიშვილი ტიროდა:

„პური არა მაქვს მიბოძე,
მშინ მაჭამეო,
შენი გაჩენილი ვარ და
შენ დამარჩინეო.
დღეს სადილად არა მაქვს-რა
გამომიჩინეო,
დავიკრაფე ყოვისფრჩხილა
და ისი ვჭამეო“.

სოფელი ლამისყანა

ასე იარა მან თერთმეტი დღე, ხოლო მეტორმე-
ტე დღეს უჭალო მდინარის პირს მიადგა, შიშითა
და იმედით დადგა ფეხი ჩრდილო კავკასიის მიწა-
ზე. პოეტი მიხვდა, რომ უკვე გადარჩენილი იყო,
უკვე სამშვიდობოს იყო გასული. ის გამოვიდა ბა-
ღებიდან და მიუახლოვდა ადამიანებს, რომლებიც
კალოსა ლეწავდნენ.

— დაი ხლება ლაზარ, — რომ გაიგონა დავით-
მა, მიხვდა რუსებში იყო. სიხარულით მუხლებმა
კანკალი დაუწყეს, რომელიცაც ყაზახს შეებრაღა
და როგორც თავის შვილს ისე მოუარა მას. ამ
რუსმა გადაჰკოცნა დავითი და ცხარე ცრემლით
იტირა. სასწრაფოდ თარჯიმანიც უმოვნეს, ერთი
გადაკარგული ფხოველი, სახელად იანვარა.

ტყვეყოფილი ჯერ ეკლესიაში წაიყვანეს, მე-
რე სამღვინოში მიიხმეს და თავგადასავალი აამბო-
ბინეს.

თერგიდან ის სულაქში წავიდა, იქიდან ასტრა-
ხანში. ამ ადგილებში დავითი ალბად მრავალ ქარ-
თველს შეხვდა და მათი შემწევობით გაიგებდა, თუ
სად იმყოფებოდა იმჟამად ქართლის მეფე ვახტანგ
მეექვსე და რა ბედი ეწიათ მასთან ერთად წასულ
ქართველებს.

როგორც კი გაიგო დავითმა, რომ ვახტანგ მეფე
მოსკოვს იმყოფებოდა, თვითონაც დაუყოვნებლივ
იქით გაეშურა.

თავის ამ მოგზაურობას მოსკოვისაკენ პოეტი
ძალზე მოკლედ, სულ ორიოდ სიტყვით აგვიწერს.

პოეტმა და მკვლევარმა გიორგი ლეონიძემ ზუს-
ტად მიუთითა მოსკოვის ყველა ადგილი, სადაც იმ
დროს ქართველები ცხოვრობდნენ. ეს ადგილებია
გოლიცინისეული სასახლე ოხოტნი რიადში, (ამ-
ჟამად ეს შენობა დაცულია სსრ კავშირის მინისტ-
რთა საბჭოს ეზოში, სასტუმრო „მოსკოვის“ პირ-
დაპირ). ამას გარდა ქართველები ცხოვრობდნენ
პრესნაზე, სწორედ იმ მონაკვეთზე, რომელსაც
დღესაც ეწოდება „გრუზინი“ და სადაც „ბოლშაია
გრუზინსკაია“ და „მალაია გრუზინსკაია“ ქუჩე-
ბი დღემდე არის შემონახული მოედნით.

გასაგებია, რომ დავითმა ჩქარა მოძებნა ვახტან-
გის სასახლე. მეფემ ის კარგად მიიღო და თავისი
არსენალის უფროსად დანიშნა.

პოეტის თქმით ვახტანგის ამაღლაში ხშირად
იმართებოდა მეჯლისები, იყო ლექსთა თქმა და
გალობა, თამაში და შექცევა. ერთი ასეთი დროს
ვატარების ჟამს, ტრადიციულ ნადიმზე, გურამი-
შვილიც გამოუყვანიათ და მელექსეოსაში ჯავახი-
შვილისათვის გაუფიქრებიათ. რომელი ჯავახი-
შვილია ეს, არ ვიცით. გურამიშვილს ადვილად
დაუმარცხებია თავის მოწინააღმდეგე. ჩემი შაი-
რები მას ხარცეცხლასავით ხვდებოდაო—ამბობს
პოეტი.

გურამიშვილი მაშინ ოცდახუთი წლის ჰქონდა
იყო. როგორც ჩანს, ამ დროიდანვე უკვე გა-
ტაცებით შესდგომია პოეტურ მოღვაწეობას.

მაგრამ ქართველები აქ პოეტურ პაექრობათა მო-
საწყობად როდი იყვნენ ჩამოსულნი. მათი მხი-
არულიცაც მოჩვენებითი და წუთიერი იყო.

მოწყენილი და დანაღვლიანებული იყო თვითონ
მეფე ვახტანგიც. სწორედ ამ დროს დაუწერია მას
თავისი „კაეშანი“, რომელსაც ასეთი ეპიგრაფი
აქვს: „მოცალეობასა შინამყოფსა ჰმუნვა-ნაღვლის
გასაქარვებლად იწერების საქართველოს მეფის
ვახტანგის მიერ დიდსა ქალაქსა მოსკოვსა შინა,
წელსა 1730“.

ვახტანგი იმავე დროს გულზე ხელდაკრეფილი
არ იჯდა; ქართლიდან მას მრავალი წერილი მის-
დიოდა. ამ წერილებში ქართველები ევედრებოდ-
ნენ მეფეს დაბრუნებულიყო, შებრძოლებოდა
მტერს, რომელიც უმოწყალოდ იკლებდა ქვეყანას.
ვახტანგმაც პეტერბურგში, რუსეთის ტახტის
მფლობელს ანა იოანეს ასულს დახმარება გამო-
თხოვა და სალაშქროდ მზადებას შეუდგა.

მაღე მთელი თავისი ამალით ვახტანგი მზად
იყო სამხრეთისაკენ წამოსასვლელად. ერთი თვის
განმავლობაში ექვსი ნავი ააგებინეს, ჩაუშვეს
დოლგაში და კასპიის სანაპიროებისაკენ გამოე-
მართნენ.

გურამიშვილი თან გამოჰყვა ვახტანგს, როგორც მეომარი და აზგაროსაცავის უფროსი.

მაგრამ ამ მოგზაურობას შედეგი არ მოჰყოლია; ქართველები ხმელეთზე რომ გადმოვიდნენ, აქ საბედისწერო ამბავი დაუხვდათ: მათ გაიგეს, რომ თურქების ნაცვლად ქართლში ახლა ირანელები შეჭრილიყვნენ და ეს უკანასკნელნი არა მარტო საქართველოს ტერიტორიას ფლობდნენ, არამედ ჩრდილო-კავკასიისაკენაც კი მიიწევდნენ, სადაც უკვე რუსეთის გარნიზონები იდგნენ.

რუსეთის ჯარებმა დარუბანდი დასცალეს, სულაჰის ციხე დაანგრეს და ყიზლარისაკენ დაიხიეს.

ქართლის ხსნის იმედი ისევ გაჰქარა და მომავალს ისევ ნისლი გადაეფარა. სასოწარკვეთილი ვახტანგი მოსკოვში აღარ დაბრუნებულა. მან ყველაფერზე ხელი ჩაიქნია, ყველაფრის იმედი გადაიწყვიტა, ამიერიდან ის ასტრახანში დასახლდა და გადახვეწილი ქართველები თავის შვილს ბაქარს ჩააბარა.

სამშობლოზე დარდმა და ნაღველმა ჩქარა მოუსწრაფა დღე მეფე ვახტანგს; 1737 წელს ის გარდაიცვალა. მწარედ გამოიტირა მისი სიკვდილი გურამიშვილმა:

„ვამ რა ბოძი წაიქცა
სახლკარი თავს დაგვექცაო,
ლხინი, შვება და სიამე
სულ ჭირად გადაგვექცაო.
ჩვენ ყმანი დავჩრით, პატრონი
წავიდა, შორს გავვექცაო,
გაფრთხილდი შენც არ დაგვექცე
ღვთის მადლსა, მაგრა დექ, ცაო!“

ვახტანგის სიკვდილმა თავზარი დასცა გადახვეწილ ქართველებს. ამიერიდან ისინი პოლიტიკური მებრძოლები კი აღარ იყვნენ, არამედ უსახლკარო, მიუსაფარი ხალხი, რომელთაც ის-და ის დარჩენოდით, რომ ლუკმა-პურისათვის ებრძოლნათ. მათ გადაწყვიტეს არ დაშორებოდნენ ერთმანეთს:

„დავდგეთ თუ სადმე წავიდეთ,
ერთად ვეძებთ პურია“.

ამ პურის ძებნამ ისინი რუსეთის არმიის მეომრებად აქცია. ქართველებმა ჰუსართა პოლკი შეადგინეს.

ჰუსართა ქართული პოლკის მეომრებს, კერძოდ დავით გურამიშვილსაც სამკვიდრო მამულები უკრაინაში გამოუყვეს; მირგოროდიდან ოცი კილომეტრის მანძილზე, მდინარე ხოროლის მიდამოებში დასახლდა პოეტის და შეუდგა თავისი მამულის მოწყობას, მაგრამ მას, ერთხელ მიწიდან აწყვეტილს, მშვიდობიანი ცხოვრება აღარ ეღირსა. გურამიშვილი თავის გადახვეწილ თანამემამულეებთან ერთად მონაწილე გახდა იმ ომებისა, რომლებითაც აღსავსე იყო მეფერამეტე საუკუნე.

დავითი ჰუსართა ქართულ პოლკში პირველ ხანებში რიგითი მეომრად ჩაირიცხა. 1739 წელს ის ბესარაბიაშია და თურქების წინააღმდეგ იბრძვის. იმ წელს რუსეთის არმიამ ხოტინის ციხე აიღო. ომის მონაწილე ქართველების მხნეობამ და ვაჟკაცობამ რუსეთის არმიის სარდალი მინიხი განაც-

ვიფრა და აღტაცებაში მოიყვანა. დიდად განაზრგო თავე თვითონ დავითსაც.

1741-42 წლებში პოეტი ოსტინის ლაშქრობაში მონაწილეობს, ფრიდრიხსპამის და ჰელსინფორსის (ახლანდელი ჰელსინკი) მიდამოებში იბრძვის.

1747 წლის 5 მარტს ჰუსართა ქართული პოლკის ობეროფიცრებმა უმაღლეს სარდლობას წარუდგინეს დახსნათება დავითისა, რათა მისთვის პრაპორშჩიკის ჩინი გამოეთხოვათ. 1748 წელს დავით გურამიშვილი უკვე პრაპორშჩიკია. ამ თანამდებობაზე იმყოფება ის 1755 წლამდე; ამიერიდან კი ის კვლავ ერთი საფეხურით აიწევს სამხედრო იერარქიის კიბეზე—პოდპორუჩიკი ხდება.

პოეტი მუდამ უმწიკვლოდ იხდოდა ჯერ ჯარისკაცისა და შემდეგ ოფიცრის სამხედრო მოვალეობას. ის ყოფილა მამაცი, ბრძოლაში თავგანწირული კაცი, რომელმაც არ იცოდა რა იყო ღალატი სამხედრო ფიცის წინაშე; ამ ერთგულებამ მხედრის ვალისადმი გამოხატულება ჰპოვა დავითის პოეზიაშიც.

1757 წელს დავით გურამიშვილი ისევ ბრძოლის ველზეა. ბედმა ის ახლა ცნობილი შვიდწლიანი ომის ხანძარში გადააგდო. 1758 წელს, ქალაქ კიუსტრინთან ბრძოლის დროს გურამიშვილი პრუსიელებმა ტყვედ წაიყვანეს და მაგდებურგის ციხეში დაამწყვდიეს. დედოფალი ელისაბედის სახელზე გაგზავნილი „ჩელობიტნიაში“ პოეტი აღნიშნავს რომ, ის მონაწილეობდა ცოტანდორფის ბრძოლაში; შემდეგ დავითი წერს: „იმ ბატალის დამთავრების დროს, კიუსტრინთან, მივდეგდი რა მოწინააღმდეგეს, უეცრად ცხენიანად ჭაობში ჩავეფალ და მტერმა ტყვედ წამიყვანა, სადაც ვიმყოფებოდი იმ დღიდან 1759 წლის 6 დეკემბრამდე“.

1759 წლის დეკემბერში ტყვეობიდან განთავისუფლებული პოეტი გერმანიიდან პირდაპირ პეტერბურგს გამგზავრებულა, რათა სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლებულიყო.

ის უკვე ავადმყოფი იყო და ახლა ოფიცრის მძიმე მოვალეობის შესრულება აღარ შეძლო. 1760 წელს პეტერბურგის სამხედრო კოლეგიას წარსულ დამსახურებათა გამო მისთვის პორუჩიკის ჩინი მიუნიჭებია და ქართულ ჰუსართა პოლკის სიციხიდან ამოურიცხავს.

პეტერბურგიდან დავითი უკრაინაში თავის მამულში დაბრუნდა. მისი ლექსი ამაზე პირდაპირ მოგვითხრობს: „მუნით ვიხსენ, შინ წამოველ, ქერი ვხან და ყანა, ფეტვი“.

უკრაინაში დაბრუნების შემდეგ გურამიშვილმა მუდმივ საცხოვრებელ ადგილად მირგოროდი აირჩია. ეს წლები შემოქმედებითი მუშაობის მხრივ მისთვის ყველაზე უფრო ნაყოფიერი იყო.

მოხუცებულობის წლებში პოეტი წერს ახალ ლექსებს და იმავე დროს აგროგებს ძველებსაც, სხვადასხვა დროს შექმნილ ნაწარმოებებს:

„ამ ლექსთ თავი მოფუჯარე,
სადაც მეთქვა თითო ობლო“.

მაშასადამე, „დავითიანში“ თავმოყრილია პოეტის სიკვამულისდროინდელი ლექსებიც. ზუსტად ის შეიძლება ითქვას, რომ 1774 წელს მას დაუწერია

„კაცისა საწუთროსაგან ცილობა და ბჭობა, ერთ-მანეთის ძვირის ხსენება“. ამავე წელსაა დაწერილი „ამ წიგნის გამლექსავის სულის მოხსენება“. ღრმა მოხუცებულობის დროს არის დაწერილი პოემა „მხიარული გაზაფხული“.

უკანასკნელ წლებში პოეტი დიდ სილატაკეში ჩავარდნილა. მას ოცი თუშანიც ველარ უშოვხია, რომ თავის მიერ მოფიქრებული წისკვილის პროექტი განეხორციელებინა.

1787 წელს კრემენჩუგში ჩავიდა ქართველთა მეფისწული მირიანი. იმ ხანებში დავითმა ინახულა მირიან სატონიშვილი და გადასცა მას თავისი „დავითიანი“, ლექსებისა და პოემების კრებული. მირიან სატონიშვილმა ფაქიზად შეინახა და შეუნარჩუნა შთამომავლობას დავითის ძვირფასი ავტოგრაფული ხელნაწერი, რომელიც ამჟამად ინახება საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის სეიფში.

დავით გურამიშვილი გარდაიცვალა ქალაქ მირგოროდში, 1792 წლის 21 ივლისს (ძველი სტილით).

დავით გურამიშვილი ეკუთვნის ისეთი პოეტების რიცხვს, რომელნიც თავიანთი შემოქმედებით ეპოქებსა ჰქმნიან ლიტერატურის ისტორიაში. გურამიშვილი პოეტური სიმბოლოა ქართველი და უკრაინელი ხალხის მეგობრობისა; თავისი ცხოვრებით, თავისი შემოქმედებით მან ქართული პოეზია ახიარა რუსეთისა და უკრაინის კულტურის წყაროებს.

გამოჩენილი უკრაინელი პოეტი პავლო ტიჩინა წერდა გურამიშვილის შესახებ:

„უკრაინაში ცხოვრებისას დავით გურამიშვილი დაეუფლა უკრაინულ ენას, მან შეისწავლა ჩვენი ხალხური შემოქმედება და თვითონ სწერდა თავის ხალხურ სიმღერებს უკრაინული სიმღერების, რუსული და პოლონური სიმღერების ჰანგებსზე.“

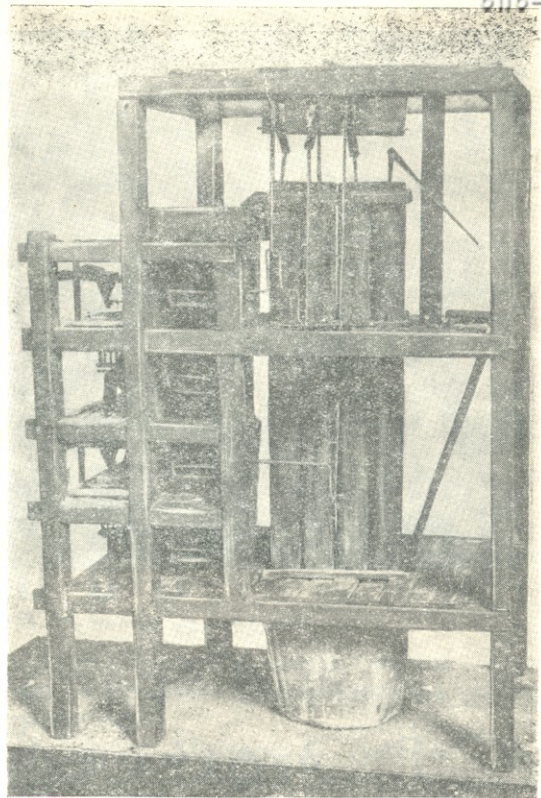
უკრაინაში, მირგოროდში ცხოვრებისას დავით გურამიშვილი თვალყურს ადევნებდა იმას, თუ რას განიცდიდა მისი მშობლიური საქართველო, რომლის ერთი ნაწილი ირანის შაჰის უღელქვეშ იყო, ხოლო მეორე — თურქების უღელქვეშ, მას სულითა და გულით სურდა რომ საქართველო რუსეთს შეერთებოდა.“

დავით გურამიშვილის მთავარი თემა მე-18 საუკუნის საქართველო იყო, ამ ეპოქის პოლიტიკური და ნაციონალური კატასტროფები მან უმძაფრესი რეალისტური საღებავებით დახატა. ამ მხრივ ღრმა ინტერესს იწვევს მისი პოემა „ქართლის ჭირი“, რომელშიაც ასახულია იმდროინდელი საქართველოს ვითარება; ამ პერიოდში ვკითხულობთ:

„ქართლის ჭირსა ვერვინ მოსთვლის
თუ არ ბრძენი ენაშქვერი,
იფქლი ღვარძლად დადაიქვა,
ზედ მობრუნდა ცეცხლის კვერი“.

თავის ლექსებში პოეტი ქადაგებს სამშობლოს სიყვარულის, პატრიოტიზმის უკვდავ იდეებს.

გურამიშვილმა ფართოდ გაუღო კარი პოეზიაში ხალხურ მეტყველებას; მას თამამად შეაქვს ლექსში ცნებები ქართველი გლეხკაცის ყოფისა და ამეფურნეო საქმიანობის სფეროდან. აქ ის ხშირად ძალზე თამამია და ორიგინალური, როგორც ნო-

წისკვილის მაკეტი, შესრულებული დავით გურამიშვილის ნახაზის მიხედვით. (საიუბილეო გამოფენის მასალებიდან).

ვატორსა და დიდოსტატს შეჭფერის. მთელი მისი შემოქმედება აღმოცენებულია ხალხის წილში, ღონიერი ფესვებით არის დაკავშირებული ეროვნულ ნიადაგთან, დაფუძნებულია ხალხის აწმყოსა და წარსულზე.

გურამიშვილის შემოქმედების ნამდვილი დაფასება შესაძლებელი გახდა მხოლოდ ჩვენს დროს. მისი დაბადების 250 წლისთავს ერთნაირი გატაცებითა და სიხარულით აღნიშნავენ როგორც ქართველები, ისე რუსები და უკრაინელები; ეს არის ზეიმი ჩვენი კულტურისა.

გურამიშვილის ნაწარმოებები თარგმნილია საბჭოთა კავშირის ხალხთა მრავალ ენაზე. ამ თარგმანთა შორის განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია ნ. ზაბოლოცკის მიერ შესრულებული თარგმანი „დავითიანისა“ რუსულ ენაზე და მიკოლა ბაქაინის თარგმანი უკრაინულ ენაზე.

დავით გურამიშვილმა სამარადისოდ უკვდავყო თავისი სახელი, როგორც ხალხთა მეგობრობის, სამშობლოს მგზნებარე სიყვარულის, ჰუმანიზმის დიადი იდეების ბრწყინვალე გამომხატველმა. მის ლექსებსა და პოემებში სრულყოფილი ასახვა ჰპოვა ქართველი ხალხის სულიერმა სიდიადემ, მისმა მგზნებარე და დაუცხრომელმა სიყვარულმა სამშობლოსადმი.

გიორგი ნაგროვილი

ქართველი და უკრაინელი მწერლები სტუმრად სოფელ ზუბოვკაში.

პატარა ლიდა და რუსთაველი

აღუბლის ბაღში, ატმების ბაღში,
მწვანე ტოტებში მზე სხივებს ცრიდა.
ქართველ სტუმრებთან მიიხმეს ბავშვი
და მას სახელად ეძახდნენ ლიდას.

თვალეებში ენთო ჭიაკოკონა —
სამშობლოს ცეცხლის და მზის ოდენი.
— სადაური ხარ? — ჰკითხეს გოგონას.
— აქაური ვარ, მირგოროდელი.

ქართული სიტყვა რომ გაიგონა,
მან სიხარულის ცრემლი დაღვარა.
— რა გვარისა ხარ, ტურფა გოგონავ?
— ოდიშელიძე გახლავართ გვარად...

ჩემი თხოვნაა უთუოდ გვნახოთ,
მინდა გაჩვენოთ ძველი აკვანი,
იმ ცაცხვებს იქით, მდინარის ასლოს,
ცხოვრობდნენ ჩვენი მამა-პაპანი.

ზეიმის შემდეგ რომ დაბრუნდებით,
ჩვენი კორდისკენ მაინც გაივლით,
როგორც თქვენ,
ისე ჩვენც სტუმრებს ვხვდებით
გულით, ვარდებით და პურ-მარილით.

დაასაჩუქრეს მოსწავლე წიგნით,
უმჯერდა ასოს მისთვის საოცარს,
გალიმებულად ფურცლავდა იგი
შოთას დიდებულ „ვეფხისტყაოსანს“.

იდგა და ფეხი არ მოუცვლია,
ტკბილმა ოცნებამ შორს გაიყოლა.
სურათს დახედა: — მე ვიცი, ძია,
ეს ჩვენს ენაზე თარგმნა მიკოლაძე.

თუმცა გათამამდა, მაინც მღელვარებს,
ახლა სუყველა მასთან მიჯგუფდა.
აქეთ უამბო ქართველ მკვლევარებს
გმირული ბრძოლა დიად მიჯნურთა.

ჰყვებოდა ამბებს ზღაპრულს და მქუხარს,
მას უგემნია წიგნის ნექტარი.
შალვა დადიანს ღიმილით უთხრა:
— ნეტავ სახელად მერქვას ნესტანი!

როგორც ყვავილი მზით დანაფერი,
მის ხელში წიგნი ისე გაშლილა...
პატარა ლიდა და რუსთაველი
გურამიშვილმა დააკავშირა.

გიორგი სამხარაძე

ლადო მერაბილი

ნახ. აღ. ბანძელაძისა

მერიგებე*

გათენებისას, სანამ მწყემსები აიშლებოდნენ, თედო ფეხზე წამოდგა და ნაბადი ბაკის კარებთან ისე ოსტატურად დააწვინა, რომ ყველას მძინარე კაცზე წახურული ჰგონებოდა. ქოხიდან ფრთხილად გამოიტანა წალდი, ქამარში გაიყარა, აღმოსავლეთით ბილიკს გაუყვა და წყაროს პირთან შედგა.

საიდან დავიწყო? იქნება ნიაურიდან სჯობდეს, ან სალებლიდან? თუ ჭილობანში ჩავიდე?.. მოდი, რძის პუნქტიდან დავიწყებ, მერე გავყვები და ბაკანამდე გავალ. აგრე სჯობია!..

როგორც იყო გადაწყვიტა ბიჭმა და რძის ჩასაბარებელ პუნქტისაკენ გასწია.

აქ არავის ენახა მისი ფერღტრელი ხბო.

უკან გამობრუნდა და ახლა აბიდასტურისაკენ გაუყვა.

ტყეში მზის სხივი ვერ ატანდა და წინა ღამის სისველე ისევ შერჩენოდა ძირხვენასა და გვიმრას. ფეხები ერთიანად დაუსველა ცვარმა. მიდიოდა უხმოდ და მოწყენილი.

შარშანდელ ფოთლებზე წაქცეულიყო ბებერი წიფელი და ტყიდან გასასვლელს ხერგავდა. ცალ მხარეს უამრავი სოკო ესხა და ზედ ყომრალი ფერი დაჰკრავდა. სხვა დროს ასეთ სოკოს ხელიდან არ გაუშვებდა, მაგრამ ახლა ბიჭს ზედაც არ შეუხედნია, ისე ჩაუარა.

ბოლოს, როგორც იყო, ბილიკზე გავიდა და კარგა ხანს მისდევდა დავაკებამდე.

ბილიკს უამრავი ნაფეხური აჩნდა: ერთმანეთში აჭინჭყლულიყო ძროხისა და ხარის, კამეჩისა და ცხენის ნაფეხური, მაგრამ ხბოსი არსად ჩანდა.

ბოლოს პატარა ზომის ნაჩლიქარს წააწყდა და

გახარებული მუხლებზე დაეცა. დიდხანს აკვირდებოდა. ნაჩლიქარი ტყიდან გადიოდა და ველზე იკარგებოდა.

ბიჭმა იფიქრა, ნამდვილად „ჯონქას“ კვალს წავაწყდიო, და სიხარულით გავარდა ტყიდან; მაგრამ მინდორზე სულეერი არ ჰაჭანებდა, მხოლოდ ძველი საყდრის ნანგრევი იდგა მინდვრის ბოლოში და ბებერი მუხა წარაფებს იქით.

სირბილით ავიდა საყდრამდე, მოჩხრიკა წარაფები და საყდრის ნანგრევშიაც შეიხედა, მაგრამ ყველგან სიცარიელე და სიჩუმე სუფევდა.

აბიდასტურში ჩასულმა იქაურობა საგულისგულოდ დაათვალიერა და ბოლოს ნანგრევებს მიადგა.

ოდესღაც აქ არდოტის ხეობიდან ჩამოსახლებული ხევსურები ცხოვრობდნენ, ახლა კი სახლების ნანგრევებია და გაფანტულ სიბებზე ანწლსა და ჭინჭარს გადაუვლია.

თედომ ძირისძირობამდის გადაქეჟა აბრეშუმითი ერთმანეთზე დახლართული ანწლები, გოგამო და ჭინჭარი.

ხბო არსად ჩანდა.

იქნება რუისპირის ნახირს შეერია და გუშინ ამიტომ ვერ ნახეს მწყემსებმა? დღეს ეცოდინებათ შექველად!

ნიაურის ვრცელ ველზე ხარბად სძოვდა ნახირი ბიბინა ბალახს. არც რუისპირელებს ენახათ სხვისი ხბო. გულდაწყვეტილმა ბიჭმა ჭილობანს გადმოუარა და ტყეში შევიდა.

— მუუუ, ჯონქავ, მუუ!...

ჩამიჩუმე არსაიდან ისმოდა.

ტყიდან სამარხილე გზაზე გავიდა და დიდხანს მისდია. გზაზე მორი გაეთრივნათ და ნაფეხურები სულ გადაეშალნა. შამბიანისკენ გამობრუნდა ბიჭი და ბუერასა და დიყს შეერია.

* გაგრძელება. იხ. „ბიონერი“ № 9.

— თვერიში, ჯონქავ, თვერიში!..

ქალამნებში წყალი ჩაუდგა და ტანსაცმელი ნა-
მით გაელუმბა. მწყემსს ერთიანად აძაგდაგებდა
და მუცელი გვრემავდა. როგორც იყო გალია შამ-
ბიანი და გავიდა ნაპირას, — წინ ლელიანი გამ-
ლილიყო და ნიაგზე ირწეოდა. შრიალებდა ისლი
და ლელი, ქანაობდნენ ბუერის ყავისფერი თა-
ვები, რაღაცას ჩურჩულებდნენ წვრილი და ხმე-
ლი ფოთლები.

ბიჭმა კარგა ხანს უცქირა და ბოლოს შებედა
შეგ.

შრიალითა და შარიშურით იხრებოდა აქეთ-
იქით ლელი და გზას აძლევდა მწყემსს...

— თვერიშო, ჯონქავ, თვერიშო!..

არსაიდან არეინ არ გამოხმაურებია.

ბიჭი დაიქანცა, დაილა და სახე ხმელი და
ნკრელი ფოთლებისაგან დაეკაწრა. ლელი თანდა-
თან სქელდებოდა და უკვე რაღაც მუქარით სი-
სინებდა.

— მუუუ, ჯონქავ, მუუ!...

ერთგან ფეხი ჭყანტში ჩაუვარდა და ძლივს
ამოაძრო. ბიჭი შედგა და მიხვდა, რომ აქედან
მყარალ-ტბა იწყებოდა. მაშინ, რადგანაც წინ
წასვლა აღარ შეიძლებოდა, უკან გამობრუნდა და
ძლივს დააღწია თავი ლელიანს.

იქნება ცოცხალი არც არი და ტყუილად ვეძებ-
ვაი, შე საბრალო ჯონქავ! აგრე კარგი მაინც არ
ყოფილიყო! რამ გადამაყრუა, რომ ხარხიბის გა-
ყრა დამავიწყდა ბაჟის კარებში? იმ ცისაღ, მი-
წის დაქცევაში მე შემეშინდა და ხბორებს არ
დაუთკდებოდათ გული? არა, რამ დამავიწყა?!

თედომ მისკენ გამოქანებული ნადირის ვეება დრუნჩხ მოჰკრა
თვალი ხეებს შუა.

მუუ! ჯონქავ, მუუ!... თან თითქოს მასხარის
ხარხიბები გავუყარე და ისე დავწექ ქონ-
ეშმაკმა იცის რა არ ჩამეჭედება ახლა თავში!..

ჭყანტობი გაიარა და წიფლის ხესთან შედგა.

გამოჩრილ შავ ფესვებს იქით მწვანედ ლაპლა-
პებდა წყალი. შიგადაშიგ კოლობები ანო-
ზრდილიყო კუნძულებივით და ზედ მწვანე გომ-
ბეშოები სთვლემდნენ. დუმფარას ფოთლებზე ბა-
ყაყები შემომსხდარიყვნენ და გულის გამაწვარი-
ლებლად ვახვახვებდნენ. დაჰქროდნენ ბოლოსავარ-
ცხელა სალამანდრები და კუდბრტყელი ტრიტონ-
ები.

ბიჭმა ზიზლით გადააფურთხა — გარშემო ლპო-
ბისა და ხრწნის სუნი იდგა.

ტბას ზურგი შეაქცია და ისევ ტყეში შევიდა
მწყემსი. კარგა ხანს იარა და, როცა სატალიდან
ბარში მიძავალ გზას წაადგა, ზე ისაფრა და სადამ-
დისაც თვალი მიუწვდა დაათვალიერა.

არც მთაში მიდიოდა ვინმე და არც მთიდან
მიდიოდა. მაშინ თამამად გადასჭრა გზა და ქაჯი-
ან-ხევიში ჩავიდა. რის ვაივავლასით აბობლდა
ფლატეზე და გაუყვა ტყეს.

უცებ ბილიკზე კვალს გადაეყარა და სიხარული-
საგან შეჰყვირა.

— იმისია, იმისი! ნამდვილად იმისი!

მუხლებზე დაცემული ისევ წამოხტა და წაკუ-
ხული სირბილით გაჰყვა ბილიკს, რომელსაც რამ-
დენიმე წყვილი ნაფეხური ეტყობოდა. ბილიკმა
პატარა ყალთაღზე გაიყვანა და აქ ისევ დაიკარ-
გა კვალი.

ბიჭი ოთხივე მხარეს ეცა და ყალთაღის ბო-
ლოზე ქაჯიან-ხევისკენ მიძავალ ბილიკზე ისევ
აღმოაჩინა. აღმოაჩინა და მაშინვე გული გადაუტ-
რიალდა. ხბოსი თუ რაღაც მისი მსგავსის ნავალს
აქა-იქ ფარავდა რომელიღაც სხვა ცხოველის ნა-
ფეხურები. მწყემსი ჩატუტქდა
და გულმოდგინედ დააკვირდა.

ეს რას ნიშნავს? რა უნდა
იყოს? ნუთუ ეს მისი კვალია?
ნამდვილად, ნამდვილად იმისია...
ეს კი — დედავ, რამოდენა თათე-
ბი ჰქონია! ნამდვილად იმ წყეუ-
ლისაა. ჰოი, თუ დაეწია, რას
უხამდა!..

ბიჭს კინადამ გული ამოუფარ-
და სირბილით, მაგრამ პატარა
გუბესთან მაინც შედგა: ბილიკს
ახლა სხვა კვალიც ემჩნეოდა,
ისიც მგლის ნაფეხური იყო, წი-
ნანდელზე დიდი და საშინელი.
საბრალოს ფერდი-ფერდზე ჰქონ-
და გაკრული შიმშილისაგან და
მაინც განაგრძო გზა, ბილიკი
შორს მისდევდა ხევის პირს და
კარგად ისმოდა წყლის ხმაური.

უცებ მწყემსი შედგა და ყური
მიუგდო: გარკვევით მოესმა ფო-
თლების ფაჩუნი და საეჭვო ფე-

ხის ხმა. შიმელას მოეფარა და წალდი გაიძრო. გაიძრო, მაგრამ აცახცახებულს ხელშივე შეაცივდა, როდესაც მისკენ გამოქანებული ნადირის ვეება დრუნჩს მოჰკრა თვალი ხეებს შუა.

განწირულის კვილი აღმოხდა და ხმელ ფოთლებზე დაეცა...

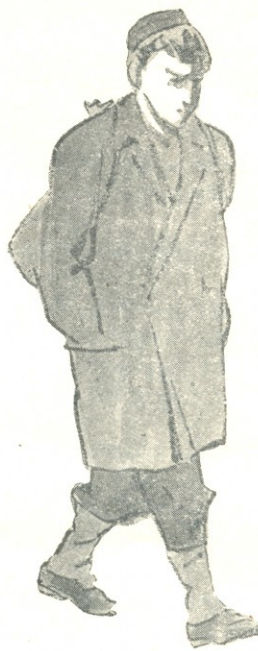
დილას, ბინდბუნდისას, რაკი მამის ხასიათი იცოდა, უშანგი ადგა, გადაიკიდა ბიძის ნასახორები საველე ჩანთა და სოფლისაკენ დაეშვა. გზაზე სიგრილემ აიტანა, პალტოს საყელო აიწია და ხელები ჯიბეებში დამალა.

— რაცა მჭირს ეს სულ იმ ქეციანისაგანა მჭირს! რა ეშმაკმა ამოახეტა აქ წელსლა? ბიძა მაგას არა ჰყავს აქა და მამა. დიდის, დაძრწის და ყველგან თავის დინგსა ჰყოფს... ხომ გავუტეპუე გუშინწინ კარგად! — ერთ კვირას მაინც დაემჩნევა... არა, მამაჩემი რალამ გადარა? ჩემ თავს ის ირჩია და ახლა მე სოფელში მიმაცანყალე... მთელ დღეს პური არ უჭამიაო! სულიც გავარდნია! ვინ დაუშალა ნუ სჭამო? ცეცხლი ჭამოს და დველფი იმან. ეგ ნაცარქექია ეგა, უშნო და უენო! ყოვლად უმაქნისი! მარტო წიგნებს ჩაჰკირკიტებს და მეტი არაფერი. გულრძო და შურიანია, არც ამხანაგის გატანა იცის და არც მეგობრობა. ნეტავ ჩვენმა ზოგიერთმა ბიჭმა რა ნახა მაგ დონდლოში რომ მიეტმასნა და მიმტკიცებენ — ზორბა ბიჭიაო? ფუი, მაგისი! მამაჩემის ფერმაში მეხბორედ წამომისკუბდა! — აქ უშანგმა ბარაქიანად გააპურტყა და ცხვირი ხმაურით მოიხოცა.

ტყეში ჯერ ნისლი არ შეებერტყილიყო და ბური ჰბურავდა იქაურობას.

— ახლა ეს ამიძღვა კიდევ. შენო მაკლდი მამა!.. ფუი, დაგწყევლოს ეშმაკმა! არაფერი არა ჩანს. სანამ აიწევს ეს ოხერი, მანამდე აქ ვიდგე ჯორივით? სხვა არა იყოს რა, ხეს დავეჯახები, ან გუბეში ჩავვარდები და ჩურჩხელსავით ამოვივლები... დაიცა, ქაჯიან-ხევს გაღმა ბილიკი მიუყვება. შეიძლება იქით არ არის ნისლი. აბა ერთი მოვსინჯოთ!

ხევგაღმა გავიდა ტყეში და ბილიკს მიადწია. — ესეც შენი ბილიკი! აქ ნისლი ცოტაა და რაც არის ისიც მალე აიწევს. ეს უფრო მოკლეზე მიდის მგონი. ჰაი, დაბდურო! ჯერ ჩამოვიდე სოფელში და შენ მიყურე, როგორ „გაგაბატოსნებ“. ეს სულ შენი ბრაღია, მე რომ ეგრე დავყალობ. შე ქარიყლაპიავ შენა!.. დაიცა, ეს ის ბილიკი ხომ არ არის ხოდაშნის თავში რომ ჩადის?... გაუშვი იყოს, იქიდან აწყურზე გადავივლი და პირდაპირ იყალთოში ჩავალ. დაიცა, მამი! იქნება კაცს მიგზავნიდე დღესვე: ამოდი, შვილო, ისევე სატალეშიო. მე ხომ ვიცი შენი ხასიათი... იქნება ჭიანჭბაზე ჩავლა სჯობდა? არა! იქ ისეთი საშინელი გველები იცის რომ... ისევე აქეთა სჯობია, ფუი გავიქრა პატრონი! ე, რა ნისლი და ჯანდი ჩამოწვა ამ დილას...

გადაიკიდა ბიძის ნასახორები საველე ჩანთა და სოფლისაკენ დაეშვა.

თედომ ნადირის სუნთქვა იგრძნო სახესთან, თვალეები უფრო მაგრად დახუჭა და სურდა ხელები სადმე დაემალნა, მაგრამ ვერ მოახერხა და ნადირის პირში მოხვდა. აი, აჰა, გრძნობს კარგად, გრძნობს ბიჭი ლოყებზე ცხელ სუნთქვას და მისი ცეცხლივით ენა ხელებს უწვავს, თვალეები კი არ უნდა გაახილოს.

მაგრამ თედომ თვალი გაახილა და სიხარულით წამოვარდა ფეხზე.

— ქორი, ქორი! სად იყავ, ქორი! საიდან მოხველ, ქორი!

უზარმაზარი წითელი ძაღლი სიხარულით გადაიბრია. ჭენებით შემოირბინა ახლო-მასლო ჯაგები.

— ქორი, საყვარელო ქორი, — ლულულულებდა გონსმოსული მწყემსი და სიხარულის ცრემლით ალბობდა ძაღლის მეწამულ ბალანს. — სად იყავ, ქორი, როგორ მომაგენ ქორი? მოიცა, ეს რა გეტყობა ცხვირზე და ყური რატომ გაქვს სისხლიანი? სად იჩხუბე, ქორი?

ძაღლი ულოკავდა ხელებს და დროდადრო ხაიანი ენით უმშრალეობდა ლაწვის თავებს.

უცებ რალაც ხმამ მოაღწია ბიჭამდე და გააქვავა.

— მუუუუ! თედო ფეხზე ადგა.

— რაო, ეს რა არის! რას ნიშნავს ეს ქორი? ძაღლიც უცებ გაშტერდა, მერე წვრილიანში

დიდხანს მიჰყევოდა და ბილიკს უშანგი და, რამდენსაც წინ მიიწევდა, ამდენად ხევის ხმაინობა მატულობდა.

რა აღრიალეებს ამ დაწყევლილს? გაგიქრა ჯიში — მართლაც ქაჯიანია ეს ხევი. გაგიწყრა გამომცემელი, როგორ ქუსს და ღრიალებს! აქ მგონი ჩანჩქერია. ჰე, რა სიღრმე ექნება! ჩემი მტერი მოახვედრა შიგ. ვინ იცის უძიროც არი, ე-ე-ე-ეს ფერდობია თუ დალიპულია? ვაიმე, დედა! არიქა, მიშველეთ! — და ფიქრებში გართულმა და ნისლებით დაბნეულმა ბიჭმა ერთი დაყვირებალა მოასწრო, ისე დაეშვა ხევში და ჩანჩქერის ხრიალში ჩაიკარგა მისი ხმა.

შევარდა და ცოტა ხნის შემდეგ უკანვე დაბრუნდა.

— მუუ! — მოისმა ისევ და როდესაც ძაღლმა ხალათზე პირი წაავლო და წვრილიანისაკენ გასწია, მწყემსს სახე გაებადრა და მთელი შერჩენილი ღონით გაჰყვა უკან.

— მუუ! — უფრო ახლო მოისმა, და ხუთიოდე წუთის შემდეგ უკვე აქოშინებული დაეცა იელის ბუჩქებთან ბიჭი.

ბუჩქის ძირას ფერღურელი ზხო იწვა და საბრალოდ ზმუოდა.

— ეს შენა ხარ, ჯონქა? ჯონქა, ეს შენა ხარ? საიდან მოხველ აქ ჯონქა, რამ მოგიყვანა აქ!

ზხომ სიხარულით დაიზმუვლა ისევ და სცადა უკან ფეხს მისწვდომოდა ენით, სადაც სისხლი ისევ ეტყობოდა.

— ეს რა არის, ჯონქა? გაიკაწრე სადმე, თუ... დედავ, ნაკბენია, ნაკბენი! აბა, აიწი, აიწი-მეთქი! თუ, შე საცოდავო, ვერა დგები ფეხზე? დახედე, რა უქნიათ იმ წყეულებს! — თედომ შეხედა ქორიას ცხვირზე გრძელ და ღრმა ჭრილობას და თვალწინ წარმოუდგა იმ დაწყევლილ ღამეს მომხდარი ამბავი.

როგორც კი ბაკიდან ხბორები გამოცვივდნენ, ჯონქამ მათ გაასწრო და ნადირმაც წინ გაიგდო. ჭკვიანი ქორია გაჰყვა მას და მგელს მისი შექმის საშუალება არ მისცა. ალბათ იმიტომ იყო ადგილადგილ კვალი გადაშლილი და რაღაცის ნაგორავები — გზადაგზა ჩხუბობდნენ ნადირი და ძაღლი, ხოლო დაკბენილმა ხბომ აქამდე მოაღწია და აქ წაიქცა. პოი, როგორ არის ბალახი გათელილი! აი, აბა, სისხლის წვეთებიც... ეტყობა აქაც დიდი ბრძოლა ყოფილა. ყოჩაღ, ქორი! ტყუილად კი არ გააკეთებინეს ძია იოსებას შენთვის ეს ჩანგალი. თ-პო-პო, რამსიგრძე კბილები აქვს და როგორი წვეტიანი. მგელი კი არა შენ ვეფხვიც ვერაფერს დაეკლებს! კარგი, გაჩერდი, ნუ გამიცვიოთ ხელები ლოკვით. ჯერ ჯონქას მივხედოთ და მერე შენთვისაც მოვიცლი.

ბიჭმა დაიხადა წინდები და დაკბენილ ადგილზე შემოაქრა, ხოლო, რომ არ მოსძრობოდა, ქალამნიდან შეხსნილი თასები შემოახვია ზეღ.

— არაუშავს, მე წნელებითაც შევიბამ ქალამნებს. — და როდესაც მათი მოჭრა განიზრახა, მაშინდა მიხვდა, რომ წალდი თან აღარა ჰქონდა.

უკანვე გაბრუნდა ბიჭი, მოძებნა და თელის ბუჩქამდე ძლივსლა მიათრია ფეხები. მეორე დღე თავადებოდა, რაც პირში ნამცეცი არ ჩაედო. მიიხედ-მოიხედა და ბედად ტყემალი დაინახა იელს იქით. მივიდა, დაადგა და დაუწყო ჭამა. იცოდა, რომ ცარიელა კუჭზე ბევრი აწყენდა და ამიტომ მოეშვა, მაგრამ შიმშილმა ახლა უფრო შემოუტია და ცრემლები გადმოაყრევინა. ჯიბე მოსინჯა გარედან და მიხვდა, რომ არ განწირულიყო. ჩაყო ხელი და მთლად უვნებელი, ნახევრადმოყრილი ასანთის კოლოფი ამოიღო.

— გადავრჩი! — წაბურტყუნა და მეგობრებს გასცილდა.

იქვე ახლო იწყებოდა დიდებული ტყე და ნა-

ზამთრალ ფოთოლქვეშ ქამა სოკო და მრავლად იპოვებოდა.

მწყემსმა ხალათის კალთა სოკოთი გაივსო და შემდეგ შეშაც მიზიდა იელთან.

დიდხანს შეექცეოდა უმარილო და თურთქელიდან გამოღებულ, თითქმის შეუმწვარ სოკოს და, როდესაც შიმშილი საგრძნობლად მოიკლა, მაშინდა შემოირტყა თავში ხელი.

— ვაიმე ჯონქავ! მე მუცელი ამოვიყორე და შენ მშიერი დაგტოვე! — და ფეხზე წამოვარდა. — ცოტა ხანს აქ დამიცადე, ახლავე მოვალ.

ჯონქამაც დაუცადა — მეტი რა გზა ჰქონდა. და როდესაც ამოიღოთავებული სურნელოვანი ბალახით დაბრუნდა, ხბომ სიხარულით დაიზმუვლა და ხარბად დაუწყო ჭამა. იქვე ჩაცუცქული ბიჭი რქების ძირებსა ფხანდა და თან ეუბნებოდა:

— ჭამე, ჯონქავ, ჭამე, აი, მე ვჭამე და ახლა ისე მაგრად ვარ, თითქოს არასოდეს დავლოლიყო და არ მომშივნოდეს. ჭამე და მერე წავიდეთ ბინაში თათლასთან, ნიკორასთან, წაბლასთან და სუყველასთან. იქ უკვე დალონებულები იქნებიან, რომ შენ აგრე დაავიანე. ჭამე, კარგად ჭამე.

ზხო როდესაც ბალახს მორჩა, თედომ მისი წამოყენება სცადა, მაგრამ ფეხებზე რომ დაეყრდნო ჯონქა, ისევ წაიქცა და ტკივილისაგან დაიზმუვლა.

— ერიპა! შენ რაღაც ვერა ხარ რიგზე, ჯონქავ! რას ვიზამთ, პატრვისცემის ღირსი ხარ და ზურგით უნდა გატარო.

როგორც იყო, მწყემსმა ფეხზე წამოყენებულ ხბოს მუცელქვეშ თავი გაუყარა, ფეხებზე ხელი წაავლო, აიწია, აიწია, წელში რის ვაივავლახით გაიმართა და ქორიას უთხრა.

— წავიდეთ, ტუგრი! ტყიანში ძლივს შეაღწია წვრილიანიდან, რომ ჩაიჩოქა და ხბო მიწაზე დააწვინა.

— აღარ შემოძლია. ტყიანში უკვე ბნელოდა. მწყემსი ახლალა მიხედა, რომ ღამდებოდა, და აწრიალდა.

ამალამ ამ ტყიდან ვეღარ გავალთ. სადმე რამეს გადავაწყდებით და გადავიჩეხებით. ბინამდე ცარიელიც რომ წავიდე, მაინც ვერ მივალწევ.

ბიჭს ტანში არასასიამოვნო ყრუანტელმა დაუარა, როდესაც დარწმუნდა, რომ ღამე ამ ჩაშავბნელებულ და უსიერ ტყეში უნდა გაეთენებინა.

— თოფი მაინც მქონდეს! ეე, ჯონქავ, ეს ვერ არი კაი საქმე. ბინის გასათევი უნდა მოვძებნოთ.

თედომ მცირე ხანს ირბინა და ბოლოს შეივება წიფელს მიადგა, რომლის აქეთ-იქიდან შვინდლარწა და ძახველი აყრილიყო. ბიჭმა წალდით ჩაკაფა წინიდან შესასვლელი და პატარა მოედანს მიაღწია.

— აი, კარგი ღამის სათევი! — წიფლის ფულტროში ხელი მოათათურა და მშრალი ფოთლების გროვა გამოყარა. — ბიჭოს! აქ შეიძლება დავეტიო? თუმცა, დაიცა! არა, აქ შემძრომი არ ვარ.

მწყემსმა მთელი ფოთოლი გარეთ გამოხვეტა

ფულუროდან და იქვე გაფინა. მერე წავიდა, ნაკაფიდან უზარმაზარი კუნძები მოაგორა და რის ვანივაგლახით შესავალში დააწყო. წიფლის ტოტები ჩაკაფა და შვინდლარწასა და ძახველის ბუჩქები გადაღობა წიფლამდე გვერდებიდან. გაიქცა, მონარჩენი სოკო მოიტანა და ქანცმილეული დაეშვა უკვე პატარა სიმაგრეში, სადაც თავისი მეგობრები შეიყვანა.

— ახლა ნადირი ვერსაიდან ვერ მომიდგება, მაგრამ სიცივე მომკლავს. არც ფეხზე მაცვია რამე ქალამნის მეტი და ტანსაცმელსაც თითქოს სინოტივე შერჩა. ცეცხლის დასანთები აღგილიც არ არი.

ბიჭი ზურგით მიეყრდნო ფულუროს და მწარედ ჩაფიქრდა. მცირე ხანს იყო ასე გარინდებული და მერე უცებ წამოხტა გახარებული.

— ჰე-ჰეე! ვინა თქვა თედოს თავი არ აბიაო?! ცეცხლზე უკეთესი სიმაგრე რაღა იქნება?!

წამოხტა, აბობლდა კუნძებზე, ხელის ცეცებით ძლივს მოძებნა შეშა და წოწკები ახლო-მახლო, მივიდა, კუნძებს ქვევიდან შეუწყო და მათ ქვევით კიდევ ცოტა მშრალი ფოთოლი ამოადო. აელვა ასანთმა და მალე შეშასა და კუნძებს ცეცხლი შემოენთო.

— აგრე, გენაცვალე! დილამდე არც დაიწვება ეს კუნძები, ეხლა კი შეიძლება სოკოც შეეწვათ.

ბიჭმა გამოღედილ ნაკვერჩხლებზე მალე გულაომა დაყარა სოკოები და, როცა შეიწვა, თითქმის მთელმთელს დაუწყო ყლაპვა, რადგან კბილები ტყემალს დაეჭრა.

მაინც კიდევ ვერ მოიკლა მწყემსმა შიშშილი

და, როდესაც ხარბად მოჩერებული ძაღლის ლეები დაინახა, უკანასკნელი ლუკმა ხელში შეაცივდა. დაიხარა და თვალზე მომდგარი ცრემლი მყეფარის შუბლზე შეიწმინდა.

— ქორი, ქორი! — დამნაშავესავით ლულულელებდა ბიჭი. — მოგიკვდეს ჩემი თავი ქორი, რომ შიმშილით მოგკალი. აჰა, აი შექამე? აი, აბა, ნახე და თუ შექამ გავალ და მუგუზლით მოგიძებნი სხვებსაც.

ძაღლმა სოკო დასუნა და მერე ცხვირი გვერდზე მიიღო.

— ეეჰ, ქორი, კარგო ქორი, რა ვქნათ ახლა ჩვენ?

— ბიჭმა უნუგეშოდ გაშალა აქეთ-იქით ხელები.

— არც მე მაქვს პური. — მოეხვია და მიეხუტა. ჩანგალი ეჩხვლიტა და თავი აიღო. — ისეე დილამდე უნდა მოვითმინოთ, მეტი გზა არ არი. ხვალ კი, როცა ფერმაში ავალთ და პატარა ჯონქასაც ავიყვანთ, — ისიც ავად არი, იქ ძია მიხაკო უწამლებს, ხომ იცი ძია მიხაკო — ექიმი რომ არის. ჰოდა მორჩება. მორჩება და შენ კიდევ მთელ გეჯა სალაფავს გაჭმევ, გაჭმევ, უეჭველად გაჭმევ. — ვეტყვი ძია გიგლას, რომ ჯონქა შენ გადაარჩინე და იქნება ორიც გაჭამოს.

ძაღლმა, თითქოს გაიგო მისი სიტყვებიო, ენა ააწკლატუნა, უფრო ახლო მიუჩოჩდა და თავი მუხლებზე დაადო.

კარგა ხნის შემდეგ ხბოს და ძაღლს შუა ეძინა თედოს. მზიარულად ტკაცუნობდა ცეცხლი და უკვე კუნძებზეც ღუღღუღებდა. ისმოდა ჩანჩქერის ჩხრიალი და შავ-კლდიდან მიკიოტის კვილი. ღამე ძალაში შედიოდა.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

რეპუზ ინანიშვილი

ნახ. ნ. შალიკაშვილისა

ბიჭი მალხაზი

ბევრი კარგი სოფელი მინახავს. ვიცი, რომ ქვეყანაზე კიდევ უფრო კარგი სოფლები იქნება, მაგრამ ჩვენს სოფელზე უკეთესი მაინც არსად არ ნეგულება. ის არც ჰაერით არის განთქმული, არც წყლებით, არც ტყეებით. ოთხივე მხრიდან მინდვრები აკრავს და ეს მინდვრებია მისი სიმშვენიერეც, სიმდიდრეც. გაზაფხულზე მათ ქვეყნა ნიავე სველ-სველ ღრუბლებს დააფხვს, შემდეგ ტაატით წაიღებს ჩრდილოეთისაკენ. მის ნაკვალევზე დაინდებიან გაცივებული ბალახები, ალმასდაფრქვეული ჯეჯილები, გაწუწული ღიღილოები. აფრინდებიან ტოროლები მაღლა, მაღლა; მოჰყვებიან მზისა და დედამიწის ქებსა. მოვლენ გუგულები და ძიძვის წვერებზე აქანავებულნი გააბამენ კაფეკაფეს...

ზაფხულში, თითქო დადინჯდება ყველაფერი. ოქროსფერად ალიცილიდება მზის შუქი თავთავებზე, ჩამოდება აღმური, ზანტად აჭრიჭინდებიან ჭრიჭინები, გამობობლდებიან ბუნავებიდან კომბაინები და ორ კვირაში ხორბლის მთებად აქცევენ ყანებს.

შემოდგომაზე ისევ ღრუბლები ამოცურდება სამხრეთიდან, ისევ ამწვანდება მდელოები, ისევ გამოაჭყეტენ თვალს ნაგვიანვეი ღიღილოები და მერე ზამთარიც მოვა. მოვა ხვაიანი თოვლი — სასიამოვნოდ რომ გადააენტავს ხოლმე დედამიწას, აგუზგუზდება ღუმელები და ზეცაში ასულ კვამლს სიმღერა აჰყვება თან: ზამთარიო, ზამთარიო...

ბევრი კარგი ბიჭი მინახავს, ვიცი, რომ ჩვენს სოფელში მე რომ მკითხოთ, ჩემს მეგობარ მალხაზზე უკეთესი ბიჭი არსად არ მეგულება. ისიც უბრალო ბიჭია. გამხდარი, გამხდარი. ქერა თმა ორად თავისთავად ეყოფა. ისეთი თვალეები აქვს — ყოველთვის ალტაცებული გგონია; თითქო ეს-ეს არის საიდანაც ჩამოფრინდა, პირველად ხედავს ამ ლამაზ ქვეყნიერებას და კარგი და კარგი შთაბეჭდილებებით აღსავსე, სიტყვის თქმას ვეღარ ახერხებსო. ის რომ გაკვეთილის მოყოლას დაიწყებს — გგონია გული უნდა ამოატანოს თანაო. ყოველ სიტყვას რაღაც სიძლიერით წარმოთქვამს, ხმამაღლა კი არა, რაღაც თავისებური სიძლიერით; თითქო იმასაც გეუბნებოდეს — ეს ასეთი კარგია, ასეთი აუცილებელია ამისი ცოდნა და როგორ არ უნდა ვიცოდეთო.

ჩვენს სოფელს ხევი აუშნოებს. ის არც ხევი. ოდესღაც წყალს უდენია, მერე დამშრალა. ახლა გაზაფხულზე თუ ჩამოირბენენ ნიაღვრები, გამოიტანენ დალაქები ნაპარსს და დაყრიან; დასჭირდება ნაგვის ეზოდან გატანა ვინმეს და მიაღებება ისევ ხევის...

მალხაზს ეს აქვს ცული: მოირბენს ჩემთან, ჩამოქიდებს ხელს და მიმარბენებს. — წამო, რა გაჩვენო. გამიყვანს, ვთქვათ, ვენახების ბოლოზე და გზის პირას ამოთხრილ წყაროს მიჩვენებს.

— ეს მე ამოვხარე, შენც იცოდე, რომ სხვამ არ დაიჩემოს. ხომ კარგია? გამოვილიან მინდვრიდან მომავალი კოლმეურნეები, წყალს დალევენ, ისიამოვნებენ, იკითხავენ — ვინ გააკეთა იმ ხელმადლიანმაო, და დაერქმევა მალხაზის წყარო.

ერთი სიტყვით, არაფრის გაკეთება არ სურს, თუ კი სახელს არ შესძენს.

ხევში ნაგვის დამყრელებს არა ერთხელ ვეჩხუბე.

მალხაზსაც ვეუბნები, არ ვარგა ასე, ყველაფრისათვის რომ შენი სახელის დარქმევა გინდამეთქი.

ხევში ნაგავს ისევ ყრიან. მალხაზი თავისას არ იშლის.

ამასწინათ არაჩვეულებრივად გახარებულმა მოირბინა. ჩამვიდა ხელი და წამიყვანა. მივდექ, ხმისამოუღებლად ჩავედით ხევში, მგონია ახლად დაყრილ ნაგავს მიჩვენებს და საჩხუბრად ამღერავს. მაგრამ არა, ხევის პირზე აკაციები ჩაურგავს. ვანა ერთი და ორი? ოცამდე.

— ხომ კარგია? — ალტაცებით შემომყურებს თვალეებში. — აკაცია ისეთი ხეა, უქველად იხარებს. სულ რამდენიმე წელიწადში დაიზრდებიან კიდევ, გაშლიან ტოტებს, გაიჩენენ ჩრდილებს. შეეფარებიან სიციხით შეწუხებული გამვლელები, იკითხავენ ვინ დარგა ასე კონტად, მწკრივში; ეტყვიან ჩემს სახელს და დაერქმევა მალხაზის აკაციები.

ხომ არ არის ცული? როგორ უნდა ვუთხრა ცული-მეთქი! მაინც რაღაც მწყვეტს გულს.

სულ რამდენიმე საათში ოთხი ბიჭი მაინც ჩაატარა ჩემსავით, აჩვენა ის აკაციები, აუხსნა მათი მნიშვნელობა და დაანამუსა: იმათაც სცოდნოდათ და არ გადაეთქვათ, რომ იმისი დარგულია და არა სხვისი.

გაიარა ერთმა დღემ, მეორემ და... მესამე დილას დაღვრემილი მოდის. რა იყო-მეთქი, ვეკითხები.

ის მიწყებს მტკიცებას: რომ ქვეყანაზე ბოროტი აღამიანებიც არიან, რომ მათ, ამ ბოროტ აღამიანებს, სხვისი სახელი ყოველთვის შურთ; დაუნგრის წყარო, წყალში ჩააგდეს ხიდი, რომელიც მან გადო არხზე, მოუკლეს თეთრი მტრედი, და ახლა ის აკაციებიც დაუგლიჯეს, ხევში რომ დარგო ამ რამდენიმე დღის წინ.

ხომ არ არის კარგი ამბავი? როგორ უნდა ვუთხრა, კარგად უქნიათ-მეთქი? მაინც, გამოვტყდები, რალაც მესიამოვნა გუნებაში.

მოვკიდე ხელი, წავიყვანე დუღანთ თონეზე, სადაც მთელი უბნის ბიჭები იყრიან ხოლმე თავს, და გამოვაცხადე:

— ხვალ მე და მალხაზი ხევის პირზე აკაციებს ვრგავთ. ვინ წამოვა ჩვენთან ერთად?

თქვენ გგონიათ მეტის თქმა უნდათ?!

— მე, მე, მე... — გაისმა ყოველი მხრიდან.

— მაშინ დილაზე დაგიძახებთ და ბარები წამოიღეთ!

დილით მთელი უბნის ბიჭები წავედით. დაგვინახეს სხვა უბნებმაც და, თხა თხაზე ნაკლები მგელმა შეჭამოს, თქვენზე მეტს ჩვენ დავრგავთო, გამოიფინენ ბარებით. ოცი კი არა, ორასამდე ძირი ჩავრგეთ. წყალიც დავუსხით, კიდევაც დავუსხამთ. აკაცია ისეთი ხეა, უეჭველად იხარებს. დაგლეჯით, ვინ დაგლეჯს — მთელმა სოფლის ბიჭებმაც დავრგეთ. უკვე კოკრებიც გამოიტანა; სულ მალე ეს კოკრები ყლორტებად იქცევა, შემდეგ მძლავრ ტოტებად აიშლება ცაში. გამოივლიან უცხო მგზავრები, დაისვენებენ იმათ ჩრდილში. დაათვალიერებენ აქაურობას, გააოცებთ ეს მშვენიერი ხეივანი და ისინიც იტყვიან: ბევრა კარგი სოფელი გვინახავს, ვიცით, რომ ქვეყანაზე კიდევ უფრო კარგი სოფლები იქნება, მაგრამ ამ სოფელზე უკეთესი სოფელი მაინც არსად არ გვეგულებო.

გაცნობენ მალხაზს, მოისმენენ მის საუბარს,

დილით მთელი უბნის ბიჭები წავედით.

მოისმენენ რას ლაპარაკობენ სხვები მასზე და, მარტო მე კი არა, ისინიც იტყვიან: ბევრი კარგი ბიჭი გვინახავს, ვიცით, რომ ქვეყანაზე კიდევ უფრო კარგი ბიჭები იქნებიან, მაგრამ ამ მალხაზზე უკეთესი ბიჭი მაინც არსად არ გვეგულებო.

პ. ბარკო

ნ ი შ ა რ ა

ერთი ნიშარა
კოლოფში მიღვს.
ის ამოვინებდა
წინათ ზღვის კიღვს.
იგი ბაბუშამ
ჩამოიმიტანა
კავკასიიდან;

გრილვებს ტალღა,
როცა ნიშარას
ჭურთან მიიტან-
შინ ზღვის ხმას ვისმენ,
რა ძვირფასია!
თითქოსდა იქოს
ამ კავკასია!

თარგმნა დ. ცაგარელმა

რაზმის საბჭო

რაზმის მომდევნო შეკრებისათვის დავალებები ისე გავანაწილოთ, რომ ყველა რგოლი და ყველა პიონერი აქტიურად ჩაებნა მზადებაში, — ასე გადაწყვიტა რაზმის აქტივმა.

სექტემბრის ერთ მზიან დღეს რაზმი თბილისის ზოოპარკის ხეივანში შეიკრიბა. პირს ღიმილი დასთამაშებდათ არდადეგებიდან ახლად დაბრუნებულ ბავშვებს. სახის კანი გამუქებოდათ, თმები გახუნებოდათ ზაფხულის მზისაგან. მათ ამ შეკრებაზე უნდა მოესმინათ რაზმის საბჭოს თავმჯდომარის ანგარიში, გაერჩიათ შარშანდელი საქმიანობის კარგი და ცუდი მხარეები, აერჩიათ ახალი საბჭო და თავიანთი სურვილები გამოეთქვათ მომავლისათვის.

შარშან, ამ რაზმის ბავშვებმა, პირველად დაიმშვენეს მკერდი პიონერული ყელსახვევით. ისინი ყველაზე პატარები იყვნენ რაზმულში, მაგრამ საქმეში როდი რჩებოდნენ უკან. ჯერ იყო და ისე იყოჩაღეს, ისე ერთსულღოვნად იბრძოდნენ საერთო საქმისათვის, რომ არცერთი თავისი წევრი არ დაუტოვებიათ იმავე კლასში. თუ ვინმე გაკვეთილებს გააცდენდა, მაშინვე სახლში ეწვეოდნენ, რომ გაეგოთ მიზეზი, და ვაი მას, ვისაც ცულლუტობას შეამჩნევდნენ.

რაზმი მხარში ედგა მასწავლებელს და სწორედ ამიტომ იყო, რომ ყველა სასახლოდ გადავიდა შემდეგ კლასში.

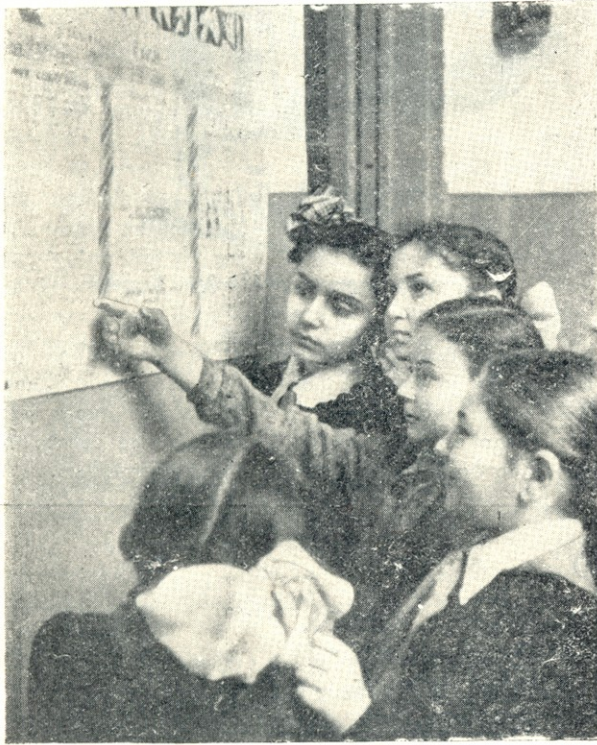
პიონერთა რიგებში რომ შედიოდნენ ხელმძღვანელმა თქვა: ყოველთვის უნდა გახსოვდეთ, პიონერის უპირველესი მოვალეობა კარგად სწავლა არისო. ამას არასოდეს არ ივიწყებენ მეექვსეკლასელები. რაზმის საბჭოს თავმჯდომარემ, მასწავლა ალექსიშვილმაც სწორედ ამიტომ მოიგონა პირველად შარშანდელი სწავლის ამბები.

მაგრამ მარტო ამას როდი იგონებენ სიამოვნებით. როგორ დაავიწყდებოთ პირველი შეკრება, რომელიც გმირ პიონერს პავლიკ მოროზოვს მიუძღვნეს.

ამ პერიოდში დღენიდავ პავლიკ მოროზოვზე იყო ლაპარაკი რაზმში. ძალიან, ძალიან საინტერესოდ ჩატარდა მათი რაზმის პირველი შეკრება. პირველს მეორე მოჰყვა. „ორი სამყარო—ორი ბავშვობა“ — ასეთი იყო მეორე შეკრების თემა. ამისათვის უფრო დიდხანს ემზადებოდნენ და ესეც მეტად საინტერესოდ ჩატარეს. და ასე თანდათან მათს რაზმში გაიშალა პიონერული მუშაობა. ძალიან უყვარდათ კოლექტიურად წასვლა კინოთეატრებში, ექსკურსიაზე, ახალი სიმღერების შესწავლა, სპორტული შეჯიბრებები...

რაზმის ხელმძღვანელი ნონა კაპანაძე მხარში ედგა პატარა მეგობრებს. მარტო პიონერული ამბები კი არა, ამ რაზმის წევრების ყველა წვრილმანიც კი იცოდა ნონამ. ვთქვათ გიას ტუთილი წამოცდა და სირცხვილისაგან თავი ვეღარ დაუღწევია. ნონა მაშინვე მასთან გაჩნდებოდა და საქმეც გამოსწორდებოდა. გია ბოდიშს მოიხდიდა მასთან, ვინც მოატყუა, და დამშვიდდებოდა. თუ რაიმე ამბავი საღაო გახდებოდა, ხელმძღვანელი იყო გადამწყვეტი. თუ რომელიმე ახალი წიგნის წაკითხვას მოისურვებდნენ და ვერ იშოვნინდნენ, ხელმძღვანელი უსათუოდ უშოვნებდა წიგნს. ექსკურსიების დროს მათთან ერთად ცეკვავდა და თამაშობდა...

უყვართ მეექვსეკლასელებს ნონა ხელმძღვანელი, ძალიან უყვართ, დიდად აფასებენ და უხარიათ, რომ იგი წელსაც მათი ხელმძღვანელი იქნება.

— რა საინტერესო გახეთია, — ამბობენ პიონერები და ყურადღებით კითხულობენ რაზმის ახალი კედლის გახეთის „ნორჩი ლენინელის“ ყოველ წერილს.

მეუღბა მეურობას

მაყვალამ საუბარი რომ დაამთავრა, ახლა სხვებმა აიღეს სიტყვა. ვახტანგ ციქურიშვილმა, გელა კვანტალიანმა, რუსუდან ჯიქიძემ ის თქვეს, რაც რაზმის საბჭოს თავმჯდომარეს გამორჩა. რუსუდანმა სიამოვნებით მოიგონა შარშან გამართული „გონივრული დილა“ და სურვილი გამოთქვა, წელსაც ჩაატარონ ასეთი დილა და ერთხელ კი არა, რამდენჯერმე. გელამ თქვა: კალათბურთის გუნდები ჩამოვყალიბოთო, შარშან არა გვქონდა და ყველას გული გვწყუდებოდაო. სხვებმაც თავისი თქვეს და ასე, პირველსავე შეკრებაზე ჩაისახა გეგმა მომავალი მუშაობისა.

რაზმმა საბჭოში აირჩია ნინო გრაიგოლია, რუსუდან ჯიქიძე, გელა კვანტალიანი და მაყვალა ალექსიშვილი.

შეკრება რომ დამთავრდა, რაზმი ზოპარკის დათვალიერებას შეუდგა. ეს იყო ახალი აქტივის პირველი ნაბიჯი.

იღბანს იღგენ პატარა ბეჭემოტის წინ, რომელიც სულ ახლახანს დაიბადა თბილისის ზოპარკში, მეტად გახალისდნენ კენგურუს უცნაურ ხტომაზე, ძველი მეგობარვით ინახულეს უშველებელი სპილო, ჩაუარეს ვეფხებსა და ლომებს, მოიხინეს მოქიკიე ჩიტუნებთან და მეტად კმაყოფილნი დაბრუნდნენ შინ.

რუსუდან ჯიქიძემ, რომელსაც კედლის გაზეთის რედაქტორმა ჰქონდა დავალებული, მოსვენება არ მისცა ამხანაგებს, ვიდრე მათგან მოსაწონი წერილები არ მიიღო. სულ მალე ლამაზი და საინტერესო კედლის გაზეთი, „ნორჩი ლენინელი“, სკოლის დერეფანში გამოაქრეს.

რედაქტორი რომ გაზეთის გამოშვებაზე ზრუნავდა, რაზმის აქტივი ქარხანაში ექსკურსიის მოწყობისათვის ემზადებოდა, რაკი მთელი რაზმის სურვილი იყო გასცნობოდნენ სოფლის მეურნეობის მანქანა-იარაღების დამამზადებელ ქარხანას. რაზმის საბჭო ჯერ ხელმძღვანელს მოელაპარაკა, შემდეგ მასთან ერთად ქარხანაში წავიდნენ, რომ გაეგოთ როდის შეიძლებოდა ქარხანაში საექსკურსიოდ მისვლა.

ყველაფერი გაირკვა და რაზმი ქარხანას ეწვია. ქარხნის მუშები და ინჟინერ-ტექნიკოსები სიამოვნებით პასუხობდნენ ბავშვებს შეკითხვებზე. ბევრი რამ ახალი ნახეს და გაიგეს პიონერებმა ქარხანაში.

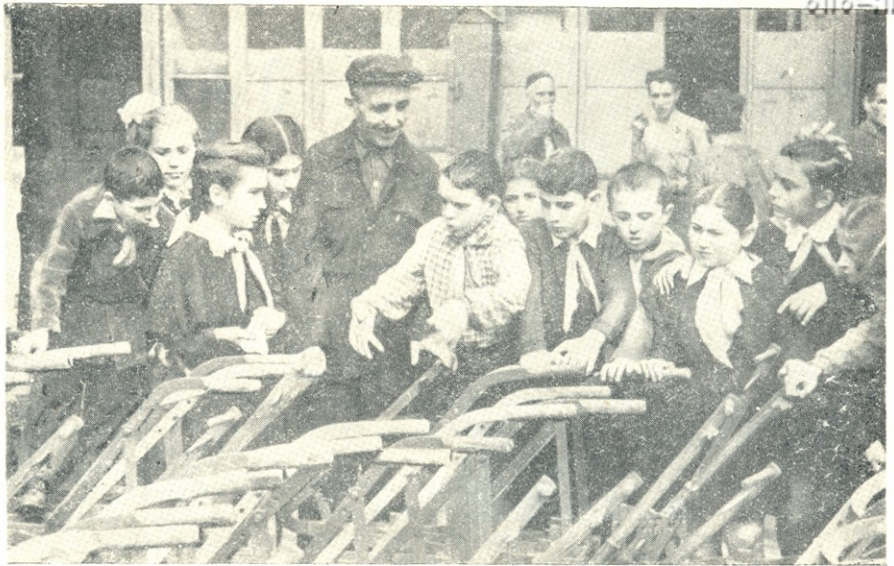
მთელ რაზმს უყვარს სპორტი. ერთ დღეს შეიკრიბნენ და ერთმანეთს ხტომასა და სირბილში შეეჯიბრნენ. შეჯიბრებას შედეგად ის მოჰყვა, რომ ვინც მანამდე უხალისოდ ესწრებოდა ფიზკულტურის გაკვეთილებს, ახლა მთელი მონდობებით მეცადინეობს, რათა მომავალ შეჯიბრებაზე სხვებს არ ჩამორჩეს.

გართობაც კარგია, გასეირნებაც, მაგრამ პიონერის მთავარი მოვალეობა რომ კარგად სწავლაა, ეს მშვენივრად იციან მეექვსეხარამლეებმა და, როცა საქიროა, ერთმანეთსაც ამოწმებენ, რომ არავინ იცუდლუტოს.

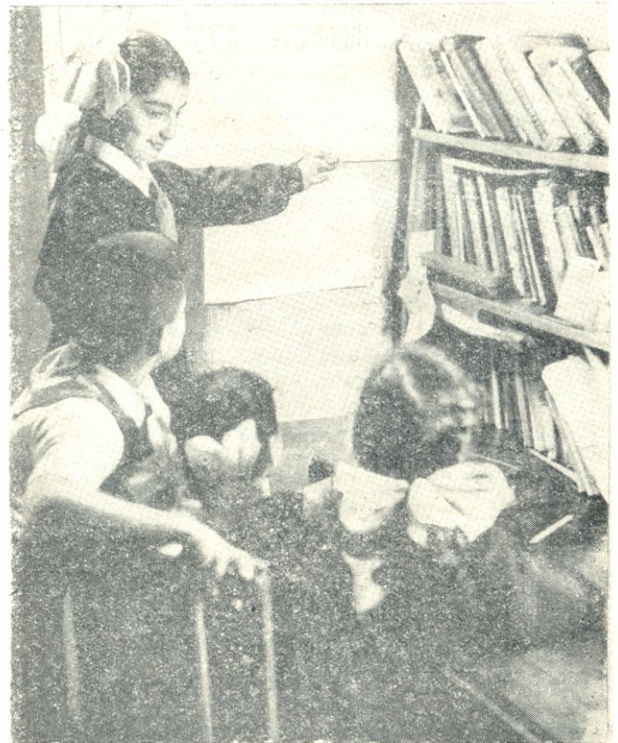
ასე დაიწყო თავისი საქმიანობა თბილისის მე-7 საშუალო სკოლის მე-6 რაზმის ახალმა პიონერულმა აქტივმა.

ლ. მელვინეთუხუპისი

ფოტო ო. თურქიძისი

ქარხნის მუშები და ინჟინერ-ტექნიკოსები სიამოვნებით პასუხობდნენ პიონერებს შეკითხვებზე. ბევრი რამ ახალი ნახეს და გაიგეს პიონერებმა ქარხანაში.

რამდენიმე პიონერი მედლა წულუკიძეს შინ ეწვია, რომ ენახათ მისი სამეცადინო კუთხე. ნახეს და კმაყოფილნი დარჩნენ.

ერნსტ ველმანი

(მოგონებანი მამაჩემზე)

ერნსტ ტელმანი, გერმანიის კომუნისტური პარტიის ბელადი, რომელიც მთელი თავისი სიცოცხლის მანძილზე გერმანელი ხალხის ინტერესებისათვის იბრძოდა, 1944 წლის 18 აგვისტოს ბუქენვალდის საპყრობილეში პიტლერელი ჯალათების მიერ ლაჩრულად იქნა მოკლული.

1954 წლის ივნისში, სსრკ-ში გამოცემილმა ბერლინში გამოსცა ერნსტ ტელმანის ქალიშვილის, ირმა ფესტერ-ტელმანის საინტერესო საბავშვო წიგნი „ერნსტ ტელმანი. მოგონებანი მამაჩემზე“, რომელიც დამაჯერებლად აჩვენებს, როგორი თუ როგორი თავგამოდებით იბრძოდა თავისუფლების, მშვიდობის, დემოკრატიისა და სოციალიზმისათვის ტელმანი, როგორ ეწეა იგი ხალხისათვის.

გბეჭდავთ ნაწყვეტებს შემოკლებით.

ქოველთვის საფრთხეში

ჩვენ პირველ სართულზე ვცხოვრობდით. კარგ ამინდში, საღამოობით ფანჯრებს ხშირად ღიად ვტოვებდით. 1922 წლის ივნისში, ღამით, ჩვენი ფანჯრის რაფაზე ფაშისტ მკვლელობა ორგანიზაცია „კონსული“ წევრებმა ხელყუმბარა შემოაგდეს. აფეთქების დროს დამხსვრა ფანჯრის ჩარჩოები, ხოლო მინები მთლად ჩაილეწა.

ამ დროს მე და დედა საწოლში ვიწექით. ჩვენი საძინებელი ოთახი წინ იყო... ამიტომ ჩვენ უვნებელი დავრჩით. ჯერ კიდევ მაშინ უნდოდათ ფაშისტებს მუშათა კლასის ბელადის ერნსტ ტელმანის სიკვდილი.

მამაჩემი ფიზიკურად ძლიერი კაცი იყო. ამის დამადასტურებელია ერთი ინციდენტი, რომელიც მე კარგად მახსოვს. ჰამბურგის გარეუბნიდან, კრების შემდეგ, მამა სახლში ხშირად ღამის 2 საათზე ბრუნდებოდა. ერთხელ, ჩვენი სახლის მოპირდაპირე მხარეს უცნობი კაცი იდგა, ჩვენს კარ-ფანჯარას თვალს არ აცილებდა. როგორც კი შეამჩნია უცნობი, მამა მაშინვე გაექანა მისკენ და ყელში სწვდა. სხვა ამხანაგის ჩარევის შემდეგ, საქმის ნამდვილი ვითარება გაჩვენდა. ამხანაგებმა გაიგეს, რომ კაპიტალისტების მიერ მოსყიდული ჯაშუ-ში ჩვენი სახლის წინ განუწყვეტილად დახეტიალობდა. მამა ჩემისთვის არც კი უთქვამთ, მისმა ამხანაგებმა ისე დააყენეს გუშაგი ჩვენ სახლთან. განსაკუთრებით, გუშაგს მამის აყენებდნენ, როდესაც მამა სადღურადან სახლში გვიან ღამით ბრუნდებოდა. ამხანაგები მთელ გზას ზვერავენდნენ, რომ მამას არაფერი შემთხვეოდა.

ჩვენი ბინა ისეთ არახელსაყრელ ადგილზე იყო, რომ მკვლელ ბანდიტებს ადვილად შეეძლოთ ერნსტ ტელმანზე ნადირობა. ამიტომ, მამამ დედას ახალი ბინის მოძებნა დაავალა. მაგრამ სანამ ბინას ვიშოვნოდით, დიდი ხანი გავიდა. არცერთ სახლის პატრონს ჩვენ არ ფუნდოდათ.

ჰამბურგის მუშათა აჯანყება

1923 წლის ოქტომბერში ჰამბურგში იფეთქა აჯანყებამ, რომელსაც მამაჩემი ხელმძღვანელობდა. ჰამბურგის მუშები სამუშაოსა და პურისათვის იბრძოდნენ, ისინი იბრძოდნენ თავისუფლებისა და სოციალიზმისათვის.

ჩვენი ბინა რევოლუციონერთა საკრებულოს წარმოადგენდა. ჩვენს სახლში, ისე როგორც ბევრი სხვა ჰამბურგელი მუშის ოჯახში, მებრძოლ მუშებს საქმელს უშვადებდნენ; ქალები და ბავშვები მუშებს ბარიკადების აგებაში ეხმარებოდნენ. ჰამბურგელები მუშებს უქერდნენ მხარს.

მე კი ქუჩაში დავბრბოდი. უცებ ტყვიამ ზუღილით ჩამიკროლა. ერთმა მუშამ ხელი ჩამიკიდა და დედასთან წამიყვანა, მაგრამ ახლა დედას ჩემთვის არ ეცალა.

მამაჩემი შემდეგში თავის თანამებრძოლებზე ამბობდა: „ისინი სამ დღელამეს იბრძოდნენ, შეტევაზე გადადიოდნენ, იხოვებოდნენ, უკან იხევდნენ, მაგრამ მტერს კი არ ნებდებოდნენ“.

ჰამბურგის მუშათა აჯანყება დამარცხდა, რადგან მუშები ბრძოლაში მარტონი აღმოჩნდნენ. ამ ბრძოლის გავრცელებას მთელს გერმანიაში ხელი შეუშალა სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერთა გამცემლობამ.

წითელი ხელსახვევი

ექვსი წლისა ვიყავი, როდესაც წითელ პიონერულ ორგანიზაციაში მიმიღეს. სიბართლე რომ ვთქვა, მაშინ პიონერულ ორგანიზაციაში 9 წლის ბავშვებს იღებდნენ. დიდი ხნის განმავლობაში მშობლებს იმას ვემუდარებოდი, რომ პიონერთა რაზმში ვავებოვარ. მე უკვე პიონერი ვავხდი, რაც ჩემთვის დიდი პატივი იყო. შეკრებას არასოდეს დავეკლებივარ.

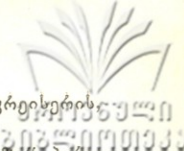
გვქონდა აგრეთვე საზაფხულო ბანაკი, რომელიც განლაგებული იყო ძველ შენგში — ზეიფის შორსტში. ეს ბანაკი ჩვენგან 40 კილომეტრით იყო დაშორებული; ფცხით დავდიოდით, ჩანთითა და ბოღჩით ხელში, — მანქანით წასასვლელი ფული იშვიათად გვქონდა. ჩვენი ორგანიზაცია ღარიბი იყო, მუშებიც ღარიბნი იყვნენ. ჩემი ზურგჩანთა ყოველთვის უფროს პიონერებს დაჰქონდათ.

ჩვენს ბანაკთან დიდი ტყე იყო, სადაც სოკოსა და მარწყვს ვეძებდით. ტყე ეკუთვნოდა ერთ მდიდარ მემამულეს, რომლის ტყისმცველი ტყიდან გვერეკებოდა და გვემუქრებოდა.

იგი ჩვენ „არამზადებსა და ბორტომოქმედებს“ გვიწოდებდა, მაგრამ ჩვენ მაინც განვაგრძობდით მარწყვისა და სოკოს ძებნას, და მით ვამდიდრებდით ჩვენს ღარიბ სადღოს.

მამა ხშირად საბჭოთა კავშირში მოგზაურობდა. ცხრა წლის ვიყავი, როცა მამა ლენინგრადიდან მატარებლით დაბრუნდა. მე და დედამ სამსახურში შევუარეთ. მუშებთან საუბარი რომ მოათავა, მოგვეხალბა, მე კი ყურში ჩამიჭურჩულა: „მე შენ კარგად რამ მოგიტანე“. მამამ გადმოგვცა ჩემოდანი და სახლში წავიდით. თვითონ სახლში გვიანობამდე არ მოსულა.

ძლიერ დაძაბულნი ველოდებოდით მამის მოსვლას, მის მოსვლამდე ჩემოდანი არ გავგისხნია. ნასადილევს მამამ ჩემოდანი გახსნა. მე მივიღე პიონერის ტანსაცმელი: წითელი ყელ-

სახვევი, თეთრი ხალათი და ჩიხორა. დედამ ეს ტანსაცმელი მაშინვე ჩამაცვა და მე მამის წინაშე წარუდგე როგორც ნორჩი პიონერი. მაშინ მამამ მითხრა: „საბჭოთა კავშირში პიონერებს აქვთ კანონები, რომლის ძალით ისინი ცხოვრობენ. ვინაიდან შენ პიონერის ფორმას ატარებ, ეს კანონები უნდა შეასრულო“.

ჩემთან ერთად ჰამბურგელ პიონერთა ორგანიზაციის ყველა წევრს ახარებდა ეს წითელი ყელსახვევი, მე მისი მნიშვნელობა ასე განუფიქრებლად მითხრა: „ყელსახვევის სამი კუთხე არის კომუნისტური პარტიის, კომკავშირისა და პიონერული ორგანიზაციის სიმბოლო. ეს კუთხეები ერთმანეთთან კვანძით არიან შეერთებული“.

კრემისარი „ავრორა“

1928 წელს მამამ ინახულა სახელგანთქმული კრემისარი „ავრორა“. ამის შესახებ დედა შემდეგ მოგვითხრობს:

„ერნსტ ტელმანმა ინახულა აგრეთვე ისტორიული კრემისარი „ავრორა“, რომლის საარტილერიო ზალბა 1917 წელს დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუცია გვაუწყა: ეს იყო 1928 წელს, როდესაც ერნსტი კომუნისტური ინტერნაციონალის მე-6 კონგრესზე დელეგატად იყო. „ავრორას“ ეკიპაჟმა მაშინ კონგრესის დელეგატთა პატივსაცემად საზეიმო საღამო მოაწყო. ერნსტ ტელმანი დიდი ზემოთ სახელგანთქმული „ავრორას“ ეკიპაჟის საპატიო წევრად აირჩიეს. იგი დაავილოდდა აგრეთვე წითელ მატროსთა საპატიო ფორმით. კრემისარის კაპიტანის მოადგილე, აჯანყებულ მატროსთა რევოლუციური სახომადლო კომიტეტის ყოფილი თავმჯდომარე, ამხანაგი ლიპატოვი, დღესაც მოგვითხრობს იმის შესახებ, თუ როგორი მგზნებარე სიტუციით მიმართა ერნსტ ტელმანმა კაპიტანის ბოგირიდან ეკიპაჟის წევრებს და დელეგატებს. გამოთხოვებისას ერნსტმა კრემისარის შთაბეჭდილებათა წიგნში გამაზნებელი სტრიქონები ჩასწერა. ამ სტრიქონებში იგი გულწრფელ სალამს გადასცემდა „ავრორას“ მატროსებს, ლაპარაკობდა საბჭოთა ხალხის, საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიისა და დიდი სტალინისადმი მგზნებარე სიყვარულზე. დღეს მის მიერ ჩაწერილი ეს ძვირფასი სტრიქონები, ტელმანის პორტრეტის ქვემოთ კრემისარის ერთ ოთახში ინახება:

„შექვევ კონგრესის დელეგატები მხურვალე სალამს გიძლევინა თქვენ. ეს არის ჩვენთვის, ყოველი ჩვენგანისათვის დიდი განცდა, რამდენიმე საათს თქვენთან, „ავრორას“ წითელ მატროსებთან რომ დავყავით“.

თავის შემდეგ სიტყვებში ერნსტ ტელმანი მიუთითებდა კაპიტანის ზრახვებზე და გერმანიის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ხელმძღვანელთა გამცემლობაზე — ახალი მსოფლიო ომის გაჩაღება რომ სურდათ. იგი განმარტავდა, რომ ასეთი ომი, რომელიც საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგა მიმართული, უნდა გადაიქცეს სამოქალაქო ომად საკუთარი მჩაგვრელების წინააღმდეგ. ერნსტ ტელმანის ჩანაწერი შემდეგი სიტყვებით მთავრდება: „ჩვენს მოწოდებას ბრძოლისაკენ, ჩვენს საბრძოლო სიგნალს, ჩვენს საქმეს ამ წუთში „ავრორა“ ეწოდება“.

ლენინგრადადელ მატროსთა ამ ძვირფას საჩუქარს 1944 წლამდე ჰამბურგში ვინახავდი. მაგრამ მატროსთა ფორმანაცისტმა ჯალათებმა მომტაცეს; მათ წაგვართვეს, აგრეთვე, ძვირფასი ფაფურისაგან დამზადებული ქადრაკი, რომელიც ჩვენს ერნსტ ტელმანს პირადად ი. ბ. სტალინმა აჩუქა.

1945 წელს, როდესაც გერმანია განთავისუფლებულ იქნა, საბჭოთა არმიის ბევრმა ჯარისკაცმა და ოფიცერმა დედას წერილი მიწერა, ბევრი თვით დედამ ინახულა. ამის შესახებ დედა მოგვითხრობს: „ჯარისკაცებმა და ოფიცერებმა მე მიამბეს ერნსტ ტელმანზე. მის ურდვევ მეგობრობაზე, მის სიყვარულზე დიდი სტალინისა და საბჭოთა კავშირისადმი. მათ შორის ბევრი იყო ისეთებიც, რომლებმაც დიდი აღლვებით მიამბეს იმის შესახებ, თუ რატომ შეარქვეს მათ საბჭოთა მეთურნობასა თუ კოლმეთურნობას „ერნსტ ტელმანის“ სახე-

ლი. აი, რას მწერენ მე აგრეთვე ისტორიული კრემისარის „ავრორას“ მატროსები და ოფიცერები:

„...როდესაც ნახიმოველი მოსწავლეები „ავრორაზე“ პირველად აღიან, ოფიცერები მათ აცნობენ გემის ისტორიას და ამავე დროს მოუთხრობენ გერმანელი კომუნისტების ბელადზე, — ერნსტ ტელმანზე, — რომელმაც „ავრორა“ ინახულა.

ჩვენ გვიჰმარს მხიარულ ბავშვთა ძველანა

მამა ხშირად მიამბობდა საბჭოთა კავშირის ბავშვებზე. მე მისგან პირველად გავიგონე ბავშვთა არდადეგებზე, რომელსაც საბჭოთა ბავშვები ატარებენ იმ სასახლეებში, სადაც წინათ რუსეთის მეფეები და მთავრები ცხოვრობდნენ.

მამა ხშირად მიამბობდა, რომ საბჭოთა კავშირში დიდ ყურადღებას აქცევენ ბავშვთა ჯანმრთელობას. ეს იმიტომ, რომ საბჭოთა კავშირში ფაბრიკებისა და მთელი ქვეყნის ბატონ-პატრონი მუშები არიან. საბჭოთა ბავშვებზე მე ხშირად ვატარებდი საუბრებს ჩემს მეგობრებთან და ჩვენ ყველას გვიყვარდა ეს ქვეყანა, სადაც ბავშვები ასე ბედნიერად ცხოვრობენ.

საბჭოთა კავშირში ნორჩ პიონერთა კონგრესი უნდა გამართულიყო. ამ კონგრესის დელეგატად ჰამბურგელმა პიონერებმა მე წამომაციენეს და ამირჩიეს კიდეც. მაგრამ მამამ და მისმა ამხანაგებმა ჩვენ გავიშარტეს:

„ქარკი იქნებოდა თქვენ რომ „წითელი შევარდენის“ წევრებთან შეკრებილიყავით. განუშარტეთ მათ ამის შესახებ... უთხარით მათ საბჭოთა კავშირზე და შემდეგ „წითელი შევარდენის“ ერთი წევრიც გაგზავნეთ ნორჩ პიონერთა კონგრესზე“.

სანამ დავიშლებოდი, კომუნისტური პარტიის წევრებმა აგვისხნეს, რომ მართლ ჩვენ ბევრის გაკეთება არ შეგვიძლია, საჭიროა პიონერულ მუშაობაში მთელი მსოფლიოს მშრომელთა ბავშვების ჩაბმა.

ნორჩი პიონერები სწავლობენ ერნსტ ტელმანის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას.

4069

ჩვენ დავუჯერეთ გამოცდილი ამხანაგების რჩევა-დარიგებას და საერთო კრებები ჩავატარეთ. მიუხედავად იმისა, რომ სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ხელმძღვანელობამ ეს კრებები აკრძალა, ჩვენ მაინც ჩავატარეთ.

ფაუნიზმი

მას შემდეგ, რაც მუშების მკვლელის, გერინგის წაქეზებით ბერლინში რაიხსტაგი დაწვეს, ჩვენი სკოლის ცხოვრება საგრძნობლად შეიცვალა. დილით, როდესაც ფაუნიზტურ დროშას ასწვდნენ, ჩვენ კორიდორში ოთხმწკრივად ვეწყობოდით და ქუჩაში გავდიოდით. პატარა ბავშვები და მოზარდილებიც, რომლებიც ქუჩაში ჩაივლიდნენ, ამ ძონძს უნდა მისაღმებოდნენ. ჩვენ სკოლაში ასე გვაფრთხილებდნენ: „ვინც დროშას არ მიესალმება, მას ბავშვები სახეში სცემენ“.

აქ ჯოხითა და მათრახით მოქმედებდნენ. ადგილი ჰქონდა მხეტურ ძალადობასაც, მაგრამ მე ამისი არ შემიწონდა. დილიდან დაწყებული, მთელი საათობით პირველ რიგებში ვიდექი. როდესაც ფაუნიზტური დროშის აფრიალებას გვირძანებდნენ, მოსწავლე გოგონებს, ქუჩაში მდგომ ან გამვლელ ადამიანებს ასე მივმართავდი:

„ჩვენ არ ვიმდერებთ და ფაუნიზტურ დროშას არ მივესალმებით“.

ორი კვირის შემდეგ მწყობრში ჩადგომა ამიკრძალეს. ამ თვითნებური მოქმედების წინააღმდეგ ჩემთან ერთად გაილაშქრეს ბავშვთა სოციალ-დემოკრატიული ორგანიზაციის, „წითელი შეფარდენის“ წევრებმა და ბევრმა სხვამ.

ჩამი ბავშვობის უმძიმესი დღეები

1933 წლის 5 მარტს ჩატარდა რაიხსტაგის უკანასკნელი არჩევნები, რომელშიც მუშათა პარტიებმაც მიიღეს მონაწილეობა. დედა არჩევნებიდან აღევლებული დაბრუნდა სახლში. ჩვენ ყველას შეგვეშინდა. ბაბუა ტელმანი დედას შეეკითხა:

„რა ამბავია, როზა?!“

დედამ უპასუხა: „არ ვიცი, როგორ უნდა დავიჯერო ეს! საარჩევნო უბანში შემხვდა ამხანაგი ი., მან ცოტა გამოამიცილა და მითხრა: „მამბურგელ ფრემდენლატ“-ში ყოფილა და ბექდილი ცნობა — ერნსტ ტელმანი დაპატიმრებულია“.

მე დედას ასე ვამშვიდებდი: „ნუ მოიწყენ! როგორ შეიძლება ამის დაჯერება? ჩვენ ამას უსათუოდ გავიგებთ, როდესაც მამას წერილს დააკვირდება. ჩვენ ბერლინელი ამხანაგები მამის შესახებ სიმაართლეს გვაცნობენ“.

მამის დაპატიმრება კი სინამდვილე იყო! არჩევნების დაწყებამდე ორი დღით ადრე ფაუნიზტებმა დააპატიმრეს გერმანიის კომუნისტური პარტიის ბელადი ერნსტ ტელმანი.

დედა ბერიონს გაემგავრა. მე და ბაბუა კი ხუთ კვირას სახლში მართო ვიყავით და ამ ხნის განმავლობაში მამისა და დედის არაფერი ვიცოდით. ეს იყო ჩემი ბავშვობის უმძიმესი დღეები. ასეთივე უბედურება დაატყდა თავს აგრეთვე მუშათა ბევრ ბავშვს. როდესაც ბავშვები სახლში ბრუნდებოდნენ, მოულოდნელად მარტონი აღმოჩნდებოდნენ ხოლმე. დედა ან მამა დაპატიმრებული იყვნენ, ხანდახან კი ორთვენი—დედაც და მამაც; ბევრ მუშათა სახლში ტანჯვა და გაჭირვება სუფევდა. ხშირად გესტაპო ბავშვებსაც აპატიმრებდა, მათ ემუქრებოდნენ და ცემდნენ. სკოლაში იზოლირებული ვიყავით, ბევრი გავკვირვდით.

1933 წლის პირველი მაისი

როგორი იყო 1933 წლის პირველი მაისი ჩემს ცხოვრებაში? მწარე, მაგრამ მაინც ლამაზი!

რამდენადაც მახსოვს, 1933 წლამდე, პირველი მაისი წლის უმშვენიერეს დღედ ითვლებოდა. საღამოს, წინასწარ დედა ყველაფერს საზეიმოდ მოამზადებდა. ჩვენ პირველ მაისს ადრე ვდგებოდით და საზეიმოდ ვიცვამდით. დედა კი წითელ თავშალს წაიკრავდა თავზე. მე როგორც პიონერს, დიდების მსგავსად წითელი მიხაკი და სამაისო პლაკატები დამქონდა.

დემონსტრანტთა შესაკრებ მოედანზე ჩვენ ერთად ვიმდერებოდით. აქ ჩვენ პიონერები, მოზარდილებთან ერთად ახალგაზრდობის საბრძოლო სიმღერებს ვმღეროდით.

ფაუნიზტური სიმღერა არასოდეს არ მიმდგინა

1933 წლის პირველ მაისს, დილით ჩვენ უნდა გამოვცხადებულყავით სკოლაში, გავემართა ზეიმი და ფაუნიზტური სიმღერები გვემდგინა. პიონერები და „შეფარდენები“ უკანასკნელ რიგში ვიჯექით. ჩვენ მართალია მათთან ვიჯექით, მაგრამ ფაუნიზტური ჰიმნი კი არ ვიმღერეთ. მასწავლებლებმა ჯიბრძანეს ავმდგარიყავით, დაგვიწყეს გვერდში ჯვავლება. ბავშვთა ერთ ნაწილს შეეშინდა და როგორც იქნა ადგა. მხოლოდ მე ვიყავი ერთადერთი მოსწავლე, რომ არ ავდექი და არ ვიმღერე.

სამასწავლებლოში წამიყვანეს. იქ მე ავლელი. მათ მკითხეს: „რატომ არ ადგიო“.

მე ვუპასუხე: „მამჩემი საპრობოლიში უსამართლოდ ზის, მე კი ამ სიმღერას არასოდეს არ ვიმღერებ“. მე ფაუნიზტური სიმღერები არასოდეს არ მიმდგინა.

მამამ მე მტკიცე ნებისყოფის გამგარდა

პირველი მაისისათვის ჩვენ თხზულება უნდა დაგვეწერა. მე ასეთი შინაარსის თხზულება დავწერე: „პირველი მაისის მნიშვნელობა დიდია. მუშები ამ დღეს მთელ მსოფლიოში დიდი ხანა დღესასწაულებდნენ, მოითხოვენ რეა საათიან სამუშაო დღეს, პურს თავიანთ ბავშვებისათვის; ილაშქრებენ ბავშვთა ექსპლოატაციის წინააღმდეგ, იბრძვიან ყველა ადამიანის თვისუფლებებისათვის. გუშინ, პირველ მაისს ჰიტლერმა ბერლინში, ტემპელჰოფში წარმოთქვა სიტყვა, რომელიც ჩვენ სკოლაში რადიოთი მოვისმინეთ. იგი ამბობდა: „მოსობილ უნდა იქნას კომუნისტი და კომუნისტები“. ეს კი უმუძლელბელაა, რადგან კომუნისტები საუკეთესო მუშებს წარმოადგენენ, და თუ ამ საუკეთესო მუშებს მოსობენ, მაშინ ჩვენი გერმანელი ხალხის საქმე ძლიერ ცუდად წავა. მამჩემი კომუნისტია. იგი კარგი მამაა, კარგი ადამიანი. ის საქმე, რომლისთვისაც მამა მუშებთან ერთად იბრძვის, ყველაზე კარგი საქმეა“.

მე მისგან ხშირად მსმენია: „როდესაც ჩვენ გერმანიაში სოციალისტებს დავამყარებთ, მაშინ ყველა ადამიანს ექნება სამუშაო და უკეთესი ცხოვრება“.

ახალგაზრდობის არალეგალური მუშაობა

მამბურგის ახლოს, ბორსტერ შოორში კომუნისტურ ახალგაზრდობას არალეგალური კრება ჰქონდა. ერთერთმა ახალგაზრდა ქალმა მე ამ კრებაზე მიმიაცილა. ჩვენ გზაზე შეგვხვდა გოგო, ჰიტლერელ ახალგაზრდათა კავშირის წევრი, რომელიც ჩვენზე ტანთა მოზრდილი იყო. იგი გამოწყობილი იყო ნაცისტთა ფორმაში, ეცვა გრძელი ჩექმები, ხელში ეჭირა შოლტი და წინ დიდი ქოფაკი მოუძლოდა. როდესაც მას გვერდით ჩავუარეთ, ხელი გვკრა. ჩვენ ამ პროვოკაციას არ აუყვით და ჩუმათ ჩავიარეთ. მაშინ მან იყვირა: „შენ, ტელმან, კომუნისტო!“ მე ხმადაბლა ვუთხარა ჩემს ამხანაგს „წყნარად იყავ, აქ ახლოს ჩვენი ახალგაზრდა ამხანაგები არალეგალურ კრებაზე არიან და საფრთხეში არ ჩავადლოთ“. როდესაც ნაცისტმა გოგომ სიმშვიდე შეგვამჩნა, სწრაფი ნაბიჯით გამოექანა ჩვენსკენ, მოგვისია ძალი, შემდეგ კი სახეში შოლტი გვირტყა. მოზარდილებიდან, რომელთაც ეს შენიშნეს, შოლტის ხელიდან გამოკლევდა ვერავინ გაბედა. მას ნაცისტური ფორმა ეცვა და ესესელი ბანდიტები იცავდნენ.

გამოტოვება სკოლასთან

1934 წლის 17 მარტს რვაწლიანი სკოლა დავამთავრე. ყოველ ახალ წელს, კომუნისტური ახალგაზრდობის კავშირი, იმ ბავშვებისათვის, რომლებიც ეკლესიას არ ეკუთვნოდნენ, არადლეგების დროს ბავშვთა მშვენიერ ზეიმს აწყობდა. ფაუნიზტების მიერ მუშათა ორგანიზაციები უკვე აკრძალული

იყო. მამამ საპრობილედან მოგვეწერა, ოჯახში პატარა ზეიმი გავემართა.

18 მარტს, დილით, როცა ჯერ კიდევ გვეძინა, დარეკეს. მეგობრებმა, რომლებიც ჯერ კიდევ დაპატიმრებული არ იყვნენ, მოგვითხარეს პატარა საჩუქრები — ყვავილები, რაც ჩვენთვის მოულოდნელი იყო. ამ დღიდან ჩვენი ურთიერთობა არ შეწყვეტილა. სახელდობრ, მოგვითხარეს ორმოცდაათზე მეტი ყვავილის ქოთანნი, ბევრი თაიგული, ალბური ია, წითელი მიხაკი და ვარდები.

ამ საჩუქრების მოტანა ისე მოხდა, თითქოს პამპურგელ ამხანაგებს წინასწარ ჰქონდათ ამის შესახებ მოლაპარაკება.

ყველას უნდოდა იმ დღეს მამაჩემის მაგივრება გაეწია, ისინი მე და დედას გამამხნევებელი სიტყვებით გავანუგებდნენ. ეს იყო მშვენიერი დღე, რომელიც ჩემს ცხოვრებაში არ დამავიწყდება. დედისათვის და ჩემთვისაც ეს გასაგები იყო. უპირველეს ყოვლისა, ეს იყო ჩვენი კომუნისტური პარტიისა და მისი თავმჯდომარის — ერნსტ ტელმანისადმი გამოვლენილი სიყვარული.

როდესაც დედამ დაბადების დღესთან დაკავშირებით მამა ინახულა, აცნობა მას ჩემს მიერ სკოლის დამთავრება, უამბო იმ ბედნიერ ზეიმზე, რომელიც ამხანაგებთან გავმართეთ. ჩვენ ძალიან გვიწონდა მამისათვის ალბური ია მიგვეტანა, მაგრამ გესტაპომ ნება არ დავგვართო.

წითელი არმიის ახლოს არის

თუ როგორ წამოყვანეს პოლიციის პრეზიდენტში და როგორ შეასრულეს ჩემი დაკითხვის ფორმალური მხარეები, — ეს მე უკვე აღარ მახსოვს. მე ყოველთვის ერთი აზრი მიტრიალებდა თავში: ნუთუ მართალია მამის სიკვდილი?!

ერთ საღამოს, მეზობელი საკნის ფანჯრიდან ძახილი შემომესმა:

— „ვინ ხარ მანდ? შარლოტენბურგში ირმა ტელმანი ხომ არ გინახავს? ახლა მას ზურენი შეარქვეს“. — გამოველაპარაკე. ეს ქალი, რომელიც ჩემს მეზობელ საკანში იჯდა, ანტიფაშისტი იყო. საპაერო თავდასხმის დროს იგი ციხეში დედაჩემთან ერთად ბევრჯერ მჯდარა ერთ საკანში.

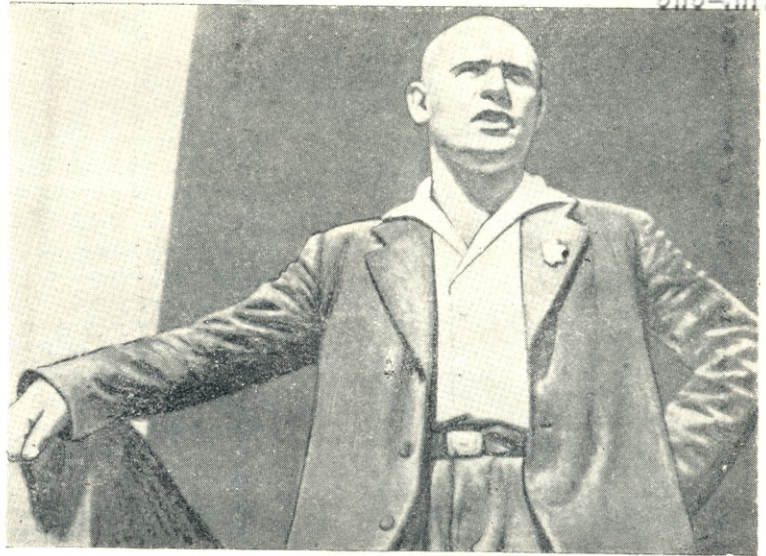
მან მითხრა: „დედათქვენი გულითად სალაშს გიგზავნი. გამხნევდით. სამი დღის წინათ დედათქვენი რაფენსბერგის ბანაკში წაიყვანეს. იმედი არ დაკარგო! ჩვენ უკვე ყველამ ვიცით, რომ ომსა და ფაშისმს მალე ბოლო მოეღება. წითელი არმიის ბერლინიდან უკვე შორს აღარ არის. იგი ჩვენ გავათავისუფლებს, აგრეთვე თქვენს მამას. დედათქვენს არ სჯერა, რომ მამა საპაერო თავდასხმის დროს დაიღუპა“. ჩვენ ასე ვსაუბრობდით ხშირად.

გათავისუფლება

ფაშისტური გერმანია დაპარცხდა. 1945 წლის 26 აპრილს „ესესელებმა“ ნოიბრანდენბურგის ბანაკი დატოვეს და პატიმრები წინ გაირეკეს. დარჩნენ მხოლოდ ავადმყოფები და მომვლელი პერსონალი.

სამ დღეს მარტონი ვიყავით. გერმანიის ჯარების განადგურებული ნაწილები ბანაკთან ჩავლით უკან იხევდნენ. მსოფლიოს დაპყრობის ფაშისტური ოცნებას ბოლო მოედო. ჩვენ წითელ არმიას ყოველ წამს დიდი მღელვარებით ველოდებოდით. 29 აპრილს მოგვესმა ტანკების უღარუნი, სადილობის დროს დავინახეთ პირველი ტანკი, რომლის კოშკზე წითელი დროშა ფრიალებდა. ვისაც კი სიარული შეეძლო, ყველა ქუჩაში გამოიქცა. ჩვენი ცხოვრების საუკეთესო წუთები დადგა. წითელმა არმიამ გავათავისუფლა.

ჩვენ ვეგებებოდით ტანკებს, წითელარმიელებს კოშკზე ვუხტებოდით და ვკოცნიდით. ჩვენ სიხარულისაგან ვტირო-

ერნსტ ტელმანი 1928 წელს სიტყვას ამბობს „აერორაზე“.

დით. ჩემმა ამხანაგებმა წითელარმიელებს უამბეს, რომ მე აქ ერთადერთი გერმანელი ვარ, ჩემი ვინაობაც გააცნეს. ისინი მე გულითად მომესალმნენ. განსაკუთრებული სალაშსი გადასცეს გერმანიის კომპარტიის ბელადს ერნსტ ტელმანს.

წითელარმიელებმა ჩვენ ასე დაგვარიგეს: „იყავით, მშვიდალ! ჩვენ კი გზა უნდა განვადგომოთ, რომ იქ აეროდრომი დაიკავოთ, ჩვენ ფაშისტებს თქვენი დახოცვის საშუალებას არ მივცემთ“. ეს გაფრთხილება უსაფუძვლო არ იყო. მართლაც გერმანიის თვითმფრინავებმა ჩვენი ბანაკი დაბომბეს. ბომბები მოხვდა მხოლოდ სამზარეულოს.

მეორე დღეს საბჭოთა ექიმმა ქალმა ნოიბრანდენბურგის საავადმყოფოში წამოყვანა. აქ საბჭოთა ადამიანებმა კვლავ დიდი სიყვარულით, ამხანაგურად მიმიღეს. მათი საშუალებით გავიგე, რომ მამაჩემი ბაუტცენის საპრობილეში აღარ ყოფილა.

როგორ მოჰკლეს ერნსტ ტელმანი

ბუჰენვალდში მყოფი ამხანაგებისაგან ჩვენ გვიან გავიგეთ, რომ მამა, როცა ამერიკის თვითმფრინავებმა ბუჰენვალდი დაბომბეს, ჯერ კიდევ ბაუტცენში იყო. შემდეგ ფაშისტებმა იგი ღამით, ბაუტცენის ციხიდან ბუხენვალდში საიდუმლოდ წაიყვანეს. 1944 წლის 18 აგვისტოს შეათრიეს კრემატორიუმში და ლაჩრულად მოჰკლეს.

ერნსტ ტელმანის სულიწვეთებით ვიბრძვით და სიმარჯვებით

ის დიდი მიზანი, რომლის გულისთვისაც ერნსტ ტელმანი ცხოვრობდა და იბრძოდა, განხორციელდა. აღსრულდა ის, რასაც მან მთელი თავისი მჩქეფარე ცხოვრება შესწირა.

1949 წლის 7 ოქტომბერს შეიქმნა გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკა, რომლის სათავეში დგას მუშა, — ერნსტ ტელმანის თანამებრძოლი, — ჩვენი პრეზიდენტი ვილჰელმ პიკი. ჩვენს რესპუბლიკაში ბავშვები ბედნიერნი არიან, მათზე ზრუნავს სახელმწიფო, ისინი დიდი სიყვარულით არიან გარემოცულნი.

ჩვენი პიონერული ორგანიზაცია ტელმანის სახელობისა. იცხოვრეთ ისე, როგორც ცხოვრობდა ერნსტ ტელმანი. ისწავლეთ ისე, როგორც სწავლობდა ერნსტ ტელმანი. იბრძოლეთ ისე, როგორც იბრძოდა ერნსტ ტელმანი.

გერმანულიდან თარგმნა სერბი თუშრანკაპამ

ბავშვების საყვარელი კოეჯი

„და შეგფიცეთ:
რომ გულმტკიცედ
შევიწახავ ამ ყელსახვევს,
რომ არასდროს არ შევარტყვენ
პიონერის მაღალ სახელს.“
ამ ლექსის შესახებ საინტერესო
მოგონებას ვაძიებდეთ ჩვენი მეორე
საყვარელი პოეტი ი. გრიშაშვილი:
„ერთ სასწავლებელში მე და გიორგი
საპატია პიონერებად ავკირჩხვს და
ყელზე წითელი ყელსახვევი გავვიკე-
თეს. ამ მოულოდნელმა სისარულ-
მა მე მაღლობის თქმის უნარი წა-
მართვა, ენა დამიბა. გიორგიმ კი ექს-
პრომტად შესანიშნავი ლექსი წარ-
მოთქვა“.

„ვინც იწვევა საქართველოს
საოცნებო სერებს,
სიმღერაც რომ არ იცოდეს,
მანც დაიმღერებს“.

ასე ამბობდა თავის ერთერთ
ლექსში მშობლიური ბუნების სი-
ლამაზით მოხიბლული, ხალხის გუ-
ლზე მესაიდუმლო პოეტა გიორგი ქუ-
ჩიშვილი, რომლის კალამიც ორმოცი
წლის განმავლობაში დაუღალავად და
ერთგულად ემსახურებოდა მშობელ
ქვეყანას.

სიობლესა და სიღარიბეში გაზრ-
დილი პოეტი ყოველთვის ხალხის
შუაგულში ტრიალებდა და კარგად
იციოდა მშრომელთა ჭირ-ვარამს,
მათ ოცნებებსა და მისწრაფებებს.
პოეტის მკეჭარე სიმღერა თვით-
მპყრობელობის მძიმე წლებში ხალხს
მხნეობას მატებდა, თავისუფლებისა-
თვის საბრძოლველად მოუწოდებდა,
ხოლო საბჭოთა ხელისუფლების დამ-
ყარების შემდეგ გიორგი ქუჩიშვილი
შთაგონებით უმღეროდა თავისუფალ
და ბედნიერ ხალხს, კომუნისტურ
პარტიას და მის ბელადებს, ჩვენს
წარმატებებს, ბრწყინვალე აწმყოს და
კიდევ უფრო უკეთეს მერმისს.

გიორგი ქუჩიშვილს განსაკუთრე-
ბით უყვარდა ჩვენი ქვეყნის ნორჩი
თაობა, რომელსაც არა ერთი მშვენი-
ერი ლექსი მიუძღვნა.

„ველის ყვავილებს გადარებთ,
ყვავილნო,
ფეხადგმულებო,
ხან კლასში გზედავთ,
ხან გარეთ,

ლექსებით ფრთასხმულებო!“
მიმართავდა ბავშვებს პოეტი.

სამშობლოსადმი უწმინდესი სიყვა-
რულის გრძნობითაა სავსე პოეტის
მეორე პიონერების წინაშე დადებული
ფიცი:

გიორგი ქუჩიშვილის საყვარელ
ლექსებს ზეპირად სწავლობენ ისეთი
პატარებიც კი, რომლებმაც ჯერ წე-
რა-კითხვა არ იციან. რამდენ პატე-
რა ბავშვს მიუმართავს, მავალითად,
თავის საყვარელ ბებიასათვის:
„ბები, დედას გეფიცებო,
მუღამ მეყვარები!
ოქროს სათვალეს გიყიდი,
როცა გავიზრდები!“

კიდევ ვის არ ახსოვს ეს ლექსი:
„ჰაუ, ჰაუ, ჭორო, ნუ ფრენ
ჩვენს ეზოში დიღ-დიღასა;
თავს მოვიკლავ,
არ გაგატან
ჩვენს მშვენიერ წიწილასა“.

ყველას მოაგონდება აგრეთვე, თუ
როგორ ესაუბრება ერთმანეთს დე-
დოფალს ავადმყოფობით შეწუხე-
ბული ორი მეგობარი, დარიკო და
ქეთინო, ან როგორ აბანავებენ პატე-
რები თავიანთ დედოფალს და რო-
გორ ზრუნავენ, რომ „ბაღლი“ არ
გაუცივდეთ.

ძნელია ჩამოვთვალოთ ყველა ის
ლექსი, რომლებსაც კარგად იციან
ნორჩი მკითხველები და რომლებიც
გიორგი ქუჩიშვილის დიდ პოპულა-
რობაზე მეტყველებენ. მაგრამ პოე-
ტის არა ნაკლებ მშვენიერი ზოგიერ-
თი ლექსი ასე კარგად როდია ცნო-
ბილი ნორჩი თაობისათვის. ყველა ამ
ლექსს მკითხველი აიოვის გიორგი
ქუჩიშვილის საბავშვო ლექსების
სრულ კრებულში — „ვაჭარების
ყვავილები“, რომელიც წელს გამო-
ცა „საბლიტგამმა“.

კრებულში ლექსები დაყოფილია
რამდენიმე ციკლად. პირველ განყო-
ფილებაში, რომლის სათაურია
„ახალგაზრდობის ჰიმნი“, შეტანილია
პიონერული სიმღერები, ლექსები
ოქტომბერზე, ჩვენს დიდ ბელადებ-
ზე, სკოლაზე და სხვ. მეორე განყო-
ფილება — „ჩემი მზარე“ — მთლიან-

ნად მიძღვნილია სამშობლოსადმი, მი-
სი წარმატები ბუნებისადმი. ბუნების
მიზიდველ სურათებს, ჭორობა ტყე-
ებს, მორაჯრავე წყაროებს, სხვადა-
სხვა ფრინველებსა და ცხოველებს
გვიხატავს პოეტი აგრეთვე იმ ლექ-
სებით, რომლებიც ცალკე განყოფი-
ლებადაა წარმოდგენილი, სათაურით
— „ბუნების წიაღში“.

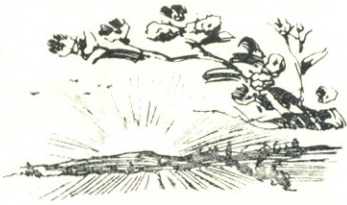
განყოფილებაში „მე ზარი ვარ“
შეტანილია საქართველოში საბჭოთა
ხელისუფლების დამყარებამდე დაწე-
რილი ლექსები, რომლებშიც პოეტი
გამოსთქვამს რწმენას, რომ ხალხის
ბრძოლა წარმატებით დაგვირგვინდე-
ბა, რომ მისი ქვეყნის მომავალი ბე-
დნიერი იქნება. საგულსხმოა ამ
მზრივ 1918 წელს დაწერილი ლექსი,
„მომავალი საქართველო“. მკითხვე-
ლი ნათლად დაინახავს, რომ ის, რაც
პოეტს არც თუ ისე შორეულ წარ-
სულში საოცნებო მომავლად ესახე-
ბოდა, დღეს ჩვენს ქვეყანაში უკვე
სინამდვილედაა ქცეული.

რეცეპტულობაში დაწერილ ლექს-
ებში გ. ქუჩიშვილი ხატავს აგრეთ-
ვე მშრომელთა წვილების უსიხარულ-
ლო, მძიმე ცხოვრებას. ამ თემაზე
დაწერილი ლექსები მოთავსებულია
წიგნის ბოლოს, სათაურით „ქუჩის
წვილები“. წიგნში წარმოდგენილია
აგრეთვე განყოფილებები „სიმღერა
გამარჯვებისა“ და „პატარა მეგობ-
რები“.

გამარჯვების დღისადმი მიძღვნილ
ლექსში გიორგი ქუჩიშვილი ამბობდა.
„რა დამღლის,
რა დამაბერებს
ჰანგთა საუნჯის მფლობელსა,
ხალხმა მშვე,
ხალხი მამღერებს
მარად გულგაუქრობელსა!“
გიორგი ქუჩიშვილის საბავშვო
ლექსების კრებულს ინტერესით გაე-
ცნობა ჩვენი მკითხველი.

ჭურაბ ზუმბურიძე

გიორგი ქუჩიშვილის ლექსები

ჩემი მხარე

ვინც ეწვევა საქართველოს
საოცნებო სერებს, —
სიმღერაც რომ არ იცოდეს,
მაინც დაიმღერებს!

ვინც მისწვდება ჩემი მთების
მწვერვალებს და ღრუბლებს, —
ისიც მგონად გაღიქცევა,
მზესთან ისაუბრებს!

საარაკო სილამაზე,
ხალხიც სასახლო,
მტერსაც კი მოინადირებს
ტურფა საქართველო!

შეხვევა პიონერებთან

დამინახეთ და მოზღვავდით,
მომავლებო ტაშის ტალღა
და კლუბისკენ ურიაშულით
გამიტაცეთ ლაღზე ლაღად.
აი წვენაც,

კობტა სცენა,
მორთული და შუქით სავსე...
ხელმოხვეულ მუსაიფით
სავარძელში მომათავსებთ.

აიხადა სცენის ფარდა,
კვლავ აგორდა ტაშის ტალღა,
და მეც,

ჩემო კუდრაქებო,
მეც თქვენსავით ვიქვც ბაღლად.

მახარებდა თქვენი სიტყვა
და ლექსები
თქვენგან თქმული,
საჩუქრები, ყვავილები
და უფრო კი...
თქვენი გული.

საპატიო პიონერად
ამირჩიეთ ერთსულოვნად
და წითელი ყელსახვევით
გამიკეთეთ ნიშნად,
ხსოვნად.

და შეგფიცეთ:
რომ გულმტკიცედ
შევინახავ ამ ყელსახვევს,
რომ არასდროს არ შევარცხვენ
პიონერის მაღალ სახელს.

და სარდლობამ თუ მიბრძანა,
თუ მეც ომში გამიძახეს,
როგორც წითელარმიელი,
დროშად გავშლი ამ ყელსახვევს
და შაშხანით ვეკვეთები
ჩვენი საზღვრის გადმომლახველთ!

სიანას ნაჩილი

ჩვენს სოფელში. მიერთვას წემს
ბებეკოს.

ძვირფასო და სანატრილო,
საყვარელო ზები!
დაგკოცნი და დამიკოცნე
ყველა ნაცნობები!

ბები, ჩემო ტკბილო ზები!
აგრემც გენაცვლები!
მე ცალკე გამომიგზავნე
თეთრი ჩურჩხელები!

სხვა ხილიც არ დაივიწყო:
კომში, ვაშლი, მსხლები;
ჩამიჩი და ლედვის ჩირი,
თხილი და კაკლები!

აბა, სხვა რაღა მოგწერო,
ჩემო კარგო ბები,
გთხოვ, მალე გამომიგზავნო,
რასაც გეხვეწები!

ბები! დედას გეფიცები,
მუდამ მყვარები!
ოქროს სათვალეს გყიდი,
როცა გავიზრდები!

შენი შვილიშვილი
ციალა (ქეთო).

ჰაუ, ჰაუ!

ჰაუ, ჰაუ, ქორო, ნუ ფრენ
ჩვენს ეზოში დილ-დილასა;
თავს მოვიკლავ,
არ გაგატან
ჩვენს მშვენიერ წიწილასა.

ჰაუ, ჰაუ! დაგვეხსენი,
ძილს ნუ გვიფრთხობ დილ-დილასა,
თორემ ცუგას ვერ წაუხვალ
გაგიწყვეტავს სისხილასა!

ჭუპა-ჭუპა

ჭუპა-ჭუპა, გენაცვალე,
ილივიღე,
ისრიაღე.
ატყაუუნე ხელი, ფეხი,
იჭყუმბალე,
იფართხალე!
ქაჯან, ქაჯან,
აბა, ჩქარა!
მომეხმარე!
მომეშველე!

ეს ბაღლი არ გაგვიცივდეს, —
მალე წყალი გაანღე!
ჭუპა-ჭუპა! ჭუპა-ჭუპა!
დათვი მკლე და შენ მსუქანი!
გაივსე და გახაჩხაჩი,
შეგემატოს დღე და ჯანი!

ბუნების დიდი გარდამქმნელი

მთელი საბჭოთა ხალხი პატივისცემითა და სიყვარულით აღნიშნავს გამოჩენილი საბჭოთა ბიოლოგის, ბუნების დიდი გარდამქმნელის, ივანე ვლადიმერის-ძე მიჩურინის დაბადების 100 წლისთავს.

კაცობრიობას თავისი არსებობის მანძილზე არ ახსოვს ისეთი ნოვატორი-სწავლული, როგორიც იყო ჩვენი საამაყო ი. ვ. მიჩურინი. უსასღვროდ დიდია მისი ღვაწლი ბიოლოგიას წინაშე. მისმა შრომებმა დარგინიშმის შემდგომ განვითარებაში ახალი ეტაპი შექმნეს.

მიჩურინის შრომებს, რომლებსაც დიდი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა ჰქონდათ, ყურადღება მიაქცია დიდმა ლენინმა. მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს შესძლო მიჩურინმა ფართოდ გაეშალა თავისი შემოქმედებითი, ნაყოფიერი მუშაობა.

„მხოლოდ კომუნისტურმა პარტიამ და საბჭოთა ხელისუფლებამ გახადეს მე მარტოხელა დამკვირვებლიდან მეხილეობის საქმის ხელმძღვანელი და ორგანიზატორი ჩვენს ქვეყანაში“. — აღნიშნავდა მიჩურინი.

ყოფილი რიაზანის გუბერნიის, პრონსკის მაზრის სოფელ დოლოგოვში 1855 წლის 14 (27) ოქტომბერს დაიბადა ივანე ვლადიმერის-ძე მიჩურინი. 1869 წელს ი. ვ. მიჩურინი შედის რიაზანის გიმნაზიაში, საიდანაც „უფროსობის“ უპატივცემლობისათვის მალე გამოირიცხეს. 1872 წელს მიჩურინი მუშაობას იწყებს ქ. კოვლოვის საბარგო სადგურის კანტორის მოხელის თანამდებობაზე. მიუხედავად მძიმე ეკონომიური მდგომარეობისა და მუშაობის ცუდი პირობებისა, მან ხელი მიჰყო თავისი ოცნების განხორციელებას. მისი იზაჩი იყო მთელი თავისი სიცოცხლე მეზღვრობისათვის მიძღვნილი. თავისი სახლის უკან, მიწის პატარა ნაკვეთზე, ხელი მიჰყო საყვარელ საქმეს — მეზღვრობას.

ვაშლის, მსხლის, ქლიავის და ალუბლის სხვადასხვა ხეხილის ჯიშის თესვებისაგან შეარჩია საუკეთესონი და დაიწყო მათგან ნერგების გამოზრდა. ამასთანავე რუსეთის და მსოფლიოში ცნობილი სხვადასხვა კენკროვანი და ნაყოფიანი ნერგების შესწავლას შეუდგა.

1875 წელს მიჩურინი სამუშაოდ გადადის ქ. რიაუსკის საბარგო სადგურის კანტორის უფროსი მოხელის თანამდებობაზე, მაგრამ ორი წლის შემდეგ კვლავ ბრუნდება კოვლოვში და ახალი სპეციალობით იწყებს მუშაობას. (კოვლოვ-ლებედინსკის სარკინიგზო მონაკვეთზე, საათების და

სასიგნალო აპარატების ოსტატად). ახალმა თანამდებობამ მიჩურინს საშუალება მისცა მგზავრობის დროს გაცნობოდა ცენტრალური რუსეთის ევროპული ნაწილის მეზღვრობას.

ჯერ კიდევ 1875 წელს მიჩურინმა ქ. კოვლოვში იჯარით აიღო ქალაქის გაპარტახებული მხალი და ხელი მიჰყო ჯერ არგაგონილი საოცარი ცდების ჩატარებას. სულ მალე ეს საცდელი ნაკვეთი აღარ ყოფნის მიჩურინს, ამ დროისათვის მისი კოლექცია ხეხილის 600 ჯიშისაგან შედგებოდა. 1882 წელს მიჩურინმა მიწის უფრო მეტი ფართობი აიღო იჯარით, სადაც მან ალუბლის და ყოლოს პირველი სახეცვლილი ჯიშები გამოიყვანა. მაგრამ სულ მალე არც ეს ნაკვეთი აღმოჩნდა საკმარისი და მიჩურინმა ქალაქგარეთ შეიძინა მიწის მოზრდილი ნაკვეთი, რომელზედაც თავისუფლად შეძლო თავისი დაკვირვების ფართოდ გაშლა.

1905 წლამდე საყოველთაოდ იყო ცნობილი, რომ ნერგი, რომელიც თავის სამშობლოში ვერ უძლებს დაბალ ტემპერატურას, ცივ ქვეყნებში ვერ გაიხარებს. მიჩურინმა დაგმო ეს მცდარი აზრი და წლები განმავლობაში ჩატარებული ცდების შედეგად მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ნერგების აკლიმატიზაცია შეიძლება.

შუა რუსეთის სილ-კენკროვანი სორტიმენტის გამდიდრება და სამხრეთის ჯიშების ჩრდილოეთის რაიონში გადატანა — აი, რა ამოქმედება მიჩურინს თავის მეცნიერულ და პრაქტიკულ მუშაობაში.

მეფის რუსეთში, მიჩურინმა მხარდაჭერა ვერ პოვა. მან არაერთხელ მიმართა წინადადებით მიწათმოქმედების დეპარტამენტს, რომ მისი საცდელი ნაკვეთი სახელმწიფოს მფარველობაში მიეღოთ და ამასთანავე მიუთითებდა შეექმნათ, თუნდაც ერთი მთელ რუსეთში, ისეთი დაწესებულება, სადაც შესაძლებელი გახდებოდა გობრილი-საყოფილო საბუშაოების ჩატარება. მაგრამ ჩინოვნიკებისაგან გულგრილობის და უპატივცემლობის ხვედებოდა ყველგან. ხოლო იმდროინდელი სწავლული საზოგადოების რეაქციული წარმომადგენლობა შურით უყურებდა მიჩურინს. ცარიზმის დამპყვბი ყოველნაირად ცდილობდნენ ხელი შეეშალათ და დაცივის საგნად გაეხადათ მიჩურინი.

მიუხედავად ასეთი არაადამიანური მოპყრობისა, სამშობლოს პატრიოტმა ი. ვ. მიჩურინმა 1911-1913 წლებში სასტიკი უარით გაისტუმრა ამერიკის შეერთებული შტატების მიწათმოქმედების დეპარტამენტის მრავალი წარმომადგენელი, რომლებიც მას თხოვდნენ მიეყიდა ამერიკისათვის თავისი კოლექციები.

მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დროს გახდა შესაძლებელი მიჩურინის დღის — სამხრეთის მეხილეობის ჩვენი ქვეყნის ჩრდილო ნაწილში გადაადგილების განხორციელება.

ბუნების დიდი გარდამქმნელის მთელი შემოქმედებითი შრომა მიმართული იყო იქითკენ, რომ ადამიანს ქონდეს შესაძლებლობა აიძულოს ბუნება შექმნას ისეთი ფორმები, ისეთი თვისებებით, რომლებიც ადამიანს სჭირდება. „ჩვენ არ შეგვიძლია ველოდოთ ბუნების მოწყალებას, ჩვენი ამოცანაა — გამოვტაცოთ იგი მას.“ — წერდა მიჩურინი.

ბიოლოგიის შემდგომ განვითარებაში მიჩურინის შრომებმა ახალი ეპოქა შექმნეს. რომელსაც შემდეგში მიჩურინული მოძღვრება ეწოდა.

მიჩურინული მოძღვრება, მისი მეთოდების გამოყენება საშუალებას გვაძლევს შედარებით მოკლე დროში გამოვიყვანოთ ახალი, მაღალხარისხიანი ჯიშები. „ჩვენ უნდა მოვსპოთ დრო, — წერდა მიჩურინი. — არსებითად გამოვიწვიოთ მომავლის სიცოცხლე. ის სიცოცხლე, რომლის გამოსავლინებლად დაგვჭირდება ლოდინი საუკუნეების მანძილზე.“

მიჩურინმა კენკროვანი და ნაყოფიანი მცენარის 300-ზე მეტი ჯიშის შექმნა. (ვაშლის ჯიშები: „ქქვასაგრა-მიანი ანტონოვკა“, „ჩინური შავ-

რანი“, „ბერგამოტული რენეტი“. ქლიავისა; „ლოლნაშოსიბური რენკლოლი“, „საკოლმურნეო რენკლოლი“, „რენკლოლი რეფორმა“. ყურძნისა; „ჩრდილოეთის თეთრი“, „რუსული კონკორდი“, ალუბლისა; „ჩრდილოეთის შშენება“. მსხლისა; „მიჩურინის ზამთრის ბერე“).

1934 წლის 20 სექტემბერს მიჩურინს მოღვაწეობის 60 წელი შეუსრულდა. ამ დღეს მან ი. ბ. სტალინსაგან მილოცვის დეპეშა მიიღო. „ამხანაგ ივანე ვლადიმერის-ძე მიჩურინს!

ჩვენი დიდი სამშობლოს საკეთილდღეოდ თქვენი ნაყოფიერი მუშაობის 60 წლისთავზე სულითა და გულით მოგესალმებით თქვენ, ივანე ვლადიმერის-ძე, გისურვებთ ჯანმრთელობას და ახალ წარმატებებს მეცნიერების გარდაქმნის საქმეში.

მაგრად გართმევთ ხელს.
ი. სტალინი.“

ყურადღებით აღფრთოვანებულმა მიჩურინმა ი. ბ. სტალინს საპასუხო დეპეშა გაუგზავნა:

„ძვირფასო იოსებ ბესარიონის-ძე! თქვენი დეპეშა უმაღლეს ჯილდოს წარმოადგენს ჩემი ცხოვრების 80 წლის მანძილზე. იგი ჩემთვის ყოველგვარ სხვა ჯილდოზე უფრო ძვირფასია. ბედნიერი ვარ თქვენი დიდი ყურადღებით.

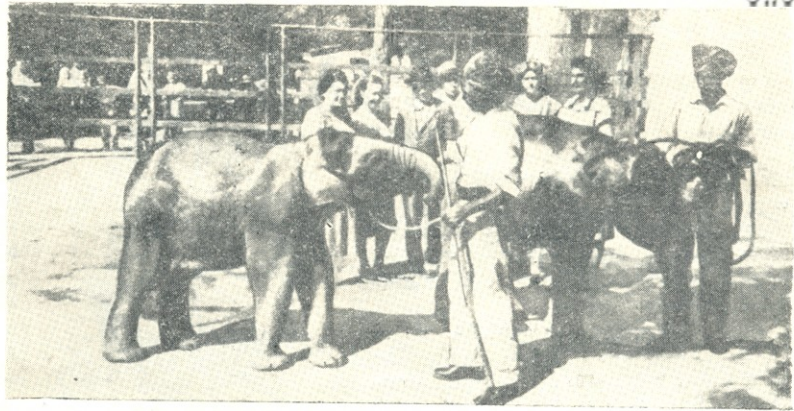
თქვენი მიჩურინი.“

1936 წელს, ე. ი. გარდაცვალებამდე ერთი წლით ადრე, მიჩურინი წერდა: „სხვა სურვილი მე არ გამაჩნია ვარდა იმისა, რომ განვაგრძო მიწის განახლების საქმე, სხვა მრავალ ათას ენთუსიასტთან ერთად, რაზედაც მოგვიწოდებდა ჩვენი დიდი ლენინი“.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტურმა პარტიამ და მთავრობამ მიჩურინის დეაწლი დიდად დააფასეს. იგი დაჯილდოებულ იქნა ლენინის და შრომის წითელი დროშის ორდენებით. 1934 წელს მიჩურინს რსფსრ მეცნიერებისა და ტექნიკის დამსახურებული მოღვაწის წოდება მიენიჭა. 1935 წელს საბჭოთა კავშირის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრად იქნა არჩეული. იმავე წლიდან სოფლის მეურნეობის ლენინის სახელობის აკადემიის ნამდვილი წევრია. ბუნების დიდი გარდამქმნელის პატივსაცემად ქ. კოხლოვს მიჩურინსკი ეწოდა. შიხივე სახელობისა ჩვენი ქვეყნის მრავალი სამეცნიერო ინსტიტუტი და დაწესებულება. 1950 წელს ბჟულგარეთის ქალაქ ცარევოს მიჩურინი ეწოდა.

ი. ვ. მიჩურინის მიღწევები მთელ მსოფლიოშია ცნობილი.

თ. სხაპროვი

ჯავაპარლალ ნერუს საჩუქარი

საბჭოთა კავშირში სტუმრად ყოფნისას ჯავაპარლალ ნერუს ყველგან პატივისცემით ხვდებოდნენ. ამის შესახებ თვითონაც აღნიშნავს: „მე ყველგან დიდი სიყვარულითა და დიდი ყურადღებით მხვდებოდნენ.“

მოსკოვში ჯ. ნერუ და მისი ქალიშვილი ინდირა განდი ეწვივნენ 545-ე საშ. სკოლას. საპატიო სტუმრებს ღირსეული შეხვედრა მოუწვეს. აღფრთოვანებულმა ნერუმ მოსწავლეებს სანდლას ხისაგან დამზადებული ძვირფასი ხელჯოხი აჩუქა.

მოსკოვიდან ჯ. ნერუ ყირიმში გაემგზავრა. პატარა მაგრამ კოხტა გემი „ანგარა“ თანდათან უახლოვებოდა სანაპიროზე მდებარე პიონერულ ბანაკს — „არტეკს“. ნაპირზე ჩამოჭრიებული წითელყელსაბევეიანი გოგონები და ბიჭუნები „ეჟმას“ ძახილით მიეგებნენ ჯ. ნერუს და მის ქალიშვილს ინდირა განდის.

პატარა ნაღია ჯორჯიევის წილად ხვდა ბედნიერება; მან ნერუს პიონერული ყელსაბევეი გაუყვება და ჰკითხს:

— როგორ მოგწონთ საბჭოთა კავშირი?

— მე ძალიან მომიწონს საბჭოთა ხალხი, განსაკუთრებით ბავშვები. ძალიან ბედნიერი ვარ, რომ ვიმყოფები თქვენს შორის.

როცა ნერუ „არტეკს“ სტოვებდა, ნაპირზე ასობით ბავშვის ზმა გაისმა: „ველოდებით ინდოეთის ბავშვთა დელეგაციას!“ „ანგარა“ სწრაფად შორდებოდა ნაპირს და ნერუს ეს სიტყვები აღარ გაუგონია.

საბჭოთა კავშირში ინდოეთის ბავშვთა დელეგაცია არ ჩამოსულა. სამაგიეროდ ოდესის ნავსადგურში შოვიდა საბჭოთა გემი „სტავროპოლი“, რომელმაც ორი პატარა სპილო ჩამოიყვანა. ისინი ინდოელ ბავშვთა სახელით ჯ. ნერუმ საჩუქრად გამოუგზავნა საბჭოთა ბავშვებს. ერთ მათგანს ნერუმ რაეი (მზე) უწოდა, მეორეს — შაში (მთვარე).

საჩუქართან ერთად ინდოეთის პრემიერ-მინისტრმა საბჭოთა ბავშვებს შემდეგი წერილი გამოუგზავნა:

„როდესაც მე საბჭოთა კავშირში ვიყავი, სიამოვნება მხვდა შეგხვედროდი ბევრ ბავშვს და ყველგან ისინი საჩუქრებს მამლევდნენ ინდოეთის ბავშვებისათვის. ახლა ინდოეთის ბავშვთა სახელით მე ვუგზავნი საბჭოთა კავშირის ბავშვებს ორ მეთოდ სოლიდურ ძღვენს. ეს ძღვენია ორი პატარა სპილო. თუმცა ისინი უკვე დიდებია, მაგრამ ნამდვილად ჯერ კიდევ ბავშვები არიან, თითო წლისანი. ისინი მოდიან საბჭოთა კავშირის ბავშვებთან როგორც ინდოეთის ბავშვთა ელჩები, თან მოაქვთ მეგობრული, კეთილი სურვილები. სპილო არა მარტო უყვართ ინდოეთში, არამედ იგი არის, აგრეთვე, მშვიდობის სიმბოლო. ამრიგად მათ თან მოაქვთ წერილი მშვიდობისადმი. ვიმედოვნებ, რომ საბჭოთა კავშირის ბავშვები დაუმგობრდებიან ამ პატარა ელჩებს და ემანსოვრებთ ინდოეთის ბავშვები, რომელთა ელჩებიც ეს სპილოები არიან.“

უმეტრების სამეფოში

თქვენ, ალბათ, წაგიკითხავთ „ბეკლებერი ფინის თავგადასავალი“.

ერთხელ, საღამო ხანს, ქვრივი დუგლასის მეზონინში მარტოდმარტო მჯდომი ბექ ფინი ნაღვლიანად ფიქრობდა კარგად აღზრდილი ბიჭუნების სავალალო ბედზე.

„უეცრად მომელანდა, — იგონებს ის, — თითქოს მიცვალებულის კვნესა გავიგონე... შიშისაგან გული შემეკუმშა... ამ დროს, თითქოს განგებ, ობობა ჩემს მხარზე ამოცოცდა. მე ხელის აქნევით მოვიშორე ობობა, — ისიც პირდაპირ სანთლის ალს დაეცა. განძრევაც ვერ მოვასწარი, რომ ის აენთო და დაიხრუკა.“

შესანიშნავად ვიცოდი, რომ ეს ავის მომასწავებელი ნიშანი იყო; ძლიერ შევშინდი, ერთ წამში ტანთ გავიხადე და პირფერის წერით ერთ ადგილზე სამჯერ შემოვტრიალდი. მერე ავი სულების თავიდან მოსაცილებლად ძაფით მაგრად შევიკარი თმის ბლუჯა, მაგრამ დამშვიდება მაინც ვერ შევძელი.

ყველა ამ საშუალებას მაშინ მოაქვს სარგებლობა, თუ ნაპოვნ ნაღს ისევ დაკარგავ. მაგრამ ახა საიდან უნდა მცოდნოდა ობობას მოკვლით გამოწვეული უბედურება როგორ უნდა აიცილონო?...

თქვენ გეცინებათ? მე კი უფრო დანადგლიანებული ვარ. გამბედავი, ჭკვიანი ბიჭუნა ერთბაშად გამოსულელდა: ცარიელ ოთახში, ცალ ფეხზე ტრიალებს, პირფერის იწერს, ქოჩორს ძაფით იკრავს და ყოველივე ამას სულელური შიშის გამო აკეთებს.

გადაიკითხეთ ერთხელ კიდევ მარკ ტვენის დიდებული წიგნი და თქვენ თვითონ შეძრწუნდებით. ბექ ფინს ებრალებოდა „ზრდილი ბიჭუნები“, რადგან მათ ყოველგვარი ზრდილობა ხელ-ფეხს უზოქავდა. სინამდვილეში კი თვითონაც და მისი უკეთესი მეგობრებიც გახლართული იყვნენ ცრუ რწმენის ყველაზე უაზრო, გულისგამაწვრილებელ ქსელში.

ცაზე ახალი მთვარის ვიწრო ნამგაღს რომ მოჰკრავთ თვალს, ან მისი ცქერით დასტკებთ, ანდა არავითარ ყურადღებას არ მიაქცევთ მას. გულადი ბეკლებერი კი მაშინვე შიშით აკანკალდებოდა.

„მე ყოველთვის ვიცოდი, — ამბობს ის, — რომ ქვეყნად იმაზე უგნური საქციელი არ არის, ვიდრე უყურო მარცხენა მხრიდან ახალ მთვარეს. მოხუცმა ჰანკ ზეკერმა ერთხელ როგორღაც ეს მოიმოქმედა და ყოყოჩობდა კიდევ თავისი გამბედაობით. მაგრამ რა გამოვიდა? რამდენიმე წელიც არ გასულა, რომ ერთხელ, ღვინით გაღვნილი, კოშკიდან გადმოვარდა და დაიმსხვრა. ყველაფერი ეს მხოლოდ იმიტომ მოხდა, რომ მთვარეს მარცხენა მხრიდან უტყირა.“

თქვენ სიცილით კვდებით: რა ბრყვია ეს ბეკი! მთვრალი კოშკზე მიძვრება და იმსხვრება, დამწავე კი მთვარეა, რომელსაც მან „რამდენიმე წლის წინათ შეხედა!“ რა სისულელეა! მაგრამ ბეკი ხომ სრულიადაც არ არის სულელი,

ის ცრუმორწმუნეა! თუმცა, სისულელე და ცრურწმენა ვინ გაყო!

მნელია ასეთი ბიჭისათვის ქვეყნად ცხოვრება. ირგვლივ ყველაფერი მარცხით ემუქრება, ყველაფერში რაღაც საშიში, იღუმალი აზრი იმალება.

დაიკვილა ბუმ — სახლში აუცილებლად ვიმე მოკვდება. ჩაიქროლა ბუზიჭერიამ — კიდევ უარესი. დაიჟმუვლა მოწანწალე ძალღმა — ესეც დიდ უბედურებას მოასწავებს. სასწრაფოდ უნდა გამოარკვიო, ვისკენ ჰქონდა მიტყული ძაღლს კული და ვისკენ თავი: აი მას ელის უბედურება!

სამარილის გადაბრუნება — ცული ნიშანია. მის ჩახვლის შემდეგ სუფრის გადაფერთხვას გიჯობს თავი ჩამოიხრჩო! პარასკევს საქმის დაწყება — სიგიჟეა: პარასკევი — „მძიმე დღეა“; წამოწყებული საქმე აუცილებლად ჩაგეშლება. ჰოდა, დაიხსომე ყველაფერი ეს და იტრიალე, რომ ცული არაფერი შეგემთხვება!

საღად მოაზროვნე ადამიანს სიცილს კი არა, სევდას მოგვრის ამის წაკითხვა. კარგად გესმის დიდი იუმორისტი ტვენისა, რომელიც მთელი სიცოცხლის მანძილზე შეუბრალებლად დასცინოდა მსგავს აბადუბდას.

მაგრამ მარკ ტვენის გმირებს ის გამართლება მაინც აქვთ, რომ ისინი წარსული საუკუნის უფიცი ამერიკელი ბიჭები იყვნენ.

ახა, იქნებ გულწრფელად მითხრათ: გქავთ თუ არა კლასში ან სახლში ისეთი ბეკები და ჯიშები, რომლებიც დახელოვნებული არიან ნიშნების საქმეში?

მე ვიცნობ ერთ ჭაბუკს, რომელიც საშუალო სკოლას ამთავრებს. თითქოს სულელი ყმაწვილი არ უნდა იყოს, მაგრამ მტკიცედ არის დარწმუნებული, რომ ყოველი ხანის ჩაბარება შეიძლება ხუთზე თავის შეუწუხებლად, ოღონდ მთელი გამოცდების მანძილზე ხელპირი არ უნდა დაიბანო. გაუაფხულზე მისი დანახვა შეგზარაფს: საყველო ერთთავად გაშვებული აქვს, ხელებზე თითქოს ხელთათმანები აცვიან... გამოცდების საქმე კი მაინც ცუდად მაიღის. რტყობა, მასწავლებლებმა არ იციან ეს ნიშნები. თუმცა, ის თვითონ ამ მარცხს იმით ხსნის, რომ ხანდახან მაინც აძულდებდნენ პირი დაებანა.

ვიცნობ მე აგრეთვე ერთ გოგონას. თუ კატამ გზაზე გადაურბინა, ის არსად არ წავა. მაგრამ თუ წახვლა აუცილებელია, ვთქვათ, კინოში, მაშინ ის, სანამ „მხეცის საბედისწერო კვალს“ გადასჭრიდეს, ბექ ფინივით ქუსლზე სამჯერ შემოტრიალდება.

აი ამ გოგონას უმცროს დას კატების შიში არა აქვს, სამაგიეროდ, თუ სკოლაში მიდის და არითმეტიკაში გამოკითხვა ავრთხობს, გაქანებული სამჯერ დაჯდება ამოცანათა კრებულზე. მისი აზრით, ასეთი ვარჯიშის შემდეგ სულერთია, თუ როგორ უპასუხებს: ხუთიანი უზრუნველყოფილი ექმება. აი თურმე რა მოხერხებული ნიშანი ყოფილა.

ვიცნობ ერთ ოჯახს, სადაც არც თუ ისე სასიამოვნოა სტუპრად მისვლა, რადგან ნეოფუ-ლი სისტემა ოჯახის ყოველ წევრს მოიხილავს აქვს. გასაგებია თუ რატომ. დედა გაიგონებს თუ არა პატარა კოლიას სტვენას ოთახში, დე-ლაფა: ცაადია, ამის შემდეგ ოჯახში ფული აღარ იქნება! ვალია სასოწარკვეთილია: გვირი-ლას ფოთლები შემოაცალა, და აღმოჩნდა რომ მათი რაოდენობა დღეი ყოფილა, მაშასადამე, ის არ უყვართ. ბებია გაბოროტებული დადის: მას ვერცდილის დანა აჩუქეს, ნაჩუქარი დანა კი უბედურებას მოასწავებს. ბიცოლა ხინა თავ-ზარდაცემულია. ახალ წლის დამეს ნაძვის ხეზე მხოლოდ სამი სანთელი დარჩა ანთებული, ეს კი ნიშნავს, რომ ის უსათუოდ რაღაცა მიწვევით მოკვდება.

ემშაკმა დალახვროს! როგორღა შეიძლება იცხოვროს კაცმა, თუ ყოველივე აას იწამებს: ისმება კითხვა, რას წარმოადგენს ეს უბედურა ნიშნები? საიდან აიღეს ისინი? აქვთ თუ არა მათ რაიმე ძალა და მნიშვნელობა?

ვეცადები პასუხი გავცე ამ თავსამტრევ კითხვებს.

უპირველეს ყოვლისა ნიშნები სხვადასხვანაირია. უფრო სწორად რომ ვთქვათ, ნიშნები ორგვარია: გონივრული და სულელური. უნდა შეგვეძლოს მათი გარჩევა.

პუშკინს აქვს შესანიშნავი ლექსი, რომელიც ასეც არის დასათაურებული:

ნიშნები

იცადე გაერკვე სხვადასხვა ნიშნების: მწეხმის და გლეხკაცი ბავშვობის ასაკში გაზედავს ცასა და დახედავს ხის ჩრდილებს, იტყვის რა იქნება — ქარი თუ ავდარი, ან წვიმა მაისის, ნახნავს რომ უნდება, თუ ყინვა დაარტყამს ვაზისთვის საშიში. ასევე, როდესაც წუნარ ტბაზე გედები შენს მისვლას საღამოს განგაშით ხედებიან, ანდა მზე კაშკაშა შავ ღრუბლებს ეფარვის იცოდებ, ხვალ დილით ქალებს ძილს დაუფრთხობს ან წვიმა შხაპუნა, ან სეტყვა მაგარი.

ამ მშვენიერ ლექსში პოეტი ბრძნულ და სასარგებლო ნიშნებზე ლაპარაკობს.

სამყაროს მოვლენები ერთმანეთთან არის დაკავშირებული: ხშირად ერთი მათგანი აუცილებლად იწვევს მეორეს. შეამჩნევ რა პირველს, შეგიძლია იწინასწარმეტყველო მეორე, სანამ ის არ მომხდარა. ხანდახან ეს კავშირი ძალიან უბრალოა, მისი შემჩნევა ყველას შეუძლია. ცას ღრუბლები გადაეკრა: ალბათ, ჩქარა წვიმა იქნება. გაიღვა — ეს უტყუარი ნიშანია იმისა, რომ მალე გრავინის ხმას გაიგონებ. ასეთი ამბების „წინასწარმეტყველება“ ისე უბრალოა, რომ ამაში არავინ არ ხედავს რაიმე განსაკუთრებულს, რაიმე „ნიშნებს“.

მაგრამ არის მოვლენები, რომლებიც არც თუ ასე უბრალოდ და მკიდროდ არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული. წვიმის წინ მერცხლები ქვეით ეშვებიან, მიწისა და წყლის ზედაპირზე იწყებენ ფრენას, ცაში, მერცხლების მაღლა

ფრენა ოდითგანვე დარის ნიშნად ითვლება ჩვენმა წინაპრებმა ჯერ კიდევ ძველ დროში შენიშნეს ამ მოვლენათა კავშირი, მხოლოდ არ შეეძლოთ მათი ახსნა.

ახლა კი ჩვენ ვიცით: მერცხლები უბრალოდ კი არ „სერიზობენ“ ჰაერში, ისინი მწერებს დასდევენ, მწერები კი ისე არიან მოწყობილნი, რომ მათი ნაწი სხეულები საუკეთესო „პირობებებს“ წარმოადგენენ. ისინი ჰაერის სინესტის შეცვლას ბევრად ადრე გრძნობენ, ვიდრე ამას ჩვენი უხეში კანი შეიგრძნობს. მოახლოებული სინესტე მწერებს მიწისკენ მიერეკება — მათ კვალდაკვალ ეშვებიან მერცხლებიც.

ჩვენი დაკვირვებული და ჰკვიანი წინაპრები ხედავდნენ ამ კავშირს, თუმცა მეცნიერებისა ჯერ კიდევ არა იცოდნენ რა. მათ იწყეს წინასწარმეტყველება იმისა, რაც ჯერ არ მომხდარიყო, მაგრამ მოხდებოდა. ასეთი წინასწარმეტყველებანი ხშირად თითქმის უშეცდომო იყო ხოლმე. ასეთი უტყუარი ნიშნების გამოცდილ მცოდნეებს ბუნებასთან ახლო მყოფ ადამიანთა შორის ახლაც ადვილად შეხედებით — კოლმეურნეებს, მონადირეებს, მეთევზეებსა და მეზღვაურებს.

მაგრამ ხშირად სხვაგვარადაც ხდებოდა.

ოდესღაც ძველ დროში ხალხს ბუნებაში ყველაფერი სულღმული ეგონა; მიაჩნდათ, რომ ყველაფერი ფარულ და საიდუმლო სიცოცხლეს ფლობდა. მაშინ ადამიანები ფიქრობდნენ, რომ საგნები, მცენარეები, ცხოველები საუბრობენ ერთმანეთთან, მეგობრობენ და მტრობენ. ადამიანი იბადება და კვდება, ისინი კი მარად ცოცხლობენ. ალბათ, უძველესი ქვეები და ჩქარი მდინარეები ადამიანზე უფრო ბრძნენი არიან. მაშ, იქნებ, მათ უკეთ იციან მომავლის საიდუმლოება? და ვინც მათი გაურკვეველი ლაპარაკის გავებას შეისწავლის, შესძლებს მომავლის წინასწარმეტყველებასაც.

ჩვენ წინაპრებს კი ძალიან უნდოდათ დაუფლებოდნენ ამ ხელოვნებას. განა ყველაფერის წინასწარ ცოდნა მოხერხებული არ არის? ხედავდნენ რა, რომ გამოცდილ და ბრძენ ადამიანებს ბუნების მოვლენათა მსვლელობის წინასწარ ჰქვრეტა ეხერხებოდათ, ისინი ამას მისწობას მიაწერდნენ. და რადგან ხვალისდელი ამინდის წინასწარმეტყველება მისობაა, მაშ რატომ მისანმა ვერ უნდა შესძლოს იმის თქმა, რაც ჩემთვის ამ ქვეყნად ყველაფერზე უფრო მნიშვნელოვანია: ვინ დაილუპება ბრძოლაში, მე თუ ჩემი მტერი, ჩქარა გათხოვდება თუ არა ჩემი ქალიშვილი, დავუფლები თუ არა სიმდიდრეს? მისანი წვიმაზე რაღაც „ნიშნებით“ მსჯელობს. მაშ მეც „ნიშნებით“ ვიმსჯელებ იმის შესახებ, თუ რა დამემართება. მერე და რა უნდა იყოს ასეთი „ნიშანი“? როგორც ჩანს, ყველაფერი არაჩვეულებრივი, ნაკლებად ნაცნობი, იშვიათი და, განსაკუთრებით, ყველაფერი ილუმალი და შემპარწუნებელი.

ამ მსჯელობას მხარს უმაგრებდა კიდევ ერთი რამ. თუ კი მოვლენების ნამდვილი მიზეზები არ იცი, მწელია დაადგინო, რომელი მათგანია ერთიმეორეზე დამოკიდებული, და რომელი — არა.

ატყა ქეკა-ქუხილი. რამდენიმე დღის შემდეგ დაიწყო წყალიდობა. ის ქეკა-ქუხილის შემდეგ დაიწყო და, ცხადია, მის შემდეგად თავსხმად მდინარეების ადიდება გამოიწვია. აქ დასვენა სამართლიანია.

მაგრამ ქორი დღის შემდეგ ომი დაიწყო. ომ-ნაც ხომ ქეკა-ქუხილის შემდეგ იგროვია. ახლა რატომ აღარ უნდა ჩავთვალოთ, რომ ქეკა-ქუხილი ომის მომასწავებელიც იყო.

მრავალი ნიშანი, სულელური და მავნე, სწორედ ასე გამოიკონეს. ჩვენ შორეულ წინაპრებს ჯერ კიდევ არ შეეძლოთ განესხვავებიათ შემთხვევით ერთიმეორესე მიმდევარი მოვლენები, იმ მოვლენებისაგან, რომლებიც ერთმანეთთან დაკავშირებული არიან, როგორც მიზეზი და შედეგი. ბევრად მოგვიანებით ხალხმა შეამჩნია ეს მნიშვნელოვანი განსხვავება და მოიგონა ბრძნული ოქმა: „შემდეგ ამისა“ ყოველთვის არ ნიშნავს „შემდეგად ამისა“! უძველეს დროში ადამიანები იმდენად არ ფიქრობდნენ თვალუწვდენ და მკაცრ სამყაროზე, რომელიც მათ გარს ერტყა, რამდენადაც უბრალოდ ეშინოდათ მისი. მაღალი მთების, უსასრულო სივრცის, მრავალსაუკუნოვანი ხეების, საზარელი ცხოველების გვერდით შეუიარაღებელი ადამიანები სუსტები და უსუსურები იყვნენ! განსაკუთრებით დაუძლიეველი შიში იპყრობდა მათ უკუნ ღამეში, როდესაც ვერაფერს ხედავდნენ.

ამიტომაც ძლიერ საყურადღებოა ის ამბავი, რომ ყველანაირ „ცუდ ნიშნებს“ დიდ როლს თამაშობს სწორედ შავი ფერი. ფერი სიბნელისა და წყვიადისა, ღამესთან დაკავშირებული ყოველგვარი მოვლენა და არსება.

შავ კატებს და მხოლოდ ღამით მფრინავ ღამურებს მთავარი როლი აქვს მიკუთვნებული კუდიანებისა და ჯადოქრების ზღაპრებში. შავი ძაღლი, განსაკუთრებით როცა იგი უკუნ ღამეში ყმუის, თურმე უბედურებას მოასწავებს. ბევრი ხალხისათვის შავი ფერი ნადველისა და გლოვის ფერად ითვლება. ჩუმი ბუები, სწრაფი ბუზიქერიები, თვით უწყინარი თაგუნებიც კი — ცუდ ნიშნებს წარმოადგენენ, რადგან მათი ცხოვრება წყვიადიდ ღამესთან არის დაკავშირებული.

ბუნების ძალთა არცოდნამ და შიშმა მათ წინაშე წარმოშვა სწორედ ამგვარი ცრურწმენით გამოწვეული ნიშნების უმეტესობა.

მაშ, ღირს თუ არა ვირწმუნოთ ეს ნიშნები? ყველასათვის ცნობილია ვასართობი და თითქმის პოეტური მარჩიელობა: გუგული გუგუს იძახის ტყეში, ქალიშვილები კი ითვლიან: რამდენჯერაც წამოიძახებს ის თავის ნადვლიანად მეღერ „გუ-გუ-ს!“ ზუსტად იმდენი წლის სიცოცხლე უწყირათ მათ.

ვინ იცის: ერთიც ვნახოთ და მართალი გამოდგა?! მაგრამ აბა ამასაც ჩაუფიქროთ: გუგულის ხმა წყნარ, კარგ ამინდში, დაახლოებით ერთ კილომეტრის დიამეტრზე ისმის. ამ წრეში დასახლებულ ადგილას მის ხმას ისმენს ათობით, ხანდახან ასობით სხვადასხვა ადამიანი: ბავშვი და მოხუცი, ჯანსაღი და მომაკვდავი, თავზნებლადებული ქაბუკი და უნაზესი ქალიშვილი. და როგორ გგონიათ, ახლა ყველა ერთდროულად დაიხოცება მხოლოდ იმიტომ,

რომ ერთმა გუგულმა მათ გასაგონად შემოსძახა?

ჩემს ბავშვობაში მე ასეთი ნიშანიც გავიგე: თუ საღამოხანს ნახირს სოფელში წინ შემოუძვება წითელი ძროხა, დარი იქნება, ხოლო თუ შავი, მაშინ ავდარი. მე ძალიან მინდოდა რომ ხშირად მზე ყოფილიყო. ამიტომაც ყოველ საღამოს ნახირის შესახვედრად გავბოდი და აუცილებლად მის თავში რომელიმე „წითელს“ მოვაქცევდი, უკან კი შავი ფერის ძროხებს ვტოვებდი. ბებიაჩემი კმაყოფილებით აღნიშნავდა, რომ პირველად წითელი ხბო შემოვიდა, და მეორე დღეს ამბობდა: „ხომ ხე-დავთ... მზე რა ძლიერად აცხუნებს!“ და თუ კი წვიმა წამოვიდოდა (რაც არც თუ იხე იშვიათი იყო), მას მაშინვე ავიწყდებოდა ეს ნიშანი და მეორეს იხსენებდა: „რასაკვირველია, სავსებით გასაგებია: ტყვილად კი არ მტებდა გუშინ სახსრები!“ ბებია ვერც კი ხვდებოდა, რომ დარის შეცვლას მე განავაგებდი თვითნებურად.

მოვიყვან კიდევ მესამე მაგალითს, სულ სხვა სფეროდან.

სასადილო მაგიდას შემთხვევით სამი ხნიერი ქალი უჯდა: რუსი, გერმანელი და სომეხი. იატაკზე კოვზი დავარდა.

— აბა! — გაუხარდა რუსს, — კიდევ ვიღაც ქალი შემოგვემატება. — კოვზი დავარდა.

— რატომ ქალი? — გაიკვირვა გერმანელმა. ასეთი ნიშანი არსებობს, მაგრამ აბა დავუკვირდეთ, რა დავარდა? კოვზი!“ „Der Löffel“.

— ეს მამრობითი სქესია. მაშასადამე, მამაკაცი გვეცტუმრება...

— აბა, რას ამბობთ! — შეშფოთდა რუსი. მამაკაცი რომ მოვიდეს, დანა უნდა დავარდეს.

გერმანელი ქალი არც აქ დაეთანხმა. — დანა? არ არის მართალი! გერმანულად დანა საშუალო სქესისაა: „Das Messer“.

სომეხმა კი საერთოდ ვერაფერი გაიგო ამ საუბარში. საქმე ის არის, რომ სომხურ ენაში არავითარი სქესი არ არის: არც მდედრობითი, არც მამრობითი და არც საშუალო, ისევე როგორც ინგლისურში და თურქულში. ამ ხალხებში უბრალოდ გამოირიცხული იყო ამგვარი ნიშნის წარმოქმნის საშუალება.

ამიტომაც მგონია, რომ ეს მაგალითები საკმაოდ კარგად გვიჩვენებს მსგავსი ნიშნების უსაფუძვლობასა და მოჩინებლობას.

თავისთავად ცხადია, რომ არავითარი კავშირი არ შეიძლება არსებობდეს ჩანგლის, ან დანის დავარდნასა და სტუმრის მოსვლას შორის.

ასეთი ნიშნები თითქოს პატარა მარჩიელობაა. ბევრი ნიშანი სწორედ მარჩიელობიდან წარმოიშვა და მქიდროდაც არის მასთან დაკავშირებული. მაგრამ მარჩიელობა — განსაკუთრებული და ძლიერ რთული სახეობაა მავნე ცრურწმენისა. მის შესახებ საჭიროა ცალკე ვისაუბროთ. მარჩიელობას თავისი წარსული და გრძელი ისტორია აქვს. ჩვენ ამას როგორმე სხვა დროს გავაკეთებთ.

თარგმნა მ. ახალაძემ

ჭოპორგელი ნორჩი მიჩურინელები

ბურსაქირისა და გულდამყრის, ფასანაურისა და ურვალის ცანდე აზიდულ მთებსა და კლდე-ღრეებთან ნაბრძოლი არაგვი სოფელ ჭოპორტთან (დღუშეთის რაიონი) მდორედ მოედინება...

დამწიფებულ პურის ყანებში დაცურავენ „მინდვრის ხომალდები“. სატვირთო ავტომანქანებს ბედლებში განუწყვეტლივ მიაქვთ ახალი ხორბალი. ზღვასავეთ დელავენ დატარებული სიმინდის ყანები.

რომ იტყვიან, მიწას გაცივებს არ აცლიანო, სწორედ მათზეა ნათქვამი: ნაწვერალზე გაჩაღებულია სიმინდის თესვა მეორე მოსავლის მისაღებად.

მაგრამ ყველაზე უფრო სოფელ ჭოპორტს სახელი რვაწლიანმა სკოლამ და მისმა ნორჩმა ნატურალისტებმა გაუთქვეს. აქაურ ნორჩ ნატურალისტებზე მრავალი კორესპონდენცია, სტატია და მხატვრული ნარკვევი გამოქვეყნდა საკავშირო და რესპუბლიკურ პურნალ-გაზეთებში.

ჭოპორტელმა მიჩურინელებმა ორჯერ გაიმარჯვეს ნორჩ მებაღეთა საკავშირო კონკურსში. მათი წარმომადგენელი უშუაუნა გოგოლაური ორჯერ იყო გაგზავნილი მოსკოვში ნორჩ მებაღეთა საკავშირო შეკრებაზე. გასულ წელს სრულიად-საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენაში მონაწილეობისათვის საგამოფენო კომიტეტმა სკოლის დირექტორი ნიკო გოგიტაური და ნორჩ ნატურალისტთა წრის აქტიური წევრები: ელენე ტურიაშვილი, ეთერ ხოსიშვილი, ნანული შალიკაშვილი, ეთერ და უშუაუნა ლაფანაშვილები მედლებით დააჯილდოვა. ნორჩ ნატურალისტთა წრის წევრები, აგრეთვე რამდენიმე პიონერ-მოსწავლე მიმდინარე წლის სრულიად-საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენის მონაწილე იყო.

* * *

ნიკო გოგიტაური 20 წლის წინათ დანიშნეს ამ სკოლის დირექტორად. მაშინ სკოლის შენობის ირგვლივ ქვა-ღორღით დაფარული ხრიოკი მიწა იყო.

— აქ შესანიშნავ ბაღს გავაშენებთ, — თქვა ნიკომ მოსვლისთანავე. „ჩვენ არ შეგვიძლია ველოდოდ ბუნების მოწყალებას, ჩვენი ამოცანა — გამოვტაცოთ იგი მას“.

ბუნების დიდი გარდამქმნელის მიჩურინის ეს ცნობილი მოწოდება ნიკო გოგიტაურმა სკოლის შესასვლელში გამოაკრა და იმთავითვე შეუდგა მუშაობას. მას შემდეგ ეს ლოწუნვი საბრძოლო მოწოდებად გაისმის ჭოპორტში. აქაურმა მოსწავლეებმა და მასწავლებლებმა ნიკო გოგიტაურის უშუალო ხელმძღვანელობით ფრთები შეასხეს მიჩურინის ამ სიტყვებს: 2,5 ჰექტარი ხრიოკი მიწა შესანიშნავ ბაღად აქციეს, მასზე 2.500-მდე ნერგი ახარეს.

ჭოპორტის რვაწლიანი სკოლის სასწავლო-საცდელი ნაკვეთი სანამუშაო რესპუბლიკაში. ძირითადად აქ წარმოდგენილია დღუშეთის რაიონისათვის დამახასიათებელი სასოფლო-სამეურნეო დარგები — მემინდვრეობა, მებოსტნეობა, მევენახეობა, მებაღეობა. სასწავლო-საცდელი ნაკვეთი დაყოფილია მეურნეობის დარგების მიხედვით, მოსწავლეთა ასაკისა და შრომითი ჩვევების გათვალისწინებით.

მრავალმა აღზრდილმა ასახელა ჭოპორტის სკოლა. ამ სკოლის კედლებში, მის სასწავლო-საცდელ ნაკვეთსა და კაბინეტ-ლაბორატორიებში შეიყვარეს ჭოპორტელმა ახალგაზრდებმა საზოგადოებრივ-სასარგებლო შრომა და როცა ისინი

სრულიად საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენის მონაწილე, ჭოპორტის მწლიანი სკოლის ნორჩი მიჩურინელები: ელენე ტურიაშვილი, ეთერ ხოსიშვილი და ნანული შალიკაშვილი დაკვირვებას აწარმოებენ ვაზის ყვავილზე.

ფოტო შ. ფურცხვანიძისა.

დამოუკიდებელი ცხოვრების ფართო გზაზე გავიდნენ, მათვის კიდევ უფრო სახალისო შეიქნა სამშობლოს, ხალხის კეთილდღეობისათვის მუშაობა.

სკოლის კურსდამთავრებულთა უმრავლესობა უშუალოდ სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში მონაწილეობს. გაბო ლაფანაშვილი და ვანო ღვთისიშვილი — ტრაქტორისტები არიან, ხოლო ვასილ მოძღვრიშვილი რიგითი კოლმეურნეა. სოფელ ჭოპორტის კოლმეურნეობა „წითელ ოქტომბერში“ მემინდვრეობის ბრიგადას უნარჩანად ხელმძღვანელობს სკოლის აღზრდილი აკაკი ბუთხუზი; ლეო ქიმბარიშვილი კი ამავე კოლმეურნეობის სარძეო-სასაქონლო ფერმას განაგებს.

ასეთი მაგალითები ერთეულები როდია.

* * *

არაგვის ხეობაში გავრცელებული ვაზი „გიჟანა“ ვაღვის-ამტანი მცენარეა. მას არ ჰქირდება შეწამლვა, მსხმოიარობაც კარგი აქვს, მაგრამ მისი ნაყოფი უგემურია. მოსწავლე ნოდარ ძებნაურმა „გიჟანაზე“ საფერავი დაამყნო. მიღებულ იქნა ახალი ჯიშის ვაზი, რომელსაც შენარჩუნებული აქვს „გიჟანას“ დამახასიათებელი დადებითი თვისებები და გემორიელ ნაყოფსაც ისხამს. ამჟამად სკოლის სასწავლო-საცდელ ნაკვეთზე ამ ჯიშის ვაზის პლანტაციაა გაშენებული.

პიონერებმა გიორგი ბეკურიშვილმა და თენგივ ვეშაურმა სხვაგვარი ცდა აწარმოეს — „გიჟანაზე“ დაამყნეს ჩხავერი, მწვანე, რქაწითელი და საფერავი. ამ გზით მათ მიიღეს ვაზი, რომელიც რამდენიმე ფერის მტევანს ისხამს. პიონერებმა მას „მრავალფერა“ უწოდეს. „მრავალფერა“ უხვად ისხამს გემრიელ ნაყოფს.

აქ შეიმუშავეს ხეხილის ტოტის სანერგედ ჰაერში გადაწოლის ორიგინალური მეთოდი: მსხმოიარე ხის ახალგაზრდა ტოტს გადაწვენენ ჰაერში ბოძებზე დადგმულ ხის ყუთში, რომელიც სავსეა მიწით. ტოტის იმ ნაწილს, რომელიც მიწაში უნდა მოექცეს, ჩხვლეტენ. ორ-სამ წელიწადში ტოტი ყუთში იკეთებს საკმაოდ მოზრდილ ფესვებს. შემდეგ ტოტს

მცენარის ტანს აჭრიან და ამ უჩვეულო ნერვს ნიადაგში რგავენ. იგი პირველ წელსვე იძლევა ნაყოფს. ამრიგად, პიონერებმა შეძლეს 2-3 წელიწადში მიიღონ ნაყოფისმომცემი ნერვი. ამ საქმეზე დიდის გატაცებით მუშაობენ პიონერები: ნოდარ მამულაიშვილი და შალვა ლაფანაშვილი.

კომპლექსური დამუშავების გარეშე ზღმარტლმა საკმაოდ მსხვილი (თითოეული 50-60 გრამი) და მეტად არომატიანი ნაყოფი მოიხსნა, რომელიც ვაზაფხულამდე ინახება. ასევე სასურველი შედეგი გამოიღო ატამზე ქლიავის დამუშავებამ.

აქ არის დნეპროპეტროვსკის მეზღობა-მეზობლების სახელმწიფო სადგურის კოლექტივის მიერ გამოყვანილი გოგარის ახალი ჯიში, რომელსაც „ხე-გოგარს“ ეძახიან. მას არა აქვს გრძელი ღეროები, იზრდება ბუჩქისებურად. ამ უცნაური მცენარის თესლი დნეპროპეტროვსკელი მეცნიერი მუშაუკებისაგან საფოსტო ამანათით მიიღეს ქობორტლმა პიონერებმა.

სკოლის „ზამთრის ბოსტანში“ ძლიერი ყინვების დროსაც არის ქორფა მწვანელი. ორგინალურადაა მოწყობილი აქაური სათბური: ყინვის დროს მოსწავლეები ბოსტნის კვლების ნიადაგში ჩაფლული ლითონის მილის წინა მხარეს ცეცხლს უნთებენ. მილის საშუალებით სითბო ნიადაგს გადაეცემა და სითბოსმოყვარე ბოსტნეულ კულტურებს ძლიერი ყინვაც ვერას აკლებს.

აბა, როგორ არ გავიცდებით, როცა სკოლის დირექტორის კაბინეტში ახლაც ჰყიდა სუბტროპიკული ხურმის ნაყოფი, რომელიც აქ, მთის პირობებში, გასულ წელს მოიხსნა სუბტროპიკული ზონის ბინადარმა მცენარემ. სუბტროპიკული ხურმა ქობორტში 1948 წელს დარგეს. პირველ ზამთარში იგი მთლიანად შეფუთნეს, შემდეგ — ნაწილობრივ. უკვე რამდენიმე წელია მცენარე შეფუთვის გარეშე უძლებს ზამთრის სუსხსა და ყინვას. მისი ვადარჩენა შეძლეს იმით, რომ მცენარეს ძირში დაახლოებით მეტრნახევარ დამეტრზე უყრიან ნაცარს. ნაცარი იცავს ფესვებსა და ტანს გაყინვისაგან. მცენარე შეეჩვია აქაურ პირობებს და უკვე იძლევა ნაყოფს, რომელიც თავისუფლად ასწრებს დამწიფებას.

აქვე ტუნგო და დაფნა, მანდარინისა და ლიმონის ხეები. ლიმონისა და მანდარინის ჯერ-ჯერობით ზამთრობით თბუნავენ.

ყურადღებას იქცევს ბაღჩეულ-ბოსტნეული კულტურების ჩითილების, ვაზისა და ხეხილის ნაშენის გამოსაყვანი ღია და დახურული გრუნტიანი სათბურები.

ქობორტელი პიონერ-მოსწავლეები შეფობას უწევენ ამავე სოფლის კოლმეურნეობა „წითელ ოქტომბერს“. მათ გასულ წელს აქტიური მონაწილეობა მიიღეს თავთავიანი კულტურების უღანაკარგოდ აღების საქმეში. ეხმარებოდნენ რა მექანიზატორებსა და კოლმეურნეებს, მინდვრად აკრიფეს მანტონა თავთავი. პიონერ-მოსწავლეებმა ამ საქმეში მიმდინარე წელსაც ისახელეს თავი — კვალდაკვალ მიჰყვებოდნენ კომბანის, აგროვებდნენ დარჩენილ თავთავებს, მუშაობდნენ ნაშვის დაწვინაზე.

პიონერ-მოსწავლეებმა შრომადღების დარიცხვის გარეშე გამარგლეს კოლმეურნეობის 10 ჰექტარი ჯეჯილი, ორ ჰექტარ ნაწვერალზე კვადრატულ-ბუდობრივად დათესეს სიმინდი, სახილოსე მწვანე მასის მისაღებად. ამ ნაკვეთს მოსწავლეები ამუშავებენ, სილოსსაც თვითონვე ჩადებენ. გადაწყვეტილი აქვთ რაიონში მიიღონ სახილოსე მწვანე მასის სარეკორდო მოსავალი.

ერთ დღეს პიონერი ლილი გელიაშვილი კოლმეურნეობის სარძეო-სასაქონლო ფერმას ეწვია; მას ფერმის მუშაობის გაცნობა აინტერესებდა.

— რაო შე კუდრაქა, აქაც გინდა შენი წილი შეიტანო? ღიმილით უთხრა ლილის ფერმის გამგემ ლეო ქიშკარიშვილმა.

— სწორედ ასეა. გადავწყვიტე შეფობა გაუწიო ერთ ხბოს. თუ ნებას მომცემთ, თითქმის ყოველდღე მოვალ ფერმაში. დავასუფთავებ ჩემს ბოჩოლას, ვაქმევე ქორფა ბალახს, — უპასუხა ლილიმ.

სასიამოვნოა! ამ კარგ გადაწყვეტილებაზე, აბა, უარს ვინ გეტყვის?...

იმ დღეს, ლილის პატრიოტული თაოსნობის ამბავი მთელს სკოლას მოედო. მალე სკოლის კომკავშირული ორგანიზაციის კრებაზე, პიონერულ რაზმებში სპეციალურად განიხილეს ეს საკითხი და ლილის მაგალითისამებრ 30 პიონერმა გამოთქვა სურვილი შეფობა გაეწიათ ფერმის ხბოებისათვის. პიონერების შეფობის შედეგად ხბოებმა სწრაფად მოიკეთეს, გასუქდნენ. შეფები თითქმის ყოველდღე საგულდაგულოდ წმენდნენ ხბოებს, დამატებით უზიდავდნენ ქორფა ბალახს, აბანავებდნენ მდინარის წყალში. გარდა ამისა, მოსწავლეები ეხმარებიან მეცხოველეებს პირუტყვის მოვლა-პატრონობაში. ისინი ყოველივე ამას ზოლოდოებისა და დარჯინების კურსის სწავლებისას დაეუფლნენ და სკოლაში შექმნილ ცოდნას პრაქტიკულ საქმიანობაში იყენებენ.

ვაფხულის არდადეგებზე რამდენიმე მოსწავლე მთაში მწყემსავს კოლმეურნეობის პირუტყვს. თითქმის ყველა პიონერ-მოსწავლე მონაწილეობს საზოგადოებრივი პირუტყვისათვის მტკიცე საკვები ბაზის შექმნის საქმეში — ეხმარებიან უფროსებს თიბვასა და სილოსის ჩადებაში, აგროვებენ პურეულის ნამჯას.

ქობორტელ პიონერებს საქმისადმი შემოქმედებითად მიდგომა უყვართ.

აი, ამის მაგალითიც: მათ მოაწყეს ნეშომპალის ქოთნების წარმოება, რაზედაც თვით პიონერები მუშაობენ. გასულ წელს პიონერებმა კოლმეურნეობას დაუმზადეს 10.000 ცალი ნეშომპალის ქოთანი, რომელშიაც ნაკელიც იყო შერეული. ისინი სისტემატურ დაკვირვებას აწარმოებდნენ მასში აღმოცენებული ჩითილების ზრდა-განვითარებაზე. ნორჩმა ნატურალისტებმა გამოარკვიეს, რომ აქაური მშრალი ჰავის პირობებში ნაკელის შერევით დამზადებული ნეშომპალის ქოთანი არ იძლევა სასურველ შედეგს. მათ მიმდინარე წელს ქოთნების დასამზადებლად გამოიყენეს ტყის ნეშომპალა, რომელიც გრილია და ტენს ინარჩუნებს. მიმდინარე ვაზაფხულზე პიონერ-მოსწავლეებმა კოლმეურნეობას ასეთი მასალისაგან დამზადებული 12.500 ცალი ქოთანი გადასცეს. მათ-სი თითქმის უკლებლივ აღმოცენდა ბაღჩეულ-ბოსტნეული კულტურების თესლი და ჩითილებიც საუკეთესოდ განვითარდა.

კოლმეურნეობაში არ არის სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დარგი ისეთი, რომელშიც მონაწილეობას არ ღებულობდნენ პიონერ-მოსწავლეები.

ყოჩაღ, შრომისმოყვარე ახალგაზრდობას ზრდის ჩვენი სოფლის სკოლაო, ამბობენ აქაური კოლმეურნეები.

ახეც არის!

ლევით ქაშიაძე
სოფელი ქობორტა

პიონერული ახალი ამბები

საჩუქარი პატარებს

თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლის სადურგლო და ხელგარჯილობის წრის წევრები დიდ მზადებაში არიან: ზაურ კილურაძეს, აბესალომ თუთაძეს და ირზა გაჯიევის დაზგებზე თავი დაუხრიათ. მათ დიდი მოვალეობა იკისრეს: ჯერ კიდევ რამდენიმე თვის წინათ სადურგლო წრის ნორჩმა წევრებმა (ხელმძღვანელი ნ. კობერიძე) გორის I საბავშვო ბაღის შეფობა დაივალეს. სიტყვას მალე საქმეც მოჰყვა. წრის წევრებმა გადაწყვიტეს საჩუქარი გაუკეთონ პატარებს. სურთ, რომ საბავშვო ბაღის სასადილო, საძილე და სასტუმრო ოთახები თავიანთი ხელით გაკეთებული ავეჯით დაამშვენონ.

დღემდე ნორჩმა დურგლებმა დაამზადეს 2 მრგვალი მაგიდა, 12 ნახევრადრბილი ზურგიანი სკამი, 6 რბილი სკამი და სასტუმრო ოთახისათვის 1 სავარძელი. წელს, პიონერებმა, სექტემბრის პირველ დღიდანვე განაახლეს თავიანთი მუშაობა. ახლა ისინი შეუდგნენ დიდი ზომის ტანისამოსის კარადისა და ბუფეტის დამზადებას. ხელგამრჯეთა წრის წევრები, (ხელმძღვანელი მ. გუდიაშვილი), პიონერები — ვლადიმერ აბრამაშვილი, თამაზ მირზაშვილი და თამაზ ლექვაძე დიდი ხალისით ეხმარებიან მეგობრებს. სადურგლო და ხელგამრჯეთა წრის წევრებს დიდი სიხარული ელით, ისინი საკუთარი ხელით ნაკეთები ავეჯით ჩველენ გორის პირველ საბავშვო ბაღში.

პიონერთა ჰესი

იმიერკარპატის ოლქის, ტიაჩევის რაიონის სოფელ კალინის პიონერებმა გადაწყვიტეს დაიწყონ პიონერული ჰესის მშენებლობა მდინარე ტერესეზე. მათ მოსკოვის ფაბრიკა „დინამოს“ კომკავშირელებს წერილით მიმართეს და თხოვეს მომავალი ჰესისათვის გენერატორი გამოეგზავნათ.

თავის მხრივ, კოლმეურნეობა და ტყის სარეწაო მეურნეობა დიდ დახმარებას უწევენ პიონერებს. ისინი ბავშვებს საჩუქრად უგზავნიან ცემენტს, კრამიტს, ფიცარს და სხვ. უუგაგროდოდან ჩამოსულმა ინჟინერმა, სკოლის დირექტორთან ერთად შეურჩია ბავშვებს მომავალი ჰესის ადგილი.

ტერესის ნაპირებზე მუშაობა გაჩაღდა. გოგონები წნავდნენ ლასტებს, ბიჭები კი ამაგრებდნენ მათ წყალში და ქვებით ავსებდნენ ღრიჭობებს. სკოლის სახელოსნოებში რაზმეულის საუკეთესო ხელოსნები ტურბინების მზადებას შეუდგნენ. მათ დიდ დახმარებას უწევდა ფიზიკის მასწავლებელი. სოფლის ქუჩებში გამოჩნდნენ სპეციალური იარაღებით დატვირთული პირველი მოსწავლემონტიორები.

ერთხელ, როდესაც დიდი წვიმების შემდეგ მდინარე ტერესე აღიდა და ჰესის უკვე მზა ფუნდამენტს ემუქრებოდა, პიონერებმა ყოველი ღონე იხმარეს, რათა საკუთარი მშენებლობა გადაერჩინათ.

ჩქარა მოსკოვიდან მოსულმა დეპუტატმა პიონერებს აცნობა, რომ ფაბრიკა „დინამოს“ კომკავშირელებმა მათ გენერატორთან ერთად სამოცი სხვადასხვა სახის იარაღი გამოუგზავნეს.

7 ნოემბერს, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის დღესასწაულზე იმიერკარპატის პიონერები ამუშავებენ თავიანთ ჰესს.

საგზოთა პიონერები საულვაგზარკით

ბულგარეთის ქალაქ სტალინის გარეუბანში, შავი ზღვის სანაპიროზე გაშენებულია საერთაშორისო პიონერული ბანაკის ლამაზი შენობა. აქ ყოველ წელიწადს მსოფლიოს თითქმის ყველა კუთხიდან იგზავნებიან პიონერ-მოსწავლეები.

რუსი და ფრანგი, უკრაინელი და ჩეხი, ლატვიელი და ხელგეილი, ქართველი და ბულგარელი, ესტონელი და იტალიელი, გერმანელი და ჩინელი, აზერბაიჯანელი და კორეელი და სხვა ქვეყნების ნორჩი პიონერები ლაღად, მხიარულად, მეგობრულად და რაც მთავარია, შინაარსიანად ატარებენ პიონერულ ზაფხულს.

მოსკოველები — ვიტა გოროდნოვი, კატია ვლაშჩენკა, ლიდა კუზნეცოვა, ტოლია სერგეევა, უზბეკი ფლორა ფირნაზაროვა, უკრაინელი მილა მერში, ბელორუსი ნინა ლიხადოლსკაია, ლენინგრადელი აგორ ბუსლაევი და ქართველი ელგუჯა ბურდული წელს პირველად გაემგზავრნენ ბულგარეთში არსებულ საერთაშორისო პიონერულ ბანაკში, რომელსაც პიონერებმა „მეგობრობის ბანაკი“ უწოდეს.

ჩისგან კეთდება ფანქარი

კითხვაზე, თუ რისგან კეთდება ფანქარი, ალბათ ბევრი თქვენგანი ასე გვიპასუხებს — ხისა და გრაფიტისაგან. აქ თითქოს გასაკვირიც არაფერია, მაგრამ თქვენ წარმოიდგინეთ, რომ ცდებით. სულ უბრალო ფანქარის დასაშინადებლად საჭიროა: ხე, თახა, ცხიმი, საღებავი, ლაქი, სალმანდი (ტალკი), წებო. ბრინჯაოს ფხვნილი... და სულ დაახლოებით ორასამდე ნივთიერება.

ფანქარს ამზადებენ რთულ და ძალზე ზუსტ დაზღვეზე. სალმანდის ისე წვრილად აფხვნიან, რომ მისი მარცვალი მილიმეტრის მესამედ ნაწილს შეადგენს; წინააღმდეგ შემთხვევაში ფანქარი ქაღალდს ფხანას დაუწყებს და დახვებს.

ფანქარის კორპუსს აკეთებენ ციმიბრის მძალხარისხიანი კედრისაგან. კედრის ფირფიტებს დიდხანს აშრობენ. შემდეგ მანქანა ღარებს უკეთებს. ფირფიტებს წნეხის საშუალებით ერთმანეთს აწებებენ. შემდეგ ფანქარს აშალაშინებენ. ღებავს და სჭრიან. დასასრულს მანქანა უკეთებს მას ფაბრიკის ოქროსფერ ტვიტრს.

ეს პროცესი დაახლოებით ერთი თვის განმავლობაში მიმდინარეობს. ფანქარის გაკეთება იაფი ჯდება, რადგან ყველა სამუშაო მექანიზებულია. მაგალითად, მარტო საკო და ვანცეტის სახელობის ფაბრიკა ყოველწლიურად უშვებს 250 მილიონზე მეტ ფანქარს.

საინტერესოა, რომ ფანქარის გაკეთებისთან შედარებით ავტომატური კალმისტრის დამზადება უფრო ადვილია. მისი დამზადებისათვის საჭიროა 4-5 საათი და ხუთი სახის ნივთიერება: პლასტმასა, უჟანგავი რკინა, თითბერი, რეზინი და ებონიტი.

„ინაუბატორი ბუჩქნარში“

ავსტრალიის პროვინცია კლივლენდი დაფარულია ხშირი ტროპიკული ბუჩქნარით. ამ გაუვალ შამბნარში ცხოვრობს მომწვანო-ყავისფერი ფრინველი — ბუჩქნარის ქათამი. ეს ფრინველი მეტად ფრთხილია. ჩქარა დარბის, მაგრამ ცუდად დაფრინავს. ამიტომ ჩვეულებრივად დაბალ ტოტებზე ან ბუჩქნარში ხის ხოლმე.

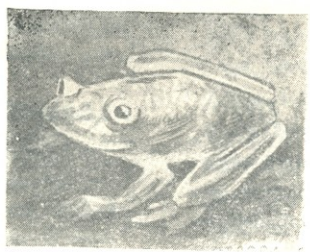
ავსტრალიაში გაზაფხული აგვისტოში იწყება. ამ დროს ბუჩქნარის ქათამების მთელი გუნდი ერთად აგროვებს ბალახს, ფოთლებს, მიწას, ღექვსობის ბოლოს ამ

გროვის ფართობი სიგანით ოც მეტრს, სიმალით 2-3 მეტრს აღწევს. მასში ქათამები კვებულებს დებენ, ერთი მეტრის სიღრმეზე აპოთხიან და შიგ მარხავენ. ნაგავი, რისგანაც ის გროვია შიგდგარი, ლობას იწყებს, გამოიყოფა სითბო და კვერცხებს ათბობს.

ნაძღვლი ინკუბატორია! მშობლები ყოველდღე აკოტხავენ „ინკუბატორს“. თუ სითბო აკლია, კვერცხებს უფრო სქლად დააყრიან ნაგავს, თუ სიცხეა — ნაგავს გაფანტავენ და გაანიავენ.

ბუჩქნარის ქათამები სულ 6-8 კვერცხს დებენ. ჩვეულებრივად ასეთ „კოლექტიურ“ ბუდეში 30-მდე კვერცხი გროვდება. მშობლები ნაჭუჭებიდან გამოტყავს და გამოსვლას შეველიან ბარტყებს.

ასეთი „ინკუბატორი“ რამდენიმე წელია არსებობს და მისი ფართობი ყოველწლიურად იზრდება. ერთხელ ნაპოვნი იქნა „ინკუბატორი“, რომლის მოცულობა 225 კუბურ მეტრს უდრიდა და 300 ტონას იწონიდა.

„მინის“ ბაყაყი

1954 წლის გაზაფხულზე მექსიკის შტატ ჩიასასში იპოვეს მეცნიერებაში აქამდე უცნობი სახის ბაყაყი, რომლის სიგრძე მხოლოდ 20 მილიმეტრია.

ფოთოლზე მკვდომი ბაყაყის შემჩნევა ძალიან ძნელია: თათები ისე მჭიდროდ აქვს შეკეცილი, რომ თითქმის დამკვიდრია მწვანეზე. მუცლის ტყავი ისეთი გამჭვირვალე აქვს, რომ შიგნეულობა ნათლად ჩანს. ამიტომაც შეარქვეს მას „მინის“ ბაყაყი.

დაკვირვებამ გვიჩვენა, რომ ეს ბაყაყი მთელი დღე უმოძრაოდაა თათებით ფოთოლზე მიკრული. შებინდებისას ფხაზდება, ახელს თავის შავ გარშემოქაპულ თვალებს და წვრილ მწერებზე იწყებს ნადირობას.

ყაზახეთში, ქალაქ სოლ-ილეცის მახლობლად მდებარეობს პატარა, არაჩვეულებრივი ტბა. მის საოცარ თვისებას მაშინ გაიგებთ, როდესაც მასში ჩაუტყუმალებას მოინდომებთ: შეეცდებით თუ არა ტბაში ჩაუტყუმალებას, მაშინვე, თითქოს ქვემოდან ბიძგი გკრესო, — ზემოთ ამოვარდებით.

ეს იმიტომ ხდება, რომ ტბის წყალი შეტიმეტრად გაჯერებულია მარილით, რომელიც ადამიანის წონაზე გაცილებით მძიმეა.

საინტერესოა ამ ტბის წარმოშობის ისტორიაც. იქ, სადაც ახლა ტბა მდებარეობს, 50 წლის წინათ ქვა-მარილის საბადოები იყო. ქვა-მარილის დამუშავების შედეგად აქ გაჩნდა უზარმაზარი ორმო. 1906 წლის გაზაფხულზე მდინარე პესჩანკა, რომელიც ამ ადგილის ახლოს მდებარეობდა, ადიდდა და ნაპირებიდან გადასვლისას ამოავსო ორმო, სადაც შემდეგ ეს ტბა გაჩნდა.

მირაში

გერმანიაში, ჰარცის მთებში არის მთა ბროკენი. გამოუცდელი მგზავრი აღნიშნულ მთაზე მგზავრობისას დიდად გაკვირვებულია. მთებს შორის ცაში გამოჩნდება ხოლმე ადამიანის ვეებერული გამოხატულება, რომელიც მგზავრის ყველა მოძრაობას იმეორებს. ბოლოს მგზავრი ამჩნევს, რომ ეს მისი საკუთარი აჩრდილია და დამშვიდებული გასაგებობს გზას. ფრანგი მეცნიერი ფლა-მარიონი მოწმე იყო მეტად საინტერესო სანახაობის: 1869 წლის 14 დეკემბერს, ღამით, მან დაინახა მალა ჰაერში განათებული ღრუბლები, რომლებზედაც გამოხატული იყო საფრანგეთის დედაქალაქი პარიზი თავის სასახლეებით, ძეგლებით, მდინარითა და ხედებით. ოღონდ ყველაფერი თავდაყირა ჩანდა ღრუბლებში. ადამიანს ეგონებოდა, თითქოს ქალაქის თავზე ვინმეს გადაეჭიმოს ვეებერული სარკე, რომელშიც ჩანდა ღამის პარიზი მრავალი ათასი ჩირაღდნით განათებული.

ბროკენის მოჩვენება, ანუ მირაჟი, თვით მგზავრის გამოხატულებაა, და მთებში აღმართულ განათებულ ნისლე, ან ღრუბლებზე მაშინ წარმოიშობა, როცა მგზავრი დგება ბროკენზე, დილის ზის სწივების გზაზე, შესაფერის პირობებში.

ცაში სხვადასხვა საგნების, ადამიანების ან ცხოველების გამოსახულებას მაშინ აქვს ადგილი, როდესაც ჰაერის არათანაბრად გამოთბარ ფენებში სინათლის სხივების გარდატეხა სწარმოებს თავისებურად. მირაჟული მოვლენები უფრო დამახასიათებელია ცხელი ქვეყნებისათვის.

ფილატელია

პირველ ხანებში საფოსტო ნიშნების კოლექციონირება მისი მცირე-რიცხოვნობის გამო არც ისე ძნელი იყო. 1840-1849 წლებში მთელ მსოფლიოში მარტო 12 სახის საფოსტო ნიშანი არსებობდა, იქნებოდა ფილატელისტების მრავალი საზოგადოება და მათ რიცხვს სულ უფრო და უფრო მეტა კოლექციონერი ემატებოდა.

პკოთა კავშირში ფილატელია ფართოდ არის გავრცელებული. ფილატელისტთა და საფოსტო ნიშნების კოლექციონერთა შორის მრავალი პირობები და მოსწავლე ითვლება.

ფილატელია საშუალებას იძლევა გავიცნოთ ამა თუ იმ ქვეყნის გეოგრაფიას, ეკონომიკას, კულტურას, ისტორიას, ტექნიკას, ტრანსპორტს, სპორტსა და მრავალ სხვა დარგს.

მსოფლიოს ფილატელისტებმა ენერგიული კოლექციონირების და უძველესი საფოსტო ნიშნების ძიების შედეგად ამ რამდენიმე წლის წინათ აღმოაჩინეს 1840 წელს ინგლისში გამოცემული ორი პენის ღირებულების რამდენიმე საფოსტო ნიშანი. ეს ნიშანი მსოფლიოში ერთერთ პირველ საფოსტო ნიშნად ითვლება.

პირველ ხანებში საფოსტო ნიშნებს ფილატელისტები ქვეყნების მიხედვით აჯობებდნენ, მაგრამ უკანასკნელ წლებში საფოსტო ნიშნები ისე სწრაფად და მრავალფეროვანი გამოდის, რომ შესაძლებელი გახდა მათი დარგების მიხედვით შეგროვება.

ავიანოსტის ნიშანი მხოლოდ 35 წელიწადია რაც არსებობს. საბჭოთა კავშირს ავიანოსტის მრავალი ნიშანი აქვს გამოშვებული და მსოფლიო ფილატელისტები ამ ნიშნებისადმი დიდ ინტერესს იჩენენ.

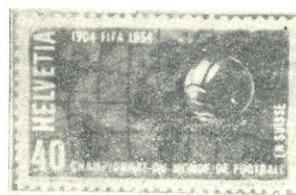
მსოფლიოში ძალზე ბევრია გამოცემული სპორტის ამსახველი საფოსტო ნიშანი, რომლებიც მიეძღვნა სხვადასხვა სპორტსმობის შესვენებას, ან რომელზეც გამოსახულია სპორტის სხვადასხვა სახე, როგორცაა: ფეხბურთი, ცურვა, ველოსპორტი, მძლეოსნობა, ტანვარჯიში, კალათბურთი და სხვ. მაგალითად, პოლონეთში გამოიცა საფოსტო ნიშანი, რომელიც მიეძღვნა VII სპორტსმო-

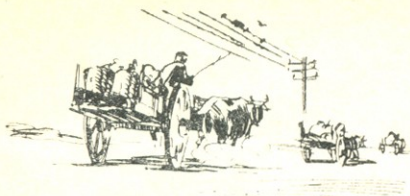
რისო ველორბოლას. — გარშეა-პერლონი-პრაღა. შვეიცარიაში კი გამოიცა საფოსტო ნიშანი მიძღვნილი მსოფლიოს პირველობისადმი ფეხბურთში 1954 წელს.

პეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ, საბჭოთა კავშირის, ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკისა და ევროპის სახალხო დემოკრატიის ქვეყნების საფოსტო ნიშნებზე ხშირად არის გამოსახული მშვიდობის ემბლემა — თეთრი მტრედი. პირველი სერია, რომელზედაც გამოხატული იყო მშვიდობის მტრედი, გამოცემულ იქნა 1946 წელს საფრანკეთში — მიძღვნილი პარიზის მშვიდობის კონფერენციისადმი. მრავალი სპეციალური საფოსტო ნიშანი იქნა გამოცემული ახალგაზრდობისა და მსოფლიო ფესტივალების აღსანიშნავად.

საბჭოთა კავშირში პირველი საფოსტო ნიშანი 1921 წელს გამოვიდა. გამოცემულ იქნა სხვადასხვა ფერისა და ღირებულების საფოსტო ნიშნების ექვსი აერია. ამ თარიღის შესდეგ ჩვენი საფოსტო ნიშნები ყოველწლიურად გამოდიან და ასახვენ ჩვენი საშრობლოს ზრდასა და აყვავებას. მრავალი ათასი საფოსტო ნიშანი მიეძღვნა გამოჩენილ მწერლებს, საზოგადო მოღვაწეებს. აგრეთვე გემოდის საიუბილეო თარიღებისადმი მიძღვნილი საფოსტო ნიშნები. საბჭოთა ფილატელიაში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი სერიას, რომელიც მიძღვნილია პიონერებისა და მოსაწველევებისადმი.

გიორგი ლომინაძე

შემოდგომა

რა დაღვეს უღვევლ სიუხვეს,
ფოთლებში იცინის მარცვლები,
სიმღერა აღვიძებს ჭიუხებს:
— ვენახო, შენ დაგენაცვლები!

ცაზე მზე იცინის თაკარა,
ჰაუ, რა ყუიჩა დამდგარა,
ჩაკრიფეთ, ააფსეთ კალათი,
ახალი მოსავლის ბარაქით!

ელავენ მტევნები ქარვისფრად,
ქვევრებში ჩაწურვას ელიან.
სიმკვირცხლე შევისხი ქარისა,
სირბილით ჩავყევი ლელიანს
და ჩუმად გავძახე შოშიებს:
— რთველია, მშვიდობის რთველია!

შევხარი გოდრების გალავანს,
ლუიან მაცდური მტევნები;
შარაზე ურმების ქარავანს
ჯაგნებით მეც ავედევენები.

ელავენ მტევნები ქარვისფრად,
ქვევრებში ჩაწურვას ელიან,
ბერმუხა გასძახის ბერმუხას:
— რთველია! მშვიდობის რთველია!

მელაუ კახიძე

შ ი ნ ა ა რ ს ი

83-

დავით გურამიშვილი — ლექსი	1
გიორგი ნატროშვილი—დავით გურამიშვილი (წერილი)	2
გიორგი სამხარაძე—პატარა ლიდა და რუსთაველი (ლექსი)	6
ლადო მრგლაშვილი — შერიგება (მოთხრობა, გაგრძელება).	12
რევაზ ინანიშვილი—ბიჭი მალხაზი (მოთხრობა)	12
ა. ბარტო — ნიქარა (ლექსი, თარგმანი დ. ცაგარელისა)	13
ლ. მეღვინეთუხუცესი—რაზმის საბჭო შეუდგა მუშაობას (ნარკვევი)	14
ირმა ფესტერ-ტელმანი—ერნსტ ტელმანი (მოგონებანი მაჩემზე — გერმანულიდან თარგმნა ს. თურნავამ)	16
ზურაბ ჭუმბურიძე — ბაგშვილის საყვარელი პოეტი (წერილი).	20
გიორგი ქუჩიშვილი—ლექსები	21
თემურ სახაროვი—ასი წელი მიჩურანის დაბადებიდან (წერილი)	22
ჯ ა ვ ა ჰ ა რ ლ ა ლ ნ ე რ უ ს ს ა ჩ უ ქ ა რ ი	23
ლევ უხუცესი — უმეტრების სამეფოში (წერილი, თარგ- მანი მ. ახალაძისა)	24
დავით ქათამაძე—ქობორტელი მიჩურანელები (ნარკვევი)	27
პიონერული ახალი ამბები	29
მოკლედ ყველაფერზე	30
გიორგი ლომინაძე—ფილატელია (წერილი)	31
მედეა კახიძე—შემოდგომა (ლექსი)	32
გარეკანის პირველ გვერდზე — „გურამიშვილის საფლავთან“ — ნახ. რ. ცუცქერიძისა. გარეკანის მეორე გვერდზე—„ლამისყანის წყაროსთან“ — ფოტო შ. ჩხეტიანისა. გარეკანის მესამე გვერდზე— გასართობი. გარეკანის მეოთხე გვერდზე—ფილატელია. უტურნალი დასურათებულია მხატვრების: ალ. ბანძელაძის, ნ. შა- ლიკაშვილის, კ. მახარაძის, ო. ჯიშკარიანის და თ. სამსონაძის მიერ.	

რედაქტორი რევაზ მარგანიძე
სარედაქციო კოლეგია: რ. ელანიძე, გ. ვარდოსანიძე, რ. თაბუაშვილი,
მ. ლეხანიძე (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, გ. ფოცხიშვილი (სამხატვრო რედაქტორი),
ე. ქარელიშვილი, გ. შატერაშვილი, ბ. შელია, ვ. ჭელიძე.

რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდება. ფასი 2 მან.

„ПИОНЕРИ“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. октябрь, № 10, 1955.
Тбилиси, Ленина, 14. რედაქციის მისამართი: თბილისი, ლენინის 14. 1 სართული. ტელ. 3—81—85. საბლიტგამი.

შე 07298 ტირაჟი 15.000 ხელმოწ. დასაბ. 26/X გამომც. შვეგ. № 460 სტამბის შვეგ. № 1207 პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტი“

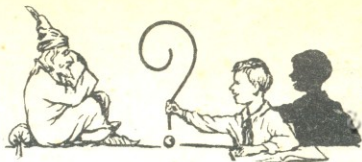
კრიპტოგრაფიაში შეყვანილი შეტყობინებები

მარცხნივ, შეგნიდან პირველ წრეში 12-სა და 14-ს შორის მოთავსებულ ციფრ 9-ის ნაცვლად უნდა იყოს მძიმე.

არწივის ქვემოთ მოთავსებულ ციფრ 14-ის ნაცვლად უნდა იყოს 4, ხოლო 17-ის ნაცვლად — 11-ი.

ბასართობი

ქართული
ინჟინერული

კ რ ი კ ტ ო გ რ ა მ ა

1,2,3,4,5

6,7,8,5

8,7,9,10,5

3,14,17,5,10,5

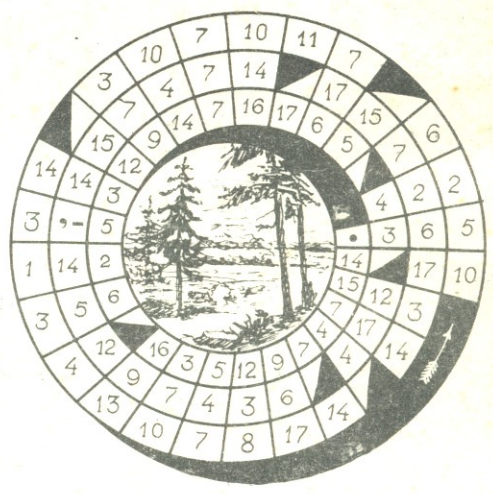
13,3,14,5

15, 3,16,7

8,17,12,5

ჩამოთვალეთ სურათებზე აღნიშნული საგნების სახელწოდებანი და შეცვალეთ მათი ასოები შტაბამისი ციფრებით. უჯრედებში მოთავსებული ციფრების მადეერ ჩასვით შესაბამისი ასოები და მიიღებთ გიორგი ქუჩიშვილის ლექსის ერთ ტაეპს.

შეადგინა რ. თავდილიშვილმა

პ ა ს უ ხ ი ჟ უ რ ა ლ „პ ი ო ნ ე რ ი ს“ № 8-ში მოთავსებულ ბასართობზე

პასუხი „ბამოცანაზე“

აღმები თანაბარი ზომისაა.

პასუხი თავსატეხზე „რა საბნებია?“

დახატულია: 1. სუფრის კოეზი, 2. სამართე-ბელი, 3. ჯაყვა, 4. მაკრატელი, 5. ჩანგალი, 6. ჯიბის საათი, 7. საფერფლე, 8. სავარცხელი, 9. უთო.

პასუხი თავსატეხზე							
1	2	3	4	5	6	7	8
გვ	ახ	სო	ვდ	ეს	რო	მწ	იგ
ნი	ცხ	ოვ	რე	ბი	სმ	ას	წა
ვლ	ებ	ელ	იდ	აჩ	ვე	ნი	გა
ნუ	ყრ	ელ	იმ	ეგ	ობ	არ	ია

გვანსოვდეს, რომ წიგნი ცხოვრების მასწავლებელი და ჩვენი განუყრელი მეგობარია.

მოხერხებული მეთეხვა

ნახატი — ხუმრობა გ. ოთაროვიზა და ნ. მაღაჯონიანი

3.235/35

ფილანტელია

საქართველოს
ფილანტელია

სსრკ

ჩინეთი

ჩეხოსლოვაკია

საფრანგეთი

ავსტრია

ჰოლანდია

ინგლისი

შვეიცარია

პოლონეთი

აშშ

კანადა

შვედია